LETO XXI. ŠT. 35 (999) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 8. SEPTEMBRA 2016

www.noviglas.eu

SETTIMANALE
Poste Italiane S.p.a. - Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003 (conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, NE/PD
ISSN 1124 – 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA - ITALY

20 let NOVI GLAS

CENA 1,20 EVRA

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Občine / 51. študijski dnevi Draga 2016

O migrantih, družini, družbi, pravoslavju, Evropi in še čem

Za moto Drage 2016, ki je uvedla drugo 50-letje openskih študijskih dnevov, so prireditelji izbrali misel Franca Jeze: "Resnica ne more škoditi nikomur razen tistemu, ki se je mora bati".

V petek, **2. septembra**, je odmevno prireditev v parku Finžgarjevega doma na Občinah uvedla okrogla miza na temo *Človek migrant*, priprava katere je bila zaupana mladim. Vodila jo je Neža Kravos, sodelovali pa so dr. Veronika Martelanc, dr. Aleksij Kalc in p. Robin Schweiger. Uvodno so prisotne pozdravili ugledni gostje, poslanka Tamara Blažina, predsednik SKGZ Rudi Pavšič in repentabrski župan Marko Pisani, ki so poudarili pomen študijskih dnevov in dialoga ter pohvalili aktualne teme kot iztočnice za razmišljanje. Prisotni so bili tudi generalna konzulka Republike Slovenije Ingrid Sergaš, senator Stojan Spetič in podpredsednik tržaškega občinskega sveta Igor Švab.

O človeku migrantu je najprej spregovorila diplomirana pravnica, članica področne komisije za priznanje mednarodne zaščite prišlekom iz drugih držav v centru v Gorici in predstavnica Agencije Združenih narodov za begunce UNHCR, dr. **Veronika Martelanc**. Uvodno je dejala, da so vsakemu človeku prirojene temeljne človekove pravice in svoboščine, ki jih določa Deklaracija o človekovih pravicah, a se teh ne zavedamo. Organizacijo UNHCR so ustanovili, ker je po drugi svetovni vojni bilo ogromno razseljenih ljudi.

Ženevska konvencija iz leta 1951 določa, da je begunec človek, ki je zapustil svojo državo zaradi preganjanja, verskih, vojnih in drugih razlogov. Eno izmed obveznosti držav je tudi načelo nevračanja, kar pomeni, da osebe ne smejo vrniti na področje, kjer bi bilo njeno življenje v nevarnosti. Dr. Martelanc je orisala tudi delo področne komisije v Gorici, mimo katere je v desetih letih šlo več kot dvanajst tisoč ljudi iz osemdesetih držav. V dosjejih so opisane njihove življenjske zgodbe, največ je Afganistancev in Pakistancev. Edini pripomoček, ki ga ima komisija pri preverjanju posameznikove pravice do statusa begunca ali subsidiarni zaščiti, je razgovor z osebo s pomočjo tolmača. Ključni vprašanji sta, zakaj je nekdo zapustil svojo domovino in kaj tvega, če se vrne vanjo. Podatki kažejo, da je 65 milijonov ljudi ob koncu leta 2015 bilo prisiljenih zapustiti svoj dom. Dve tretjini le-teh sta ostali v svoji državi, le tretjina jo je zapustila.

Strokovnjak migracijske politike, zgodovinar in predavatelj dr. **Aleksij Kalc** je v svojem posegu opozoril na dve prelomnici, ki sta korenito vplivali na upravljanje in nadzor migracij: francosko revolucijo in prvo svetovno vojno. S francosko revolucijo je lahko vsakdo uveljavil pravico do premikanja kot svoboščino. T. i. svoboda preseljevanja je veljala od sredine 19. stoletja do prve svetovne vojne. V tem obdobju so države ukinile potne liste in sistematične kontrole, tako je imel človek občutek, da se svobodno premika.

/ str. 3

Kogojevi dnevi

V Kanalu ob Soči se je s slovestnostjo na slikovitem trgu Kontrada začel 37. Mednarodni festival sodobne glasbe

9

Papež Frančišek je 4. septembra razglasil za svetnico Mater Terezijo iz Kalkute, sestro najrevnejših med revnimi, "majhen svinčnik v Božji roki", redovnico završenih. Ustanoviteljica Kongregacije misijonark ljubezni in Nobelova nagrajenka za mir je vse življenje velikodušno delila Božje usmiljenje, branila je človeško življenje, tudi nerojeno in zapuščeno. Pri kanonizaciji je bilo prisotnih tudi približno 1500 "zadnjih", za katere v petih večjih italijanskih mestih skrbijo sestre Matere Terezije. Po slovesnosti jih je papež povabil na kosilo v atrij dvorane Pavla VI. Približno 250 misijonark in 50 misijonarjev ljubezni je gostom skupaj z drugimi prostovoljci postreglo s pizzo.

Za čimprejšnjo zaposlitev iščemo:

TEHNIKA(CO) ZA VISOKE GRADNJE
z znanjem slovenskega in italijanskega jezika

Področja dela:

- Vodenje in nadziranje dela na gradbišču, razpisi, obračuni v Sloveniji in Italiji (Furlanija, Benečija)

Mesečna bruto plača oziroma pogodbeno delo po dogovoru

Veselimo se vaše prijave z dokazili

OK. Consulting & Engineering
OBERRESSL&KANTZ

OBERRESSL & KANTZ ZT-GmbH
Schleppe Platz 8, 9020 Klagenfurt
bewerbungen@okzt.at

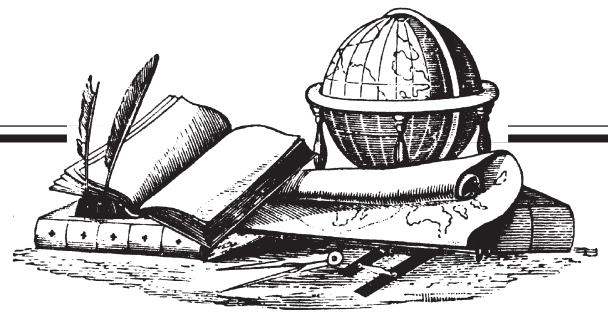

Srečanje med vodstvi SSO in Furlanskega filološkega društva

Jezikovne skupnosti so temelj avtonomije FJK

Furlansko filološko društvo in Svet slovenskih organizacij imata marsikatero skupno vrednoto, ki osmišlja in vodi njuno delovanje na deželnem območju. Med temi prav gotovo izstopajo ohranjanje in razvijanje kulturne, jezikovne in narodne dediščine, pozornost do krajevnih stvarnosti, ki ustvarjajo posebnost naše dežele, in krščansko izročilo. Tudi na teh temeljih je potrebno nastaviti skupna prizadevanja za ohranitev deželne avtonomije in za prihodnje razvojne smernice v okviru srednjevropskega in evropskega konteksta, del katerega sta od nekdaj tudi furlanska in slovenska narodna skupnost. To je bila vsebinska podlaga, na kateri je v petek, 2. septembra 2016, v Vidmu potekalo srečanje med vodstvoma Furlanskega filološkega društva in Sveta slovenskih organizacij. Furlansko filološko društvo so zastopali predsednik Federico Vicario, podpredsednik za vzhodno Furlanijo Renzo Medeossi ter ravnatelj Feliciano Medeot, Svet slovenskih organizacij pa predsednik Walter Bandelj in člani izvršnega odbora Ivo Corva, Filip Hlede in Anna Wedan.

Walter Bandelj in Federico Vicario

V pogovoru, ki sta ga uvedla oba predsednika, je bila glavna točka ovrednotenje jezikovnih in narodnih pravic obeh skupnosti na različnih področjih, od vidne dvojezičnosti do šolskih programov. Pri tem so ugotovili, da bi morale deželne in javne uprave imeti več občutljivosti pri doslednem izvajanju že uveljavljenih državnih in deželnih zakonskih besedil. Ugotovili so tudi, da bi bila pri tem zelo dobrodošla skupna prizadevanja v odnosu do Dežele FJK kot tudi do Rima, saj se v zadnjih časih manj upoštevajo krajevne stvarnosti v razmerju z večjimi državnimi ter mednarodnimi dogodki in prireditvami. Z upravnega vidika pa vzbujajo skrb nove reforme, ki ne upoštevajo stvarnosti območja, kar se pozna tako pri reformi zadružnega bančništva kot tudi pri tisti, ki zadeva občine in pokrajine.

Predstavniki Furlanskega filološkega društva in SSO so tudi ocenili teme, ki jih odpirajo novosti v zvezi s proračunom javnih uprav. Nove obveze glede porabe in obračunavanja dodeljenih sredstev so precej toge, termini pa kratki, tako da obstaja resna nevarnost, da bi izgubili sredstva, ki jih je v tem primeru treba vrniti državi.

Furlansko filološko društvo in SSO imata tudi skupne krščanske vrednote, ki se udejanjajo v krajevni Cerkvi. V tem smislu je nadvse pomembno, da se tudi v cerkvenem občestvu vrednotijo jezikovne in narodne posebnosti, tako v liturgiji kot v pastorali.

Srečanje se je končalo s sklepom o oblikovanju skupnega dokumenta, na podlagi katerega se bo razvilo in okrepilo prihodnje sodelovanje med obema organizacijama.

Žabnice / Poslednja pot enega od zadnjih čedermacev

Slovo od priljubljenega msgr. Mateuciga

Biti posrednik božje ljubezni do človeka in domače zemlje prav gotovo ni lahko. Kdor pa to dela velikodušno in zastonjsko, mu zahvala ni odvzeta. Tako se je zgodilo prejšnji četrtek, 1. septembra, v župnijski cerkvi v Žabnicah, kjer se je številna množica vernikov hvaležno poslovila od msgr. Dionisia Mateuciga, žabniškega župnika in rektorja Marijinega svetišča na Svetih Višarjah.

Zadnja zemeljska pot msgr. Mateuciga se je začela že dopoldne, ko so njegovo krsto pripeljali v župnijsko cerkev sv. Egidija, v kateri so obhajali god vaškega zavetnika. Njegove posmrtne ostanke so spremljali nečak Giuseppe Mateucig, sicer duhovnik in misijonar v Združenih državah Amerike, sestri Anna in Marija ter drugi ožji sorodniki. Pogrebno mašo je ob 15. uri daroval videmski nadškof Andrea Bruno Mazzocato ob somaševanju upokojenega ljubljanskega nadškofa Alojzija Urana, gradeškega nadškofa Diega Causera in velikega števila sobratov duhovnikov, ki so prišli iz Furlanije, goriške in tržaške pokrajine ter Slovenije. Javne oblasti so predstavljali župani s Trbiža, iz Špetra in Podutane, Renato Carlantoni, Marino Zufferli in Antonio Comugnaro, ter pokrajinski svetnik Fabrizio Dorbolo'. Verniki, ki jih žabniška cerkev ni mogla vseh sprejeti, pa so prišli tudi iz Sappade, kraja Forni di sopra, Cussigniacca in Špetra. Z lastnim praporom je bila prisotna planinska družina iz Benečije. Častno stražo so zagotovili prostovoljci gasilskega društva iz Ovčje vasi.

Pogrebno mašo, ki je potekala v zelo zbranem vzdušju, je obogatilo petje v treh jezikih žabniškega cerkvenega pevskega zbora in zbora "Tantum ergo". Na koncu je v pozdrav priljubljenemu duhovniku zaigrala tudi Pihalna godba iz Kanalske doline.

Foto JČ

O liku msgr. Dionisia Mateuciga je med pridigo spregovoril videmski nadškof Mazzocato. Njegovo razdajanje za Boga in sočloveka je primerjal s semenom, ki umrje in obrodi sad. V tem ga je spremljala globoka predanost Višarski Božji Materi Mariji. Z občutenimi besedami se je od pokojnika poslovil upokojeni nadškof Uran, poudaril je njegov duhovniški lik in skrb za Slovence ter mu zapel priljubljeno Marijino pesem. Zelo pričevalne so bile tudi besede nečaka duhovnika Mateuciga, ki je spregovoril tudi v imenu vseh družinskih članov. Zahvalne besede so nato izrekli še trbiški župan Renato Carlantoni, direktorja dekanijskih pastoralnih svetov iz Špetra in s Trbiža, Simone Bordon in Paolo Marano, poveljnik Prostovoljnega gasilskega društva Žabnice Claudio Sorato in predsednica društva "Pihalna Godba iz Kanalske doline" Aina Sandrini.

Domačin in član izvršnega odbora SSO Luciano Lister je prebral sožalja, ki so jih posredovali minister Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc, Svet slovenskih organizacij in slovensko združenje Don Mario Cernet iz Kanalske doline. Še najbolj je odmeval stavek ministra Žmavca, ki je zapisal: "Težko je, ko umira človek, še težje je, ko umira Slovenec. Najtežje je, ko umre eden poslednjih čedermacev. Naj pokojni Dionisio Matevčič počiva v miru in naj mu bo poplačano vse njegovo delo, tako za versko oskrbo kot za ohranjanje slovenske zavesti med ljudmi".

Odhod msgr. Dionisia Mateuciga, ki je zgledno skrbel za versko življenje v Žabnicah in na Sv. Višarjah, kjer ni spregledal pomena narodnega izročila, ki v tistih krajih priča o slovenski prisotnosti, odpira pomembno vprašanje o njegovem nasledstvu. Prav zaradi tega upamo, da ne bodo preslišana prizadevanja pokojnika za njegovo nasledstvo v Kanalski dolini.

JČ

Nadškof S. Zore in predsednik RS B. Pahor

O ureditvi pokopa žrtev iz grobišč

V ponedeljek, 5. septembra 2016, sta se v prostorih ljubljanske nadškofije sestala ljubljanski nadškof metropolit msgr. Stanislav Zore in predsednik Republike Slovenije Borut Pahor.

Sogovornika sta v pogovoru ocenila, kar je bilo v zadnjih letih storjenega na področju odpravljanja ran narodove zgodovinske razklanosti. Soglašala sta, da je bilo pri urejanju teh zelo občutljivih vprašanj storjenih veliko stvarnih in simbolnih dejanj in potrebnih veliko usklajevanj in sodelovanja institucij in strokovnjakov različnih področij. Predsednik in nadškof sta izrazila zahvalo vsem, ki so s svojimi prizadevanji omogočili začetek dokončnega urejanja vojnega grobišča Barbara rov v Hudi jami.

Ljubljanski nadškof je predsednika seznanil s stališčem slovenskih škofov ordinarijev, ki pozdravljajo prizadevanja državnih oblasti, da se končno uredi več kot 600 množičnih grobišč ter zagotovi pokop izvensodno umorjenih. Škofje pričakujejo, da bodo državne oblasti na željo svojcev izvedle identifikacijo žrtev medvojnega in povojnega nasilja ter omogočile njihov pokop v družinske grobove. Prav tako so mnenja, naj bodo žrtve iz Hude jame pokopane v spominski park Teharje, saj je to od svojcev žrtev sprejeti kraj spomina na trpljenje in žrtve. Na lokaciji Hude jame pa naj državne oblasti, v dogovoru z zainteresirano javnostjo, oblikujejo državni spominski park z obeležjem in primernim napisom.

Predsednik Pahor je nadškofa seznanil s potekom izkopa in iznosa posmrtnih ostankov iz jaška I. na območju vojnega grobišča Barbara rov v Hudi jami, ki se je začel pred tedni. Zaradi številnih tehničnih in prostorskih ovir je Komisija RS za reševanje vprašanj prikritih grobišč odločila, da bodo žrtve pokopane v Spominskem parku Dobrava. Nadškof je sprejel v vednost razloge, na podlagi katerih pokop žrtev na Teharjih ni mogoč, in kot rešitev dejstvo, da bodo posmrtni ostanki iz kostnice pri Hudi jami, predvidoma konec letošnjega oktobra, pokopani v Spominskem parku Dobrava pri Mariboru. Predvidene pogrebne slovesnosti se bodo udeležili predsednik republike in predstavniki Cerkve.

Predsednik republike Borut Pahor in ljubljanski nadškof metropolit msgr. Stanislav Zore spoštujeta pričakovanja svojcev do identifikacije DNK izvensodno umorjenih sorodnikov in njihovega pokopa v družinske grobove. Zato sta podprla odločitev, da z namenom kasnejše DNK analize pristojni državni organi uredijo odvzem in hrambo vzorcev ter poskrbijo za njihovo sledljivost. Ob tem sta predsednik republike in nadškof podprla predlog Komisije, da v dialogu z zainteresirano javnostjo pripravi predlog za celostno ureditev enotnega muzejskega kompleksa, ki bo simbolno povezoval Teharje in Hudo jamo ter ob tem pripravi seznam imen slovenskih žrtev, ki bodo zapisane v Spominskem parku Teharje.

Predsednik republike in nadškof sta spregovorila tudi o skorajšnjem obisku predsednika republike pri papežu Frančišku v Rimu. Nadškof je ob tem izrazil zadovoljstvo, da bo predsednik Pahor papeža Frančiška povabil, d a prihodnje leto obišče Slovenijo.

Povejmo na glas

Nova jesen, nov začetek

Čas počitnic je mimo, pred nami je nova jesen in z njo začetek novega delovnega leta. Upati je, da se je vsak med nami počitnic naužil, obnovil in okrepil energije in je na ta način pripravljen na nove izzive ali pa se bo uspešneje spopadal s tistimi, ki jih že pozna: s šolo, s takšnim in drugačnim delom ter skušal oziroma skušala vse stvari opraviti bolje, s tehtnejšim premislekom, z več prepričanja in po možnosti z več zadovoljstva. Seveda prehod v jesen ni vedno lahek, doživetja poletja se v nas kar naprej obujajo in žal nam je, da je toliko lepih dogodkov minilo. Bili smo na zanimivem potovanju, uživali smo morje v vseh njegovih krasotah, ponovno so nas očarale gore s svojo zgovorno tišino, spoznali smo nove prijatelje - vse to v nas kar naprej odzvanja in kot da nas vleče v spomine nazaj in nam slika prihodnje delovne naloge in obveznosti kot nekaj težkega in prav nič vedrega. Toda z vstopom v jesen se vse uredi, kot je prav, lepi počitniški spomini se nekako oddaljijo, vendar ne izginejo, tako da nam še v zimi vlivajo moči in nam pomagajo premagovati te in one težave, to ali ono trenutno utrujenost, to in ono preizkušnjo, ki jo pred nas postavlja vse hitrejše potekanje časa. Lahko, da je prav hitro in sunkovito utripanje časa, njegovo udarjanje z urami in minutami, ki kot da nas hočejo iztiriti in izčrpati, lahko, da je prav čas s svojim preganjanjem tisti, na katerega moramo biti najbolj pozorni. Da nas ne potegne v svoje udarjajoče vrtince, da nas ne iztrga iz nas samih in nas s tem potisne v stres, v dobro znano mučno brezčutnost. V tisto brezčutnost, ko postanemo preutrujeni in pričenjamo omahovati in ne zmoremo več in smo zato obupani nad sabo ali pa se v razdraženi nejevoljnosti znašamo nad drugimi. Da se vse to ne bi zgodilo, je koristno, da se iz vrtinca časa kdaj pa kdaj umaknemo, da gremo kdaj v naravo, da nas umiri, da vzamemo v roke knjigo, ki blažilno vpliva na nas, da poslušamo pomirjujočo glasbo, da se pogovarjamo z osebami, ki so nam prijetne. Res, da se daleč od hrupa vsakdana srečamo s prijetnimi osebami, se zapletemo z njimi v pogovor, ki nam spet povrne mir in umirjenost, da naša duša spet zadiha, kot pravimo. Saj bi bilo škodljivo, ko bi se slepili, da bo že kar samo po sebi gotovo vse v redu in prav in da ne bo več nobenih problemov, tako bi bili povsem nepripravljeni na preizkušnje, za katere vemo, da so in nas čakajo. In ravno zaradi njih si moramo izboriti v sebi močno in svetlo prepričanje, da bomo zmogli in da bomo uspešnejši kot prejšnje leto, da je novo, ki prihaja, nova jesen, ki se bliža, v vsakem primeru nekaj lepega, v vsakem primeru priložnost, da nam bo še lepše, kot nam je bilo. In če bomo to prepričanje delili še z drugimi, nas bo več in več, in več ko nas bo, močnejši bo vsakdo izmed nas. Ker največ, kar obstaja, je velika prijetna skupnost z drugimi. Je kot omrežje, ki ga vsak sestavlja za vse, in obratno, da se od nas odmakne vsaka negotovost, se odmakne vsak strah pred prihodnostjo.

Janez Povše

S 1. STRANI 51. študijski dnevni Draga 2016

O migrantih, družini...

S prvo svetovno vojno pa se prijazen odnos do migracij nenadoma prekine, ker prevzamejo nadzor nad le-temi države v povezavi z novim gospodarskim sistemom – protekcionizmom. Po prvi svetovni vojni je bilo začrtanih 11 tisoč kilometrov novih meja nacionalnih držav, ki so večkrat pustile evropske državljane brez domovine. Če je prej veljalo prosto kroženje blaga, je zdaj država ščitila svoje trge in sisteme in strogo kontrolirala migracije. Amerika je zaprla svoja "zlata vrata". Prej je potrebovala delovno silo za industrializacijo in sprejela dva milijona migrantov, nato je diskriminirala delavce na podlagi kvot. Ta poseg se je razširil kot domino čez celotni evropski prostor. Ključni elementi migracij so torej od sedemdesetih let dalje krepitev delavskega gibanja z nekvalificiranimi priseljenci, razvoj in utrditev socialne države, demokratizacija in politizacija družbe ter identifikacija z državo – jasno razlikovanje med državljani in nedržavljani.

Jezuitski pater **Robin Schweiger**, direktor Jezuitskega združenja za begunce Slovenije, je predstavil prav delovanje le-tega. V Sloveniji se je

Veronika Martelanc

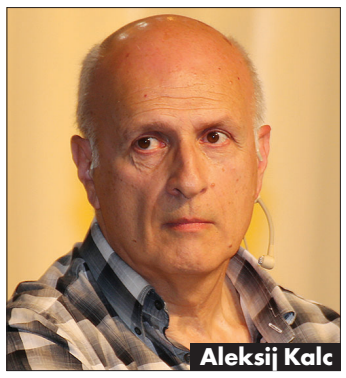
Aleksij Kalc

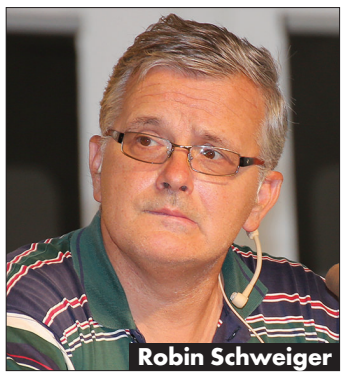
Robin Schweiger

dejavnost te nevladne organizacije začela leta 1999, ko sta jezuitska bogoslovca Peter Rožič in Primož Jakob v azilnem domu v Ljubljani zasnovala prostovoljni projekt s ciljem pomagati otrokom, ki so tam prebivali. A delo se je nadaljevalo in obogatilo z novimi prostovoljci in novimi vsebinami. Jezuitsko združenje za begunce Slovenije deluje na osnovi gesla *služiti, spremljati in zagovarjati pravice za zaščito*. Ta nevladna organizacija, ki deluje že štirinajst let v Sloveniji, daje pomembno podporo beguncem. V azilnem domu na Viču, ki je odprtega tipa, nudijo prostovoljci učno, psihosocialno in pastoralno pomoč, kreativne dejavnosti za ženske, sodelujejo pri Dnevu begunca itd. Poleg tega imajo radijsko oddajo *Gradimo odprto družbo* na radiu Ognjišče in osveščajo javnost glede težav, s katerimi se spopadajo begunci, take so npr. zdravniška oskrba, iskanje stanovanja, dovoljenje za bivanje itd. Na razrešitev postopkov čakajo tudi po več mesecev, kar je zanje zelo stresno. P. Schweiger je svoj poseg končal s trditvijo, da lahko na tujce in migrante gledamo kot problem ali pa priložnost.

Pod šotorom letošnje Drage so poleg založb s knjižnimi novostmi imeli v gosteh tudi del širše razstave Nadškofijskega arhiva Ljubljana o Alojziju Šuštarju, ljubljanskem nadškofu in metropolitu. Genezo in pomen razstave je predstavil mag. Blaž Otrin. Alojzij Šuštar je bil predsednik Slovenske škofovske konference, mednarodno priznan predavatelj, odločen, strpen in zvest dialogu. Preko fotografskega gradiva in zapisov je razvidno njegovo prizadevanje pri demokratizaciji in osamosvajanju Slovenije.

Metka Šinigoj

Sobota, 3. septembra

Skrb za jezik, ne samo v javnem, a tudi v družinskem okolju, je temelj našega obstoja. O tem je tekla beseda na sobotni okrogli mizi 51. študijskih dnevov Drage, ki jo je povezoval Marijan Kravos, sooblikovali pa mag. Martina Piko Rustja, Živa Gruden, Suzana Pertot in Martin Maver. Na začetku sta zbrane pozdravila predsednik Svetovnega slovenskega kongresa dr. Boris Pleskovič in občinski svetnik Igor Švab v imenu SSO-ja, prisotni pa so bili slovenski kulturni minister Tone Peršak, svetovalec predsednika RS Boruta Pahorja Boštjan Žekš in Robert Kojc.

Prva je spregovorila slovenistka in etnologinja, mag. **Martina Piko Rustja** iz Celovca, ki je doštudirala na Dunaju in v Ljubljani ter je znanstveni vodja Slovenskega narodopisnega inštituta Urbana Jarnika. Predstavila je jezikovna projekta *Dvo in večjezičnost v družini* iz leta 2008 in *Slovenščina v družini* iz leta 2010, ki so si ju zamislili za spodbujanje slovenskega jezika. Nastala sta na Koroškem, in sicer v času, ko število prijav k slovenskemu pouku narašča in ko deželni glavar spregovori v slovenščini, kar nakazuje na pozitiven družbeni razvoj, ki pa ni dosegel družinskega jedra. Dr. Piko Rustja se je tako sprehodila po zgodovinskih jezikovnih mejnikih na Koroškem, kot je bila jezikovna asimilacija v 20. stoletju, nasilno odstranjevanje dvojezičnih tabel, osip glede navedbe slovenskega občevalnega jezika in postopno zamrtje slovenske besede v družinskem krogu. V letu medkulturnega dialoga se je župnija sv. Cirila in Metoda v Celovcu, kjer naraščajo dvo in večjezične družine, odločila, da izpelje jezikovni projekt s ciljem ozaveščanja in izmenjavi izkušenj, da bi živeli enakovredno dva jezika. Izvedli so tematske diskusijske večere in rezultate strnili v brošuro po tematskih poglavjih, ki naj spodbudijo mlade zakonce k pogovoru. Če namreč hočemo, da je otrok dvojezičen, moramo začeti že od rojstva dalje. Skrb za jezik v družini je naloga vseh članov.

Kulturna delavka **Živa Gruden** je bila zaposlena na Dvojezični šoli v Špetru od leta 1984 do 2014 in je podala svoje pričevanje glede jezikovnega razvoja v Benečiji. Do tridesetih let 20. stoletja je bila slovenščina skoraj 100% sporazumevalni jezik, ko je prišlo do prvega padca zaradi fašizma in prepovedi rabe slovenščine v javnosti. Nekaj časa je ta položaj stagniral, nato je prišlo do krepkega padca v petdesetih letih. Z odpiranjem vrtcev in šol je slovenščina izginila v družinah najprej v centrih, nato še v vaških jedrih, v osemdesetih letih pa se začne opuščanje slovenščine povsod. Da bi namreč otroci ne imeli težav pri vključevanju v vrtec, so se starši z njimi pogovarjali v italijanščini, med sabo pa v slovenščini. Čeprav danes vemo, da je večjezičnost bogastvo, je nekoč veljalo prepričanje, da znanje enega jezika ogroža znanje drugega. Slovenščina brez šole pa je ostala na ravni narečja. Tako so v sedemdesetih letih začeli z letovanji *Mlada breza*, da bi otroci spoznali domače okolje, in z natečajem *Moja vas*. Dvojezična šola se je rodila kot popoln odgovor na to problematiko.

Kaj je bilo v zadnjih desetih letih ponujenega staršem glede izobraževanja, je predstavila psihologinja, psihoterapevtka, šolnica, avtorica znanstvenih člankov in raziskovalka **Suzana Pertot**. Starši pomembno vplivajo na usvajanje jezika otrok. Že v vrtcu namreč pridobijo jezikovno znanje, ki predstavlja osnovo za opismenjevanje. Tako so v šolskem letu 2003/04 priredili delavnice za starše otrok, ki so obiskovali vrtec. Slednje so potekale v italijanskem jeziku, ker so bile namenjene negovorcem. Na podlagi vprašanj in tem je izšel priročnik, ki so ga brezplačno razdelili in je dočakal že dva ponatisa zaradi velikega povpraševanja. V naslednjih štirih letih se je zvrstilo še 40 srečanj. Na šoli pri sv. Jakobu so ponudili devet srečanj v slovenščini s prevodom, leta 2011 pa se je zvrstilo nadaljnjih 18 delavnic v podporo starševstva v okviru projekta *Jezik – Lingua*. Suzana Pertot je mnenja, da se je v 13 letih delovanja na tem področju delo s starši spremenilo, ker imajo več tehničnih podatkov, dosegljivih na spletu, in so bolj ozaveščeni. Tovrstnih srečanj bi se morali udeleževati tudi starši govorci, čeprav mislijo, da se jih to ne tiče in da je medgeneracijski prenos jezika nekaj samoumevnega.

O raziskavi *Šola, družina in zunajšolske dejavnosti* je na okrogli mizi spregovoril tajnik ZSŠDI-ja **Martin Maver**. S SLORI-jem so anketirali učence in dijake vseh šol, od tretjega razreda osnovne šole do petega leta višje šole, kar pomeni približno 2.100 anketirancev. Prva ugotovitev je ta, da je šolska populacija na slovenskih šolah različna kot tista izpred desetih let, saj so našteli okrog 70 različnih jeziko0vnih kombinacij, s tem da so slovensko-italijanski zakoni v večini. Na osnovnih šolah je četrtina neslovenskih otrok, na višjih pa 8%. Splošno gledano so učenci in dijaki zelo aktivni izven šole, le 9% se jih ne ukvarja z izvenšolskimi dejavnostmi. Maver je mnenja, da moramo stremeti k uporabi slovenskega jezika tudi na športnih igriščih. Po večini vodijo trenerji treninge v slovenščini, 84% anketirancev se pogovarja s trenerji v slovenščini, kar je pomembno predvsem pri mladinskih ekipah. Močen upad slovenskega pogovornega jezika pa so zabeležili med soigralci, saj se prilagodijo jeziku, ki je vsem razumljiv. Ostaja dejstvo, da sta skrb in nega našega jezika nuja in se tičeta celotne naše družbe.

MŠ

Podelitev pete Peterlinove nagrade

V parku Finžgarjevega doma na Opčinah so v soboto popoldne, ob koncu predavateljskega dela, slovesno izročili 5. Peterlinovo nagrado, ki sta jo letos prejela beneški kulturni delavec **Giorgio Banchig** in pevski zbor **Fantje izpod Grmade** iz Devina. Peterlinovo nagrado podeljujejo Društvo slovenskih izobražencev, Društvo Finžgarjev dom, Radijski oder, založba Mladika, SKK-MOSP, Slovenska prosveta in družina Peterlin v spomin na kulturnega in prosvetnega delavca Jožeta Peterlina, čigar štiridesetletnica smrti poteka prav letos, posameznikom ali društvom, ki zasledujejo etična načela katoliške vere ter utrjevanja slovenstva v demokratičnem duhu.

Javni in kulturni delavec Giorgio Banchig, so v motivaciji za nagrado, ki jo je prebral Tomaž Susič, zapisali organizatorji, je na vseh področjih angažiran član slovenske narodne skupnosti v Benečiji. Bil je dolgo let duša štirinajstdnevnega glasila Dom, občinski svetovalec v občini Podbonesec in več let član Sveta slovenskih organizacij, zdaj pa je predsednik Inštitua za slovensko kulturo v Špetru. Giorgio Banchig je tudi plodovit pisec publicističnih del, člankov in knjig: uredil je dnevniške zapise Antonia Cuffola, leta 2013 pa je sestavil znamenito knjigo z naslovom *Benečija. Ko se mala in velika zgodovina srečata*. S svojim delom nadaljuje delo slovenskih čedermacev na najzahodnejšem delu slovenske domovine. Nagrado, ki jo sestavljata grafika Edija Žerjala in bronasta plaketa s Peterlinovim profilom, mu je izročil minister za kulturo RS Tone Peršak.

Nagrajenec je v zahvalnem govoru ob prejemu nagrade poudaril, da je vse, kar je naredil, naredil iz dolžnosti in z zadoščenjem, hkrati pa je vse to tudi zato, da bi tudi sebi odgovoril na vprašanja, ki si jih je sam postavil, o svoji kulturi in zemlji. Povedal je tudi, da zdaj raziskuje in piše o 150-letnici plebiscita, po katerem je Beneška Slovenija bila priključena Italiji.

Kot je v motivaciji prebrala Urška Petaros, so Fantje izpod Grmade prejeli Peterlinovo nagrado za počastitev 50-letnice neprekinjenega delovanja zbora, ki združuje pevce iz Devina, Štivana, Jamelj in še drugih kraških vasi. Zbor, ki ga je 45 let vodil Ivo Kralj, zdaj pa mu dirigira Herman Antonič, nastopa na prireditvah in koncertih, kot društvo pa je poživil delovanje slovenske narodne skupnosti v Devinu, v katero stalno vključuje in vabi mlade. Nagrado je predsedniku Igorju Antoniču izročil akademik, svetovalec predsednika Republike Slovenije za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo dr. Boštjan Žekš.

Nadia Roncelli

Počastitev 25-letnice slovenske samostojnosti

Tri so bile osnove, na katerih se je zgodila slovenska samostojna država: pravočasnost, pogum in razumna odločitev. Tako je slavnostni govornik, minister za kulturo Republike Slovenije Anton Peršak utemeljil samostojnost, h kateri so Slovenci stremeli vso svojo zgodovino. Peršak se je udeležil pomembnega foruma Drage in tudi slovesnosti, s katero so prireditelji počastili 25 let državnosti. Uvod v ta pomembni

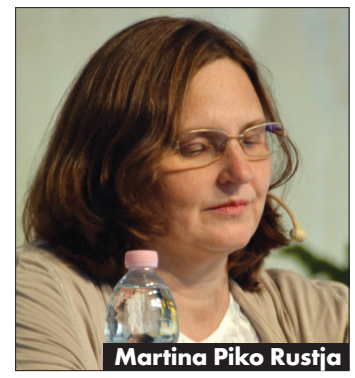
Martina Piko Rustja

Živa Gruden

Suzana Pertot

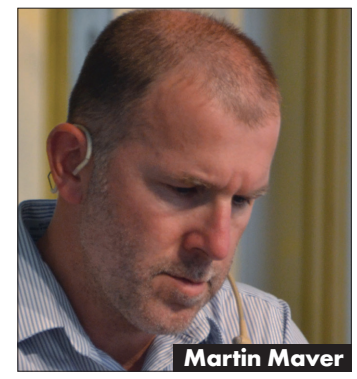
Martin Maver

trenutek je bila *Zdravljica* v izvedbi Fantov izpod Grmade, nato je minister Peršak v svojem razčlenjenem in zgodovinsko široko zasnovanem govoru potegnil iztočnice in vsebinske vzmeti, ki so privedle do epohalnega dogodka za slovenski narod. Osamosvojitev je bila nujna, tudi opredelitev za tržno gospodarstvo in demokracijo, vendar pa je govornik opozoril tudi na osamosvojitvene težave, ki trajajo še danes, in pri tem navedel Franceta Bučarja, ki je opozoril, da Slovenci niso še "ponotranjili osamosvojitve". Slovenski minister za kulturo je nadalje poudaril, da se mora vsak narod soočiti tudi s svojo zgodovino in jo preboleti, šele tedaj lahko v polnem zaživi. S posebno pozornostjo se je zaustavil tudi ob pojmu enotnega slovenskega kulturnega prostora, ki je šel zdaj na stranski tir, ampak je tudi danes aktualen, saj povezuje vse veje narodovega telesa. Sodobna Slovenija mora biti resnično samostojna, to pa pomeni, da se mora zavedati svojih odgovornosti, v prvi vrsti pa vzeti lastno usodo v svoje roke in ne čakati, da bi njena zapletena in vsakršna vprašanja reševali drugi forumi, v prvi vrsti Bruselj. Skratka, država mora sama poskrbeti zase, če hoče, da jo bodo spoštovali v svetu. Prav tako pa mora poskrbeti tudi za tiste dele naroda, ki živijo zunaj njenega državnega območja.

Podpredsednik deželnega sveta Furlanije Julijske krajine in deželni svetnik stranke Slovenska skupnost Igor Gabrovec je izpostavil pomen slovenske osamosvojitve predvsem v luči pomena, ki ga je ta imela za slovensko narodno skupnost v Italiji. Z novo državo na italijanski meji so tudi Italijani v marsičem spremenili odnos do Slovencev, ki so postali politični, gospodarski in kulturni osebek, s katerim je vredno sodelovati. Tudi Slovenci v Italiji smo imeli zaradi nastanka slovenske države veliko, saj smo se skoraj preko noči spremenili iz ruralnega in malo izobraženega ljudstva v upoštevanja vredne ljudi. Gabrovec je v svojem nagovoru omenil tudi vprašanje slovenskega šolstva v Italiji in izobraževanja, ki se danes dogaja v močno spremenjenih razmerah, saj slovenske šole obiskujejo otroci mešanih zakonov ali celo izključno italijanskih družin. Šola pa je temelj narodovega obstoja, zato bo treba v najkrajšem času najti rešitve temu žgočemu problemu. Na koncu je govornik čestital tudi Dragi, ki že petdeset let opravlja neprecenljivo kulturno intelektualno delo, in tudi Sloveniji ob 25. rojstnem dnevu. Voščil ji je svetlo prihodnost.

NR

/ dalje na str. 11

Peterlinovo nagrado je letos prejel tudi pevski zbor Fantje izpod Grmade iz Devina

Giorgio Banchig in Sergij Pahor

Komentar

Šiba novo mašo poje ...

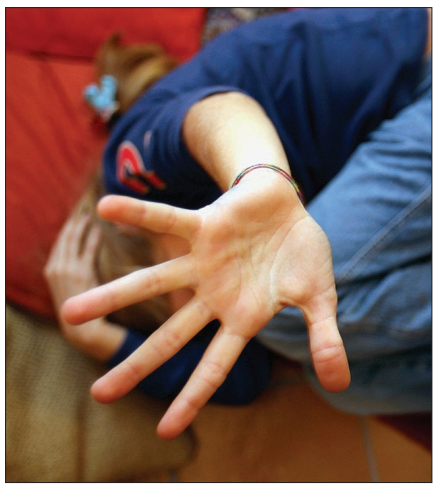

Letošnjem poletju je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve pripravilo zakon, ki vsebuje prepoved telesnega kaznovanja otrok. Pripravljali so ga približno eno leto, konec julija ga je potrdila tudi Vlada. Jeseni bo zakon pred poslanci DZ. Na neprimerno dosedanjo zakonodajo, ki izrecno ne prepoveduje telesnega kaznovanja otrok v domačem in tujem okolju, nas je opozoril tudi Evropski odbor za socialne pravice pri Svetu Evrope. Seveda Vladi ni preostalo drugega, kot da zagrize tudi v to kislo jabolko. Strinjam se, da je telesno kaznovanje nesprejemljivo in izraža premoč nad otrokom in resnično krši njegovo dostojanstvo. Je pa določba preventivne narave in napotek staršem, kako naj pri vzgoji ravnajo. Pa kljub temu, vsak otrok je drugačen, drugačni so tudi starši. Sama verjamem, da marsikatero neprimerno obnašanje otroka je klic po sprejetosti, kakor tudi, da je nepremišljena reakcija staršev posledica preutrujenosti in lastne nemoči. V vsakem primeru tu ne sme biti posredi hudobija.

In kar naenkrat je, tako kot pri predlogih katerekoli zakonodaje, nastal problem. Ne toliko problem v vsebini, kot v zmoti ali pravičnosti političnih akterjev. Morda je bilo v teh poletnih mesecih na to temo največkrat slišati: "Tudi jaz sem jih kdaj dobil/a okrog ušes, pa sem zaradi tega povsem normalen/na". Če se spustiš v avanturo biti oče ali mati že s tem prepričanjem, potem ne pomaga noben zakon. Je pa res, da ni pomembno samo dostojanstvo otroka, temveč tudi dostojanstvo staršev.

Verjetno se je tudi vam že zgodilo, da je v trgovini otrok do onemoglosti izsiljeval starše, da mu kupijo kakšno igračo. Si predstavljate, kako se počutita mati ali oče, utrujena od dela v službi in doma, ko ju mali paglavec pred vsemi brca in kriči, kaj bi rad. Za opazovalce je to zanimiv šport, vseh zanima, ali bosta popustila ali bosta ostala trdna, zanju pa... odgovorite si sami.

Vrnila se bom k staremu ljudskemu reku *"šiba novo mašo poje"*, ki je bil že leta 1848 v zvezi z vzgojo otrok objavljen v Drobtinicah. Seveda, če poznamo samo ta stavek, smo upravičeni, da ne rečem celo nagovorjeni k strogi vzgoji, ki vsebuje tudi tepež otrok, vendar tudi tu govori o potrpljenju in spoštovanju. Z vsem spoštovanjem do zapisanega, vendar naši predniki so znali povedati, da je bila doma in v šoli vedno na 'častnem' mestu šiba. S kakšno grenkobo so o takih kaznih govorili, pa da misliti. Za tako 'novo mašo' hvala lepa. Verjamem, da bo zakon o prepovedi telesnega kaznovanja otrok sprejet. O tem bo še veliko govora. Naj gre naše razmišljanje v smer *"lepa beseda, lepo mesto najde"*, pa naj bo to v odnosu z otroki ali med odraslimi.

Če pa se bo v Miklavževem košu še vedno našla kakšna šiba, ne mislite, da je Miklavž kršil zakon, temveč, da je s tem spomnil na neke drugačne vzgojne prijeme.

Jožica Ličen

In memoriam / Goriška notredamka, po rodu iz Mirna

S. Adelgundis Černic

foto Ksenja Hočevar

V stotretjem letu starosti je 28. avgusta 2016 pri goriških notredamkah umrla sestra Adelgundis (roj. Mihaela Černic), po rodu iz Mirna. Pogrebno mašo v kapeli samostana v ul. sv. Klare v Gorici je 31. avgusta v navzočnosti lepega števila ljudi uvedla mila pesem *V nebesih sem doma*: slovensko petje je na orgle spremljal rojak Andrej Budin. Pokojna redovnica se je po dolgem življenju vrnila v Očetovo naročje, je dejal g. Vittorio Tonidandel, škofov vikar za redovnike. Tak pogreb je "pravo velikonočno slavje": s. Adelgundis je na dolgi poti spoznala veliko ljudi in pustila sled. Preko nje so ljudje spoznavali Jezusovo ime. O Bogu je govorila tudi prek ustvarjalnosti, saj je bila cenjena umetnica. Imela je močan značaj, in vendar je Gospod zapisal njeno ime v knjigo pravičnih. Božjo slavo je zrla z očmi umetnice in njeno pričevanje ostaja polno "isker večnosti". Škofov vikar za slovenske vernike g. Karel Bolčina je dejal, da je Mihaela Černic postala redovnica na god sv. Avguština pred 81 leti; na isti dan letos je rekla svoj "tukaj sem" za večno čistost, lepoto in veselje. Krščanstvo je v tem, da ljubiš Boga v naravi in človeku. "To je ona živela"! Naravo je s svojimi očmi "predelala na platno", iskala je tam, kamor je Bog postavljal podobe. S svojim življenjem nas uči gledati Boga v naravi in človeku. Slikarski talent ji je dal Bog, ki je tudi hotel, da je živela dolgo, je v imenu sorodnikov ob koncu žalne daritve povedala nečakinja. S slikami je izražala veselje do življenja. Ob 100. rojstnem dnevu so jo mirenski rojaki počastili s pregledno razstavo likovnih del na Gradu, "bila je presrečna", ko se je udeležila odprtja v spremstvu sosester in sorodnikov. "Teta Mihela, ponosni smo, da smo del rodbine Černic".

S. Adelgundis se je rodila v Mirnu 29. septembra 1913 kot peti otrok Avguštinu Černicu in Jožefi Batistič. Po osnovni šoli v rojstni vasi je 14 let stara stopila v samostan notredamk v Gorici; tri leta je obiskovala mestno šolo, nato še tri leta šolo za uvajanje v redovniški poklic, deloma v Gorici deloma v Ilirski Bistrici. 27. avgusta 1934 je prvič oblekla redovno obleko in je z imenom s. Adelgundis začela redovni noviciat. Kot piše v knjigi *Župnija Miren skozi stoletja*, je naredila prve zaobljube avgusta 1935, večne pa 15.8.1941. Medtem se je vpisala na likovno akademijo v Benetkah, kjer je diplomirala leta 1943. Slikala je v različnih tehnikah, rada je izdelovala tudi reliefe. Njene najljubše teme pa so bile krajine, cvetlice, tihožitja, Marija, angeli in svetniki. Njena dela krasijo različne ustanove, cerkve in domove na Goriškem, Tržaškem, v Rimu in drugod. "Vsaka slika ima svojo zgodbo", je lepo povedala v intervjuju za Družino pred tremi leti. Leta 1955 je opravila profesorski izpit in dolgo let poučevala slikarstvo na goriških srednjih šolah, pa tudi zasebno.

Svojcem izrekamo iskreno sožalje, pokojno sestro pa bomo radi prosili, naj moli, da bi naši mladi - tudi po njenem zgledu - stopali na pot duhovnih in redovnih poklicev. / DD

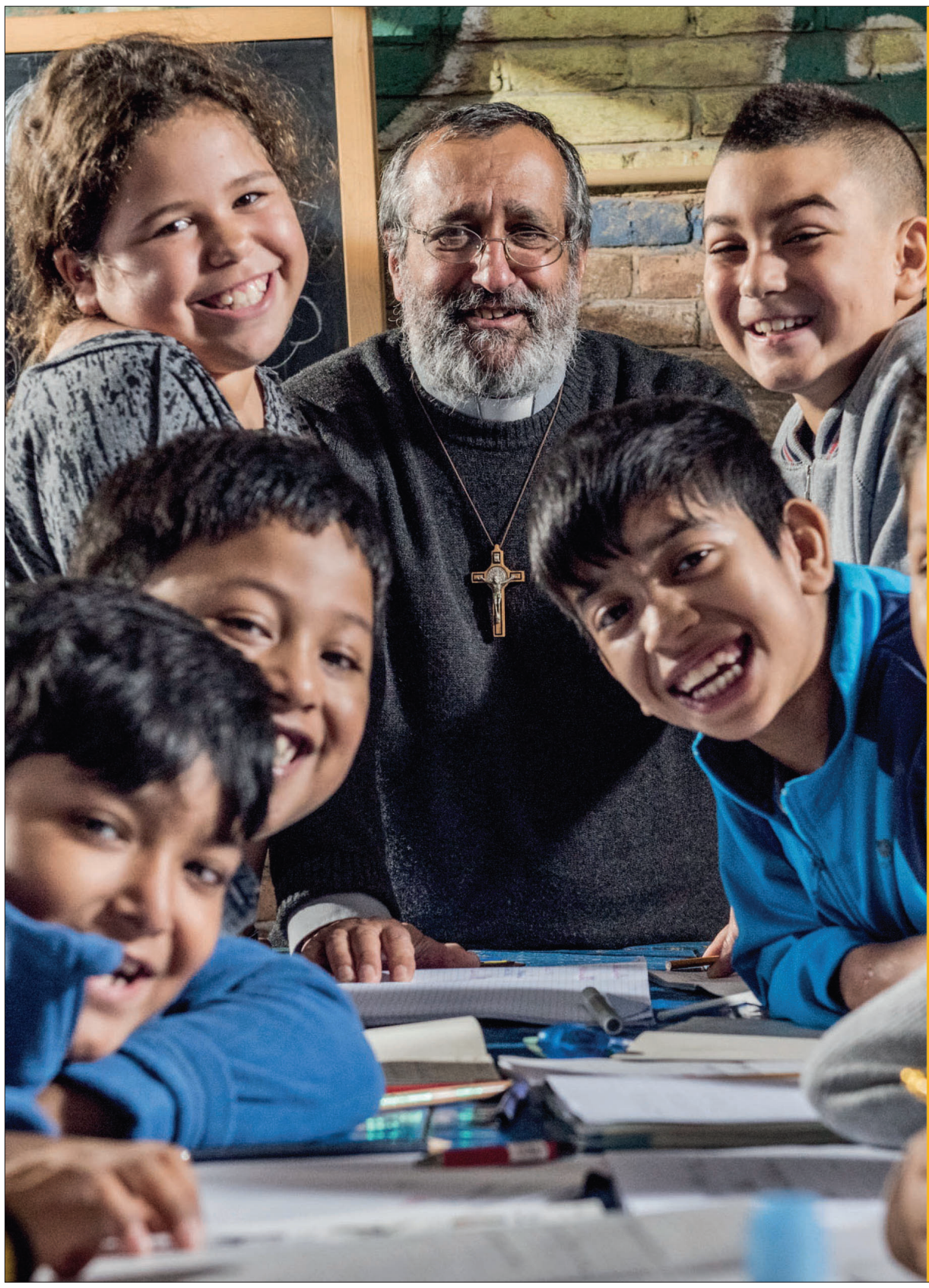

INSIEME
AI SACERDOTI

BLIZU DUHOVNIKOM.

Škofijski duhovniki bodo tam, kjer je evangelij rekel, da je treba biti. Imeli bodo odprte oči, srce in roke. Tvoja pomoč jih bo spodbudila, da se ne bodo podali, da bodo šli naprej, skupaj.

Spremljaj poslanstvo duhovnikov na FB-strani
facebook.com/insiemeaisacerdoti

Svoj prispevek lahko ponudiš na 4 načine:
- Poštni tekoči račun št. 57803009
- Kreditna kartica: CartaSi' s klicem na brezplačno številko 800.82.50.00 ali prek interneta www.insiemeaisacerdoti.it
- Bančno nakazilo na glavnih italijanskih bankah
- Neposredno na Inštitutu za vzdrževanje duhovščine (Istituto Sostentamento Clero) v lastni škofiji.

Prispevek je odtegljiv. Več informacij najdeš na portalu **www.insiemeaisacerdoti.it**

CHIESA CATTOLICA - C.E.I. Conferenza Episcopale italiana

DRAGA 2016 Nedeljsko mašo je daroval msgr. Ivan Jurkovič

"Kategoričnost evangelija je vedno presenetljiva"

P. Kovač, msgr. Jurkovič, g. Štuhec in g. Ličen

Študijski dnevi Draga na Opčinah so se v nedeljo, 4. septembra, začeli z jutranjo mašo. Somaševanje je vodil gost jutranjega predavanja, nadškof Ivan Jurkovič, stalni opazovalec Svetega sedeža pri Uradu Združenih narodov in ostalih mednarodnih organizacijah v Ženevi ter stalni opazovalec pri Svetovni trgovinski organizaciji; ob njem so stali še g. Jože Ličen ter "stara znanca" študijskih dni, p. Edvard Kovač in g. Ivan Štuhec.

Msgr. Jurkovič je v homiliji razvil in poglobil misli iz nedeljskega evangelija. Še zlasti se je ustavil pri besedah "Če kdo pride k meni in ne sovraži svojega očeta in matere in žene in otrok in bratov in sester, vrh tega tudi svojega življenja, ne more biti moj učenec", ki nas postavljajo pred vprašanje, kaj pomeni biti Jezusovi učenci. Zahteve iz evangelija so kategorične, ni mogoče jih "omehčati", prilagoditi, da bi bile bolj "popularne", je dejal. "Kategoričnost evangelija je vedno presenetljiva". Jezus je uporabljal tudi trde besede, sami učenci so mu povedali, da so take in jih je težko poslušati. Jezus nas uči, da je treba delati preračunljivo, če smo nekaj začeli; treba je pogledati, ali smo se resnično podali na to pot ali ne. Preveriti je treba, ali je naša moralna drža zadosti dobra, zadosti radikalna. "Če ni radikalnosti, korenitosti, poglobljenosti, dokončnosti, skoraj ni evangelija". Zadnje in edino merilo resnosti tega, kar delamo in kar smo in kar smo pripravljeni tudi resnično zagovarjati, je "dati življenje", kot pravi Jezus, "sovražiti življenje". Mogoče se nam to zdi absolutno pretirana kategorija, in vendar dobro vemo, da ni nobenega drugega pričevanja za resnico, če ne tisto, ki je v želji, v odločnosti dati življenje, je poudaril msgr. Jurkovič. Starši dajejo življenje za družino. Življenje je mogoče dati za resnico: "Vsi poznamo ljudi, ki so dali življenje za resnico. In ti ljudje ne bodo izbrisani iz spomina, ne bodo izbrisani iz človeške zgodovine". Dati življenje iz ljubezni do bližnjega: "Koliko je takih pričevalcev v Cerkvi! V to kategorijo spada ves zbor svetnikov v nebesih". Dati življenje za domovino: "Nedaleč od tukaj je bilo toliko spopadov, bojev, trpljenja, smrti, junaštva". Dati življenje za politično bolj pravičen sistem. Vse, "kar ni na tem nivoju, vse, kar je manj kot to, je nevredno, neetično, nekulturno, izraz dekadence". Tudi to dobro poznamo, in sicer najprej v sebi, ko vidimo, da dostikrat govorimo o stvareh, o katerih nismo nikdar niti razmišljali, da bi jih resnično storili. Brez radikalnosti, brez "dati življenje" ne moremo postati Jezusovi učenci niti resnični pričevalci v svetu. Pridigar je omenil sveto Mater Terezijo iz Kalkute, ki je bila prav ob isti uri istega dne kanonizirana v Vatikanu. "Skoraj vse njeno življenje, vse, kar se je zgodilo v njenem življenju, je ravno pričevanje, odgovor na današnji evangelij". Vse je naredila v tisti "dokončni radikalnosti, ki je bila taka, da je privlačila pozornost tudi tistih, ki do vere niso imeli in mogoče še danes nimajo odnosa". Radikalnost spremeni tudi tistega, ki je drugega prepričanja, resnično spremeni človeško življenje, verjetno tudi zedini narode, verjetno tudi pobere ostrino, ki jo prinašajo razlike v kulturi in drugih izročilih. Mašnik je zato pozval navzoče, naj z veseljem izberejo to radikalno pot, naj se obrnejo k sv. Materi Tereziji, "da bi nam pomagala, da bi tudi mi kot Slovenci znali radikalno izbrati pot evangelija in postati Jezusovi učenci", je svoje misli sklenil nadškof Jurkovič.

Mašo, ki se je je letos udeležilo nadpovprečno veliko ljudi, je s petjem spremljal pevski zbor sv. Jerneja z Opčin pod vodstvom Janka Bana. Pevcem, prisotnim in seveda uglednemu gostu, ki je s svojimi temeljitimi mislimi o Jezusovih "trdih besedah" dal dnevu poseben ton, se je ob koncu zahvalil predsednik Društva slovenskih izobražencev Sergij Pahor. / DD

100-letnica cerkve Sv. Duha v Javorci

Koprski škof msgr. dr. Jurij Bizjak bo v soboto, **10. septembra**, po 11. uri maševal v spominski cerkvi Sv. Duha v Javorci v sklopu spominske prireditve ob stoletnici izgradnje tega spominskega obeležja.

V letošnjem letu mineva 100 let od postavitve cerkvice Sv. Duha v Javorci, verjetno najlepšega spomenika prve svetovne vojne v Zgornjem Posočju. Jubilej bodo letos obeležili številni dogodki, osrednjo prireditev pa bo Občina Tolmin v Javorci pripravila v mesecu septembru.

Slavnostni govornik na prireditvi bo predsednik Republike Slovenije Borut Pahor. Po maši bo kulturni program, v katerem bodo lokalni kulturni izvajalci prisotne v besedi, pesmi in plesu popeljali skozi zgodovino cerkve.

V primeru dežja bo prireditev, ki se bo predvidoma končala ob 13. uri, v župnijski cerkvi v Tolminu.

Papež Frančišek razglasil novo svetnico

Sveta Mati Terezija!

"V čast Svete in nedeljive Trojice, v povišanje katoliške vere, in v rast krščanskega življenja z oblastjo našega Gospoda Jezusa Kristusa, blaženih apostolov Petra in Pavla in z našo oblastjo, potem ko smo zrelo preudarili in pogosto prosili za Božjo pomoč, in po nasvetu mnogih naših bratov odločamo in določamo, da je blažena Terezija iz Kalkute sveta, in jo vpisujemo v seznam svetnikov. Določamo, da jo je treba med svetimi v vesoljni Cerkvi častiti s pravo pobožnostjo. V imenu Očeta in Sina in Svetega Duha. Amen".

S temi besedami je papež Frančišek v nedeljo, 4. t. m., na Trgu sv. Petra v Rimu razglasil Mater Terezijo iz Kalkute za sveto.

Pred tem je kardinal Amato, prefekt Kongregacije za zadeve svetnikov prosil svetega Očeta: "Preblaženi Oče, sveta mati Cerkev zahteva, da vaša svetost v seznam svetnikov vpiše in da za sveto vsi kristjani priznajo blaženo Terezijo iz Kalkute".

"Ponižna sestra, na katero se nepreštevne množice ljudi obračajo in jo ljubeče kličejo "mati Tereza", je blažena, ki jo danes predstavljamo vaši svetosti, da se lahko z zaželeno kanonizacijo ves svet zazre vanjo, prosi za njeno priprošnjo in jo posnema v dobrodelni dejavnosti.

V svojem življenju se je po zgledu Kristusa, dobrega Samarijana, znala približati vsakemu človeku, ki ga je srečala v potrebi, delila trpljenje s tistimi, ki so živeli na skrajnem robu družbe, in pričevala za brezmejno ljubezen Boga do njegovega ljudstva".

"Zgoščeno predstavljam nekaj najbolj vidnih potez njenega življenja: Blažena Terezija iz Kalkute (v svetu Agnes Gonxha Bojaxhiu) se je rodila 26. avgusta 1910 v Skopju v albanski družini. V mladosti se je vedno bolj posvečala dejavnostim v župniji in tako je v njej zorelo hrepenenje, da bi se popolnoma darovala Gospodu. Zapustila je očetno hišo in bila sprejeta kot postulantka pri loretskih sestrah v samostanu blažene Device Marije v Rathfarnamu (pri Dublinu).

Poslali so jo v Indijo v Darjeeling. Ko je končala noviciat, je izrekla redovne zaobljube in privzela ime Tereza. Namenili so jo za poučevanje; sedemnajst let je preživela v Saint Mary's Bengali Medium School blizu Kalkute.

Ko je blažena potovala z vlakom v Darjeeling, je prejela tako imenovani "klic znotraj klica", z uvidom, naj ustanovi redovno ustanovo, da bi "potešila neskončno žejo, ki jo ima Jezus na križu po ljubezni in po dušah, tako da dela za odrešenje in posvečenje najbolj revnih med revnimi".

Tako je ustanovila Kongregacijo misijonark ljubezni in tej kasneje pridružila Kongregacijo bratov misijonarjev ljubezni, laiške organizacije in gibanje, ki je odprto za škofijske duhovnike.

Mati Terezija se ni izognila nobenemu trudu, povsem se je posvetila oznanilu evangelija prek vsakovrstnih dobrodelnih dejavnosti in prek pomoči zadnjim, brez razlikovanja glede okolja, vere, naroda. Za temelj vseh svojih pobud je vsak dan postavila obhajanje svete maše, evharistično adoracijo, molitev in velikega duha vseobsegajoče ljubezni, ki jo je priganjala, da je videla Jezusa v ubogih in mu služila.

Njeno junaško evangeljsko pričevanje je prebudilo občudovanje najvišjih oblasti v Cerkvi in laiškem svetu. Leta 1979 so ji podelili celo Nobelovo nagrado za mir. Telesno izčrpana, a še vedno močna v duhu, je izdihnila v Kalkuti 5. septembra 1997, obdana s širokim, trdnim in soglasnim sluhom svetosti".

"Dragi bratje in sestre, ko se približujemo h koncu tega obhajanja, želim pozdraviti in se zahvaliti vsem vam, ki ste se ga udeležili. Predvsem Misijonarkam in Misijonarjem ljubezni, ki so duhovna družina Matere Terezije. Naj vaša sveta ustanoviteljica vedno bedi na vaši poti in vam izprosi, da boste zvesti Bogu, Cerkvi in revežem".

S temi besedami se je papež Frančišek ob koncu nedeljske slovesnosti ter pred molitvijo Angelovega češčenja zahvalil vsem navzočim na Trgu sv. Petra.

Med drugim je tudi dejal: "V tem trenutku se želim spomniti vseh, ki se poživajo v službi bratom in sestram tam, kjer je težko in tvegano. Še posebej mislim na številne redovnice, ki velikodušno darujejo svoje življenje. Molimo še posebej za špansko sestro misijonarko, sestro Isabel, ki je bila pred dvema dnevoma ubita v glavnem mestu Haitija. Ta dežela je tako zelo preizkušena in zato zanjo želim, da prenehajo nasilna dejanja in bo v njej več varnosti za vse. Spomnimo se tudi drugih sester, ki so pred kratkim utrpele nasilje v drugih državah.

To storimo tako, da se bomo v molitvi obrnili na Devico Marijo, Mater in Kraljico vseh svetnikov".

V pomislek

Krize in krizice v današnji družbi

Živimo v času, ko je postalo moderno, da se na veliko uporablja beseda kriza. Svojčas smo jo poznali samo na ekonomskem in gospodarskem področju, danes pa je postala vsakdanjik tudi v poklicnem in prav tako v osebnem življenju. Radi govorimo o krizi v zakonskem življenju, pa zopet o krizi samskih in seveda ne moremo mimo krize duhovništva. Ob vsem tem pa pozabljamo, da je najprej v krizi človek, šele potem pridejo na vrsto vse ostale krize, ker izhajajo iz človeka samega.

Če v zakonu pride do nekega kriznega obdobja, moramo vedeti, da ima ta svoj začetek v zakonskih odnosih, ki so tako ali drugače razrahljani. Iz tega sledi kriza ne le med zakoncema, ampak tudi v družini.

Nekaj podobnega se dogaja tudi z duhovnikom. Ko govorimo o krizi pri osebi, ki je duhovnik, moramo najprej upoštevati osebo, ki je kot duhovnik ujeta v neki osebni problem, zato ne moremo kar takoj govoriti o krizi poklica - duhovništva. Velikokrat pozabljamo, da tudi odnos ljudi do duhovnika veliko pripomore k njegovim težavam, ki se nato kažejo kot krize. Preprosto: če v gozdu ne vidimo najprej drevesa (pri ljudeh človeka), zelo težko govorimo o gozdu (tokrat o duhovniku), kamor drevo spada. Vsa umetnost v življenju pa je v tem, da je vedno problem videti sočloveka, pa naj bo to duhovnik ali kdo drug, ki je v potrebi, mu priskočiti na pomoč in s tem razsvetliti temo, v katero ga peha kaka institucija. Velikokrat se naši laiki sploh ne poglobijo v bistvo stvari. Samo da gre meni dobro, pa je v redu. Drugi pa naj enako skrbijo zase in jim bo dobro brez mene in moje pomoči... Ob tem se upravičeno lahko sprašujemo: "Kje pa je tukaj krščansko zrno, to pa malokoga briga, ker mu pogled ne seže čez lasten plot... "

Pri vsakem človeku, ne glede na to, kateri poklic ali poslanstvo opravlja, moramo najprej upoštevati njegovo svobodo. To svobodo danes zelo cenimo vsi in se zanjo tudi zelo potegujemo, pozabljamo pa, da se prav za to osebno svobodo velikokrat zavzemamo v napačnem smislu, kot da bi šlo za dovoljenost delati karkoli, da je le nam pogodu. Tako mimogrede prezremo, da človekovo dostojanstvo zahteva, da se pri svojih dejanjih ravnamo zavestno, osebnostno, iz notranjega nagiba, ne pa zaradi vpliva okolja. Notranji nagib za katero koli življenjsko odločitev, pa človeku ni bil dan sam od sebe, ampak ga je vanj položil Bog. Zlasti verni se zato moramo še posebej zavedati, da bo vsakdo od nas moral pred božjim sodnim stolom dati račun o svojem življenju, in to račun za vse, kar je storil dobrega pa tudi hudega.

Že po naravi vsak človek hrepeni po srečnem življenju, ki naj bi ga v celoti uresničil. Do tega ima pravico ne glede na svoj poklic, saj je hrepenenje del našega življenja. Ali pa je nekdo srečen, pa ni odvisno od njegove izbire, ampak od spoznanja, da brez kreposti sreče ni. To, k čemur človek teži in kar si želi - osebno srečo -, pa je dopolnitev osebe in družbe v povezavi z Bogom.

Če tako gledamo na krizo v katerem koli poklicu ali stanu, potem zagotovo spoznamo, da krize ni, če ni najprej v krizi človek. Kot oseba, ki s problemi, ki jih ne rešuje ali pa jih rešuje napačno, tako daje vtis, da se pri njem življenje usmerja v napačno smer.

Ambrož Kodelja

Poletni izlet Skupnosti družin Sončnica

Očarljivi biseri sončne dežele Kampanije

Za letošnji poletni izlet je skupnost družin Sončnica izbrala južno-italijansko pokrajino Kampanijo. 52 izletnikov se je od 21. do 25. avgusta z avtobusom odpeljalo proti jugu, da bi odkrili vse njegove lepote.

Startali smo že pred sončnim vzhodom, saj je pot do Kampanije dolga, naš program pa natrpan. Ob 4. uri zjutraj smo odpotovali iz Gorice. Prvi postanek je bil za kosilo na avtocesti: iz prtljažnika smo povlekli mize in najrazličnejše dobrote, ki smo jih pripravili že doma, in v kratkem času je pavza na parkirišču postala prava gostija!

Popoldne smo končno prispeli v Kampanijo. Prvi ogled: kraljeva palača v Caserti. Vodič nas je popeljal po kraljevih sobanah in po častnih stopnicah, iznajdbi scenografske umetnosti 18. stoletja, ki jih je zgradil slaven arhitekt Luigi Vanvitelli s svojimi umetniki. Po ogledu čudovite palače smo se odpeljali proti Castellamare di Stabia in se nastanili v hotelu nasproti morja.

Drugi dan nas je čakal Neapelj. Cel dan smo odkrivali lepote partenopejskega mesta: začeli smo s sprehodom mimo najzamenitejših krajev, kot so Galleria Umberto, trg Plebiscito, S. Carlo, Posillipo, Santa Lucia, nadaljevali smo po starem mestu, ki ga je Unesco uvrstil v svetovno dediščino, in občudovali stolnico, ulico S. Gregorio Armeno, si ogledali mojstrovino Cristo Velato v kapeli Sansevero, in mimo ulice Spaccanapoli obiskali znan samostan S. Chiara, v katerem smo občudovali prelep križni hodnik.

Naslednje jutro smo se odpeljali proti jugu: pred sabo smo imeli dan na amalfitanski obali. Najprej smo se naužili lepote na razgledni točki v Positanu. Tam se je večina odločila, da bo v Amalfi priplula z barko. Ob pogledu na mesto z morja nam je od lepote zastal dih. Amalfi je mesto, ki je bilo ustanovljeno že v rimskih časih. V 9. stoletju je postalo prva od pomorskih republik, ki je tekmovala s Piso, z Benetkami in Genovo za nadzor nad Sredozemskim morjem. Svoj največji blišč je Amalfi dosegel v 11. stoletju, nato pa je začel bliskovito propadati: leta 1131 so ga osvojili Normani, med letoma 1135-1137 so ga izropali Pisanci. Leta 1343 sta najprej huda nevihta in nato morski potres uničila velik del mesta.

Popoldne smo po nevarni ovinkasti cesti - spretnemu šoferju se moramo pri tem zahvaliti, da nas je srečno pripeljal na cilj -, prispeli v Ravello, mesto na prelepi razgledni točki, ki je s svojim čarom in s svojimi čudovitimi vilami, vedno privabljalo številne umetnike.

Četrti dan smo se povzpeli na Vezuv. Na vrhu vulkana sta nas pričakala hud veter in mraz. Pogled na neapeljski zaliv in sprehod po temnih vulkanskih tleh pa sta odtehtala vse neprijetnosti. Po Vezuvu smo se spustili vse do Sorrenta, mesta limon, kjer smo povečerjali ob nočnem pogledu na zaliv.

Zadnji dan smo pred odhodom domov imeli na programu še nepozaben ogled Pompejev. S sprehodom mimo glavnih javnih zgradb, kot so Capitolium, Basilica, kopališča, forumi in gledališča, in z zgodbami, ki so jih spremljale, smo se vrnili v preteklost, v leta pred izbruhom Vezuva, ko je to veljalo za letovišče bogatih Rimljanov. Leta 79 po Kr. je ognjenik prekril Pompeje in bližnja mesta z lavo in pepelom in tako izbrisal njihov obstoj vse do leta 1748, ko je neki kmet s plugom zadel ob bronast predmet in naključno odkril mesto, o katerem je pisal Plinij starejši.

Očarani nad vso lepoto teh dni smo še v obratno smer prevozili skoraj cel polotok in se pozno zvečer vrnili domov, polni lepih občutkov. Potovanja so prav zato, da nas obogatijo in izbrišejo predsodke. V Kampaniji nismo niti zdaleč naleteli na nevarnosti in na ulice polne smeti, kot bi kdo lahko pričakoval, pač pa le prijazne ljudi, ki so se trudili, da bi nam bilo čim lepše. Kraji, njihova toplina, gostoljubnost, slastne kulinarične specialitete in neizmerno kulturno in umetniško bogastvo so nas napolnili z navdušenjem in željo po nadaljnjem odkrivanju sveta in njegovih biserov.

TZ

slori slovenski raziskovalni inštitut istituto sloveno di ricerche slovene research institute

provincia di gorizia provincie di gurize pokrajina gorica KRAS 2014+

Slovenski dijaški dom Srečko Kosovel

Dijaški dom Gorica že 70 let

VABILO NA SREČANJE

IZZIVI VEČJEZIČNOSTI: KATALONSKI MODEL

Torek, 13. september 2016, ob 18. uri

Dvorana pokrajinskega sveta
Korzo Italija 55, Gorica

Pozdravni nagovor: **Mara Černic**, podpredsednica Pokrajine Gorica

Sodelujeta:

prof. Gonçal Mayos Solsona, redni profesor filozofije kulture na Univerzi v Barceloni, kjer vodi mednarodni raziskovalni program GIRCHE. Sodeluje s številnimi univerzami doma in v tujini. Ukvarja se z raziskovanjem kulturnih in političnih dinamik, ki podpirajo oz. preprečujejo modernizacijo in postmodernizacijo evropskih družb.

dr. María Pilar Sabio Esquíroz, diplomirala iz zgodovine, geografije in filozofije; ima dva magisterija in doktorat znanosti. Kot članica raziskovalne skupine GIRCHE se ukvarja z identiteto, vzgojo in človekovimi pravicami. Trenutno je zaposlena na Liceju Ferreria v Barceloni, kjer dela z mladimi iz različnih etničnih in socialnih okolij.

Povezuje:

dr. Matejka Grgič, raziskovalka, jezikoslovka, tolmačica in publicistka. Trenutno je zaposlena na Slovenskem raziskovalnem inštitutu (SLORI).

Vprašanja identitete, dvo- in večjezičnosti ter dvo- in večkulturnosti postajajo v sodobni Evropi čedalje bolj aktualna, tudi v luči novih migracijskih tokov, zunanjih in notranjih. V tem trenutku je ključno predvsem vprašanje vzgoje za razumevanje in sprejemanje novih identitetnih opcij in vzorcev, ki se pojavljajo v naših družbah. K temu lahko bistveno pripomore poznavanje primerov dobre prakse, ki so jih nekatere skupnosti že izdelale in usvojile. Eden takih primerov dobrih praks je katalonska skupnost v Španiji. Katalonski model je danes zanimiv z več vidikov, ne le v luči dialoga med večino in manjšino, ampak tudi v perspektivi novih oblik vključevanja, sobivanja in spoznavanja znotraj post-modernih družb.

Poskrbljeno bo za simultano tolmačenje v slovenščino in italijanščino.

Poletno središče Štandrež 2016

Veselo, razigrano, ustvarjalno

Tudi letos je župnija sv. Andreja ap. v Štandrežu, točneje Pastoralna enota Soča-Vipava ob pomoči Fundacije Goriške hranilnice, pripravila *Poletno središče Štandrež 2016* za otroke od 6. do 13. leta. Letos so sprostitveni dnevi potekali dva tedna, od 22. avgusta do 2. septembra. Otroci so prihajali ob 8. in odhajali ob 13. uri. Čeprav so se zaradi organizacijskih težav morali odpovedati načrtovanim izletom v Lignano na ogled živalskega vrta in v Gradež igrat minigolf in so se zato zadrževali predvsem v domači vasi, je bilo malim in večjim "letoviščarjem" v Štandrežu prav lepo. V hladu spodnjih prostorov štandreške župnijske dvorane Anton Gregorčič so v prvem tednu, kot po navadi do malice, osvežili znanje, ki so ga pridobili v lanskem šolskem letu, in napisali naloge, ki so jim jih "naložili" učitelji in učiteljice za poletne dni. Malčki, ki bodo letos prestopili šolski prag, so se s primernimi vajami pripravljali na ta veliki korak na poti "učenosti". Razdeljeni po starostnih skupinah – imeli so tudi različne barve majice, ki so jih lahko nabavili v središču - so pod pazljivim nadzorom mladih višješolcev marljivo opravljali svoje delo, seveda z mislijo, da čim prej stečejo na lepo urejeno igrišče pri dvorani ali v župnijski park med lipami. Tu jim je gotovo bilo najlepše. Na ploščadi je bil postavljen bazen, v katerem so po skupinah lahko po mili volji čofotali in se šli vodnih iger pod vodstvom iznajdljivih animatorjev, starih od 14 do 18 let; med temi so bili Erik Berlot, Mirko Liut, Viktor Faggiani, Gabriel Braini, Kaja Paulin, Erika Kosič, Virginia Braini in Ester Sclauzero pa še drugi. Ti mladi se vse leto srečujejo na sestankih v štandreškem župnišču. Nekateri med njimi so sodelovali v predstavi *Butalci*, ki jo je uprizoril na novo oživljeni Mladinski odsek Prosvetnega društva Štandrež pod mentorstvom Daniele Puje in Božidarja Tabaja in režijskim vodstvom Emila Aberška. Res so vsi vredni pohvale, da so se tako zavzeto in skrbno lotili te odgovorne naloge se ukvarjati z animatorskim delom v štandreškem poletnem središču in jo tudi uspešno izpeljali. Obiskovalci teh živahnih uric, otroci iz Štandreža, Gorice in Sovodenj in morda še od kod, so se prav dobro počutili v tej domači "prijateljski oazi", kjer se je zmeraj dogajalo kaj zanimivega. Že prvi teden so imeli, poleg "učnih ur", razne ustvarjalne delavnice.

Razpored le-teh je vsak dan igrivo določala "kocka". Letošnje središče je namreč potekalo pod geslom *Naša goska išče pot*. Znana družabna igra jim je bila vodilo. Kamor je padla kocka, tistega so se pač lotili. Tako so se zvrstile delavnice ročnega dela, v katerih so ustvarjali marsikaj, tudi iz recikliranega materiala; iz plastenk je npr. nastala posodica za pisala, iz embalaže za jajca pa krokodilčki. Izdelali so tudi prikupne "pletene" zapestnice. Delavnico sta vodili Kaja in Erika. Tudi risarji so prišli na svoj račun in peki, saj so v družbi mladih Gabriela, Erika in Viktorja spekli pizzo in piškote. Tako pridni so postali, da še spretnih rok gospe, ki sta jim pomagali pri peki, ne potrebujejo več. Kot vselej je pripravljanje kulinaričnih poslastic našlo primeren prostor v kuhinji v župnijskem parku, tik ob dvorani, ki jo uporablja Prosvetno društvo Štandrež ob *Prazniku špargljev*, za pripravo jedi ob prireditvi *Okusi ob meji* in še ob marsikateri drugi priložnosti. Animatorji so si za otroke na igrišču ob dvorani izmislili tudi pravo mini olimpijado; pomerili so se v vleki vrvi, v teku z vrečami itd. Igrali so tudi odbojko, košarko, nogomet ... V četrtek, 1. septembra, so se z mestnim avtobusom odpeljali v Gorico in se zadržali v Ljudskem vrtu, kjer so se razigrali na igralih in se posladkali s sladoledom. Kar prehitro je nastopil zadnji dan, ko so na programu imeli tudi lov na zaklad. Prav tisti dan smo jih obiskali, da bi poizvedeli, kaj vsega so počeli v središču. Da je bil bazen v vročih avgustovskih dneh pravi magnet za otroke, smo se lahko sami prepričali, saj so tudi v petek, 2. septembra, po skupinah veselo čofotali v njem. Komaj čakali so, kdaj bodo na vrsti za tako pričakovano osvežitev v vodi. Lansko leto so poskusno imeli štiri take zabavne dni tudi v župnišču v Sovodnjah. Ker so dobro uspeli, jih je Pastoralna enota Soča-Vipava organizirala tudi letos, takoj po koncu šolskega leta, od 13. do 17. junija. Tudi tu so se udeleženci, otroci iz Sovodenj in okolice, imeli prav dobro.

IK

PD VRH SV. MIHAELA Dva dogodka

Praznovanje zavetnika in izlet v Idrijo

Člani Prosvetnega društva Vrh Sv. Mihaela smo avgusta strnili moči in sodelovali pri dveh dogodkih, ki sta značilna za vrhovsko versko in družabno življenje.

Z župnijsko skupnostjo smo se pripravili na praznovanje vaškega zavetnika sv. Lovrenca, ki je bilo v nedeljo, 7. avgusta, ob 10. uri. Pred sv. mašo, ki jo je daroval msgr. Renato Podbersič, je bil blagoslov obnovljenega Marijinega kipa ***(na mali sliki)***. V petdesetih letih so pevci cerkvenega zbora Vrh Sv. Mihaela ta kip podarili Mariji Adi Gabrovec Černic, ki je bila učiteljica in zaslužna kulturna delavka na Vrhu. Gospa Ada je Marijin kip, ki so ga vaščani pred kratkim obnovili, podarila vrhovski cerkvi. Po tradicionalni procesiji je bilo na vrsti druženje pred cerkvijo ob dobrotah, ki so jih pripravile vrhovske žene in dekleta. Pri maši so pele pevke domačega cerkvenega pevskega zbora, ki jih je na orgle spremljala Sara Devetak.

V torek, 23. avgusta, smo organizirali 21. izlet po slovenskih poteh. Starost ni bila pomembna, saj so se nam pridružili tako otroci kot starejši vaščani. Letos smo si ogledali Idrijo, najstarejše slovensko rudarsko mesto. Startali smo ob 7.30. Na pol poti smo se okrepčali s sladicami in okusnimi sendviči. Vreme nam je bilo naklonjeno in je prijetno pihljalo. Ob 10. uri smo rezervirali voden ogled po Antonijevem rovu. To je (bil) 2. največji rudnik živega srebra na svetu, saj so tukaj pridobili kar 13% živega srebra na svetu. Vodič nam je pojasnil, da je bilo delo v rudnikih zelo naporno in nevarno, a je bilo vseeno veliko rudarjev. Ti so bili zaradi neprekinjenega dela z živim srebrom in pomanjkanja varnostne opreme žrtve mnogih obolenj in zgodnje smrti. Vodič nam je razkazal tudi eno izmed rudarskih hiš, ki so jih zgradili na pobočju mesta. Kosili smo v gostilni Kos, kjer so nam postregli z mesno in gobovo juho, praženim krompirjem, pečenko in tipičnimi idrijskimi žlikrofi. Po kosilu smo se sprehodili do gradu Gewerkenegg. Grad, ki kraljuje nad starim delom mesta, je zdaj mestni muzej, kjer smo si lahko ogledali stalno razstavo *Pet stoletij rudnika živega srebra*. V muzeju smo videli tudi tipične jeklenke oz. železne posode v obliki steklenic, kjer so hranili živo srebro. Ženske je posebno pritegnila razstava *Idrijska čipka in sodobnost*. Po ogledu muzeja smo se spustili do cerkve sv. Jožefa, kjer smo zapeli nekaj nabožnih pesmi ob spremljavi kitare. Postanek nam je vlil novih moči in že smo bili vsi pripravljeni na druženje ob tomboli in upali, da se nam bo sreča nasmehnila. Ob klicanju številk je bilo veliko sproščenega klepetanja in smeha ter veselih vriskov zmagovalcev. Ko je nastopil čas vrnitve, smo se veseli spravili na avtobus, kjer smo imeli še srečelov. Veliko je bilo nagrad, velika je bila tudi možnost, da si zadel knjigo ali okusne piškote. Izlet se je sklenil ob 21. uri, ko nas je avtobus srečno pripeljal domov.

Na izletu je nama bilo zelo lepo; družba je bila prijetna, kraj je bil čudovit in pridobili sva tudi veliko znanja, ki ga bova lahko s pridom uporabili v šoli. Pomembno se nama zdi, da na Vrhu ohranjamo praznovanje vaškega zavetnika in izletniško dejavnost, ki nam nudi možnost, da vsako leto spoznamo nove lepote in zanimivosti Slovenije.

Julija Cotič in Vesna Devetak

Pomoč potresencem

Kulturni dom in Associazione Abruzzesi e Molisani skupaj za pomoč potresencem

Pri Kulturnem domu že vrsto let gojijo odnose s kulturnimi združenji in ustanovami iz srednje Italije. V zadnjih dneh so se ojačili stiki med združenjem Ass. Abruzzesi e Molisani iz FJK in goriškim Kulturnim domom. Ob potresu z dne 24. avgusta v srednji Italiji bosta namreč goriški Kulturni dom in zadruga Maja v sodelovanju z omenjenim italijanskim združenjem izpeljala nabiralno akcijo v pomoč potresencem v srednji Italiji. Prispevke zbira urad Kulturnega doma v Gorici ali pa jih je mogoče nakazati na tekoči račun: banka Unicredit – Filiale di Udine/Videm Associazione Abruzzesi in Friuli – IBAN: IT83S0200812310000001369384. Podrobnejše informacije nudijo v uradu Kulturnega doma (ul. Brass 20 – Gorica - tel. +39 0481 33288) ali pa na sedežu italijanskega združrenja v Gradišču (tel. 0481 99140).

Obvestila

SPDG prireja v sklopu KEKČEVE POTI (lažji pohodi namenjeni otrokom in družinam) v nedeljo 11. septembra izlet v Dolino reke Glinščice na jugovzhodu Trsta z ogledom naravnih in kuturnih znamenitosti kraja. Odhod s parkirišča pri Rdeči hiši (pri nekdanjem mejnem prehodu) ob 09.00, prevoz z lastnimi sredstvi. Za vse podrobnejše informacije ali za prijavo na izlet lahko pokličete na tel. št. 347 6220522 (Fanika) ali pišete na e-naslov fanika@spdg. eu.

Predstavitev nadškofovega pastoralnega pisma za člane župnijskih svetov in pastoralnih sodelavcev štandreške dekanije bo v torek, 20. septembra, ob 20. uri v župnijski dvorani v Štandrežu.

Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič vabita v četrtek, 22. septembra 2016, ob 20. uri na Srečanje pod lipami, na katerem bo gostja evropska poslanka Patricija Šulin, ki bo spregovorila na temo Slovenija v Evropi. Večer je vključen v letošnji Socialni teden, ki bo potekal od 22. septembra do 1. oktobra 2016 na temo Slovenija, moja država?

Pogovor bo vodil časnikar Julijan Čavdek. Večer bo potekal v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici, drev. XX septembra 85

Društvo Jadro prireja 2 tečaja slovenščine za odrasle na lastnem sedežu, za začetnike ali za tiste, ki že imajo nekaj znanja. Tečaja se začneta v oktobru in končata v maju. Skupno štejeta 50 ur po dve uri tedensko. Letos se bosta tečaja začela drugi teden oktobra. Organizacijsko srečanje bo ob 20. uri v petek, 30. septembra 2016, na sedežu društva v ul. Monte 6 Busi 2. Informacije o tečaju zainteresirani lahko dobijo v ronški knjižnici in v mladinskem informativnem središču v Tržiču (Informagiovani) na drevoredu sv. Marka 70 (0481-494656).

SCGV Emil Komel sprejema vpise za šolsko leto 2016/17 od ponedeljka do petka od 9. do 13. ure. Informacije na tajništvu, tel. 0481 532163, e-mail: info@emilkomel. eu.

MLADINSKI DOM obvešča, da poteka vpisovanje k POŠOLSKEMU POUKU 2016/17 za osnovno in srednjo šolo. Informacije in vpisi: tel. 366-6861441 ali 331-6936603, e-pošta mladinskidom@libero. it, www. mladinskidom. it

Občina Sovodnje ob Soči sporoča, da bo občinska knjižnica zaprta zaradi selitve v nov sedež na Prvomajski ulici št. 42 (Butkovičeva hiša) do petka, 16. 9. 2016 (ukrep župana št. 3 z dne 31. 5. 2016).

V središču mesta dajamo v najem prenovljeno stanovanje, primerno tudi za pisarno. Info tel. 340 9248297.

Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakažete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CIVIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERŠEVANA. Informacije na tajništvu SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Potrebujem delo in bi z veseljem pomagala v gospodinjstvu ali pri skrbi za ostarelega ali bolnega človeka. Čakam vaš klic na 00386 41 936 652 – Darja.

40-letna mati nudi dnevno nego starejšim na domu. Ne 24 ur. Lahko tudi kuha in pospravlja stanovanje. 3-letne izkušnje. Tel. 00386 41 390 244.

Gospa s triindvajsetletno izkušnjo nudi dnevno varstvo otrok ali oskrbo starejših oseb, potrebnih pomoči. Tel. 00386 41 548537.

Profesorica slovenščine išče delo (tudi inštrukcije, učna pomoč in varstvo otrok). Tel. št. 00386 41 256240.

Zanesljiva in izkušena gospa pomaga pri likanju in čiščenju stanovanja. Tel. št. 00386 40153213.

20-letna študentka z izkušnjami nudi lekcije slovenščine, angleščine, nemščine ter varstvo otrok. Tel.: 00386 31 478807.

Urejena gospa išče delo za čiščenje in likanje na območju Gorice. Tel. št. 00386 31 449311.

Resna gospa s petnajstletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam tudi 24 ur na dan. Tel. štev. 00386 40 484339.

40-letna mati z večletnimi izkušnjami in znanjem italijanščine nudi dnevno nego starejšim na domu (ne 24 ur dnevno) ali pomoč pri gospodinjskih delih in kuhanju. Tel. 00386 41 729548.

Resna in odgovorna medicinska sestra nudi nego in pomoč starejšim osebam. Tel. štev. 00386 30 325 558.

Varujem starejše, pomoči potrebne osebe, in sicer 24 ur ali pa samo čez dan ali varstvo ponoči. Sem človek dobrega srca in imam nekajletne izkušnje! Sem upokojenka, vse ostalo (vrednotnice) in vprašanja na štev. 040 621 424 (v poštev pride celotno primorsko in goriško območje).

Gospa z večletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam za 24 ur na dan. Tel. št. 00386 40 432304.

Čestitke

Nonotu Remigiju ob 80. rojstnem dnevu želita vnuka, da bi ga Bog ohranil med nami v zdravju še mnogo let! Petra in Janez Pavel

Draga Nataša! Še na mnogo zdrava, srečna leta! Ostani taka, kot si, in ohrani vedno svoje mladostne sanje! Vse najboljše. Vsi, ki te imamo radi

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 9.9.2016 do 15.9.2016)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103. it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan razen ob sobotah od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 9. septembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Nedelja, 11. septembra, ob 21. uri (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, rezijanskem in ziljskem narečju.

Ponedeljek, 12. septembra (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zborovski kotiček - Novice iz naših krajev - Obvestila in večerni vic.

Torek, 13. septembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 14. septembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Kako živijo puščavske rastline - Izbor melodij.

Četrtek, 15. septembra (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti iz sveta - Obvestila in večerni vic.

Celje / Slovesno in praznično ob 165-letnici Mohorjeve družbe

Nezamenljiva vloga zgodovinsko pomembnih založb

Po Celovcu je v ponedeljek, 29. avgusta, tudi Celje obeležilo 165-letnico ustanovitve prve in še vedno delujoče slovenske knjižne založbe, se pravi Mohorjeve družbe. Praznovanje v Celovcu 13. julija je bilo bolj "hišno", saj so ga uokvirili v tradicionalni Poletni sprejem, v Celju pa so poskrbeli za lep, vsebinsko bogat program. Najprej so vabili k sv. maši za vse mohorjane, ki jo je v Marijini cerkvi na Prešernovi ulici daroval celjski škof msgr. Stanislav Lipovšek. Ob njem so somaševali predsednik Celjske Mohorjeve družbe Jože Planinšek, sedanji predsednik Celovške Mohorjeve Ivan Olip, njegov predhodnik Jože Kopeinig pa še Ivan Štuhec, p. Metod Benedik in še nekateri. Predsednik Goriške Mohorjeve družbe Renato Podbersič in zastopnik tržaških duhovnikov Franc Vončina se slavja nista mogla udeležiti, ker sta bila soudeležena pri tradicionalnem zamejskem romanju na Barbano. Škof Lipovšek je v svojem nagovoru lepo poudaril, da se Mohorjeva družba uspešno vključuje v tako imenovano novo evangelizacijo s klasičnimi oblikami, kot je knjiga, a tudi s pomočjo elektronskih medijev.

Po mašni daritvi so v dvorani bližnjega Narodnega doma priredili akademijo, bogato z informacijami in sporočili. Prisotne je nagovorila nova ravnateljica Mohorjeve družbe Tanja Ozvatič, ki je tudi povezovala dogajanje na odru. Igralec Pavle Ravnohrib pa je podal misli A. M. Slomška in še nekaterih duhovnih očetov Mohorjeve družbe, tako da je bilo povsem jasno, da je ta ustanova bistveno prispevala k ustvarjanju slovenske nacionalne identitete. Predsednik Mohorjeve družbe Jože Planinšek pa je spomnil, da bo prihodnje leto minilo 90 let, odkar je Mohorjeva, takrat begunka iz Celovca, preko Prevalj prišla v Celje, in da nameravajo to okroglo obletnico primerno obeležiti. Zbrane sta nagovorila tudi celjski župan Bojan Šrot, ki se je Mohorjevi zahvalil za vsa leta sooblikovanja kulturnega utripa v Celju ter za vse, kar so v 165 letih naredili za slovensko besedo. Pomenljiv pa je bil tudi poseg ministra za kulturo Antona Peršaka, ki je poudaril, da se lahko prav Mohorjevi družbi in slovenskim učiteljem zahvalimo, da med Slovenci že v 19. stoletju skorajda ni bilo nepismenih. Razne odlomke o prelomnih dogodkih mohorjanske zgodovine sta brala Tadeja Petrovčič Jerina in Rok Ločniškar. Na večeru je lepo prišla do izraza vloga, ki jo je Mohorjeva odigrala in jo še odigrava tako na Koroškem kot v matični domovini in seveda Italiji. To so izpostavili s pomenljivim odlomkom iz Zgodovine Goriške Mohorjeve družbe, ki jo je napisal msgr. Rudolf Klinec. Zdajšnji odbor GMD so v Celju zastopali Marija Češčut, Majda Cibic in Marko Tavčar.

Celje / Podelitev Veronikine nagrade

Zlatnik poezije letos Marku Kravosu

V Celju so razglasili dobitnika Veronikine nagrade, s katero Mestna občina Celje nagrajuje najboljšo pesniško zbirko leta. Letos je nagrado prejela pesnica in prevajalka Ana Makuc za prvenec Ljubica Rolanda Barthesa. Zlatnik poezije pa so izročili pesniku, pisatelju in uredniku Marku Kravosu.

Kot je nagrajenka povedala za STA, jo je nagrada presenetila in razveselila: "Gre za prepoznanje mojega dela, za motivacijo za naprej, za javno podporo in vzpodbudo".

Po oceni žirije, ki so jo letos sestavljali Barbara Korun (predsednica), Tjaša Razdevšek in Darka Tancer Kajnih, je Ljubica Rolanda Barthesa prelomno delo. "Gre za kakovostno, premišljeno poezijo brez zdrsov, za poezijo, ki premika družbene konvencije, predsodke in stereotipe in kaže drugačen pogled na družbeno stvarnost, za poezijo, ki subvertira stare patriarhalne vzorce in opolnomoči družbeno šibkejše in zatirane, gre za feministično poezijo, ki se zaveda ženskih moči, ustvarjalnih, družbenih in seksualnih", piše v utemeljitvi.

"Dikcija v pesmih je premišljena, lapidarna in polna citatov ali aluzij na sodobno feministično literaturo, tako teoretično kot leposlovno. Zbirko v enaki meri soustvarja tudi avtorica risb Nevena Aleksovski", je še zapisala žirija.

Veronikina nagrada je ena najpomembnejših literarnih nagrad v Sloveniji, letos je podeljena 20. po vrsti. Lavreat prejme 4000 evrov bruto.

Tržaški pesnik Marko Kravos je zlatnik poezije prejel za pesniški opus, prispevek k slovenski kulturi in literaturi ter za vzpostavljanje mostov med kulturami.

Lani je Veronikino nagrado prejela Meta Kušar za zbirko Vrt, slikar in urednik Gustav Januš pa je prejel zlatnik poezije.

Goriška Mohorjeva družba

Ponatis Čotarjeve knjige Domače sirarstvo za zabavo in zares

Priročnik za izdelavo sira z naslovom Domače sirarstvo za zabavo in zares je v teh dneh doživel svojo tretjo izdajo. Prva, ki je takoj vzbudila veliko zanimanja, je izšla pred desetimi leti, leta 2010 pa je bila knjiga ponovno ponatisnjena v dopolnjeni izdaji. Avtor Danijel Čotar, agronom po poklicu in dolgoletni strokovni svetovalec za sirarstvo v Deželi Furlaniji Julijski krajini, poznan pa tudi kot kulturno-prosvetni delavec in publicist, se v tej knjigi na strokoven, a tudi duhovit način loti vprašanj, ki so povezana s sirarstvom in z mlečno predelavo nasploh. Zaradi svoje preglednosti in jasnosti je priročnik namenjen tako začetnikom, ki bi si želeli sami pripraviti, recimo jogurt, kefir ali hlebček sira, kot tudi izučenim sirarjem, ki jim je predelava mleka in mlečnih izdelkov gospodarska dejavnost. Prav ta dejavnost domače predelave mleka in proizvodnje sirov samih se je v zadnjih letih precej okrepila tako v zamejstvu kot v Sloveniji, kar je tudi prispevalo k temu novemu ponatisu, saj je povpraševanje po knjigi prihajalo z vseh koncev Slovenije.

Knjigo poleg velike strokovnosti označuje tudi lep slovenski jezik, ki se izogiba vsakršnih tujk, saj avtorjevo načelo pisanja izhaja prav iz dejstva, da se lahko katerikoli, še tako strokoven izraz pove v lepi domači slovenski besedi, zato je knjiga tudi prijetna za branje. Bogatijo jo še tehtno slikovno gradivo in izvirne ilustracije Danile Komjanc.

Drugi roman mlade pisateljice

Anjel Lavin: Akvamarin

Konec šolskega leta 2015/2016 je bil objavljen drugi roman mlade pisateljice Anjel Lavin z naslovom *Akvamarin*.

Pisateljica, ki je še kot osnovnošolka leta 2012 izdala prvenec *Poti v pesku*, je s tem delom ponovno potrdila, da je vešča pisanja. Roman *Akvamarin* je njena maturitetna naloga, ki je izpeljana več kot odlično.

Gre za roman, v katerem se kot osrednja (tragična) zgodba piše zgodba o Stefanu Evansu, mladeniču, ki odrašča med prvo svetovno vojno.

Njegova tragična usoda se razkriva v 20 pismih, ki uvajajo v 20 poglavij. Osrednji čas dogajanja traja od nastanka prvega pisma 11. junija 1944 pa do zadnjega napisanega pisma 23. oktobra 1945. Izražajo ljubezen, slo po življenju, hrepenenje, pa tudi tovarištvo, ki preglasijo nasilje na fronti. Naslovljena so na protagonistovo ljubico Arabello. Piše jih na fronti, a nikoli zares pošlje. V sintetično pripoved pa avtorica spretno vtke retrospektivno pripoved glavne književne osebe. Skozi pisma, dialoge in pripoved označi značaj književnih oseb, med katerimi izstopata že omenjeni Stefan Evans in dekle, po katerem hrepeni – Arabella. Popolnoma različna sta, a hkrati tako podobna. Zdi se, kot da bežita drug pred drugim. Arabella je namreč Stefanova mladostna ljubezen. Razšla sta se že pred vojno, a mladenič kljub temu goji upanje, da se ponovno zbližata. Zato se odpravi za njo v Ameriko, kamor se je odselila. Vzpostavita stik, ki pa se kmalu pretrga. Fant ostane sam. Vojna vihra mu namreč vzame družino, zatem pa tudi vse vojne tovariše in, ne nazadnje, tudi ljubezen. Kljub temu avtorica spretno pušča bralca v negotovosti in odpira možnost ponovnega srečanja. Pripoved bogatijo opisi Stefanovih razpoloženj, ki se prepletajo z opisi narave.

Osrednja zgodba je spretno umeščena v zgodovinski čas in prostor, čeprav so nekatera imena krajev izmišljena ali vsaj podobna resničnim.

Kljub temu da je avtorica zelo mlada, je s svojim pisanjem opozorila na grozodejstva vojne, ki se ne bi smela ponoviti.

In kaj ima pri tem akvamarin, barva, ki se razliva skozi roman? Bralcu pušča upanje, kajti Stefan se je zagledal */.../ v nebo, v neskončno modro prevleko nad sabo. In nebo ni bilo dovolj modro. Ni bilo dovolj modro. /.../.*

Roman kaže tudi na to, da mladim, kakršna je pisateljica Anjel Lavin, ni vseeno za svet, v katerem živijo.

Knjiga, v mehki vezavi (270 strani; mere: 11,5 x 17,5 cm, cena: 11,99) je izšla v samozaložbi; spremno besedo je napisala Tanja Tuma.

Magdalena Svetina Terčon

Ostale pa bodo napisane besede ...

Častni občanki Sežane ge. Jolki Milič!

Vkolikor bi želeli "jezikovni štrbunk" s kakšno manj poznano besedo, ne glede v katerem jeziku, se pripravite, nekako tako, kot se pripravi lovec na preži, ko čaka medveda.

- V kolikor menite, da lahko kljubujete "jezikovni nevihti", ki se običajno sproži, ob kavi ali teranu, po dolgoveznem literarnem razpravljanju, se zavarujete, ker bo grmelo in treskalo, da bodo besede tekle v potokih na vse strani...

- V kolikor menite, da veste vse o Trstu, Tržačanih, da lahko napišete roman, ali vsaj črtico, se krepko motite. Kajti, izpustili ste bistvo, mogoče tudi kaj, česar niste želeli povedati in vam bo gotovo pozneje povedala ga. Jolka.

- V kolikor vas je to doletelo, najprej pripravite pomirjevalo, da ko boste ob branju njene razlage, ker bo dolga, utemeljena in seveda tudi levo in desno zabeljena – pomirjeni in ne boste zaradi tega trpeli nespečnost. (Če pa slučajno menite, da bi bil ob tem primeru boljši 'štamperle' žganja, srknite namesto kave brinjevec! - Ne bo vam žal!)

Skratka: "Besede – utemeljene, upravičene, tehtne in zabeljene – bodo frčale, kdo ve še koliko let. To želimo vsi - v nedogled ...

Na vse to sem pomislil, ko so ji končno v njej najljubšem mestu, rodni Sežani, podelili naziv: "Častni občan"!

Vsi, ki jo poznamo, tako ali drugače – predvsem kot literarno mojstrico, se tega dogodka veselimo, pa ne zato, ker je postala častna, ob časti, ki jo upravičeno uživa, ampak predvsem zato, da bi še veliko let brali vse tiste njene zapise v tistem njej ljubem jeziku, kot ga v naši deželici ne premore nihče!

Pa še to: "Ob branju njenih jezikovnih umotvorov si vsaj včasih vzemimo v roke tudi kakšen novejši slovar, preden bi kaj napačno pokomentirali, zapisali ..., da ne bi povzročili jezikovnega požara in s tem osiromašili že tako osiromašen Kras"!

Ambrož Kodelja

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

Danijel Čotar

Domače sirarstvo

za zabavo in zares

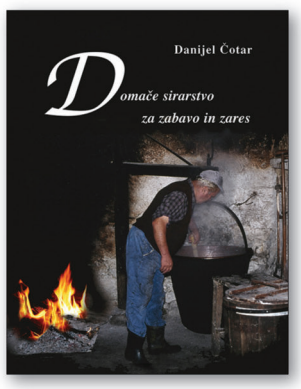

NOV PONATIS
uspešnice o izdelavi sira,
ki je že 10 let eden temeljnih
in najbolj izčrpnih priročnikov
v predelavi
mlečnih izdelkov!

Kanal ob Soči / Kogojevi dnevi

Slovesen uvod v mednarodni festival sodobne glasbe

V vročem poletnem večeru, v petek, 2. septembra 2016, ko je ozračje že blažil prijeten hlad, ki je vel iz struge smaragdne Soče, se je na Kontradi, verjetno najlepšem trgu v Soški dolini, na katerega gledajo majhna okna čudovito ohranjenih srednjeveških hiš in line trdnega srednjeveškega stolpa, v katerem domuje Galerija Rika Debenjaka, začel Mednarodni festival sodobne glasbe, 37. Kogojevi dnevi. To odmevno prireditev, ki je že pred leti prestopila krajevne meje in je postala trajna vez med kraji na Slovenskem in v zamejstvu, saj se koncerti vrstijo tudi v Gorici, Bardu in Trstu, z dokaj skromnimi sredstvi pripravlja Prosvetno društvo "Soča" Kanal, ki deluje že nad 160 let. Očitno na ministrstvu za kulturo nimajo dovolj posluha za take dragocene dogodke, porojene na "obrobju". Kanalskemu društvu predseduje gospa Ljudmila Zimic, ki ima ob sebi zelo zavzete in zagnane sodelavce, med temi je Peter Blažej. Oba sta tudi v Svetu Kogojevih dni, ona kot poslovna tajnica, on kot podpredsednik, predsednik je literat Ciril Zlobec, umetniški direktor pa dirigent Anton Nanut. Prvič letos, se žal, iz zdravstvenih razlogov, Zlobec in Nanut nista mogla udeležiti svečanega odprtja, na katerem je bilo veliko ljudi. Med uglednimi gosti je bil tudi dr. Boštjan Žekš. V uvodnem pozdravu je kanalski župan Andrej Maffi zatrdil, da kljub težavam, s katerimi se soočajo, bosta občina in Prosvetno društvo "Soča" nadaljevala ta festival, zahvaljujoč se tistim, ki so ga začeli prirejati pred 37 leti, in gostom. Župan Maffi je tudi prebral pismo akademika Cirila Zlobca. Takole je zapisal: "Vedno mi je bilo zelo lepo priti na odprtje Kogojevih dnevov. Žal mi zdravstveno stanje, navzlic veliki želji, to ne omogoča. To je visoko kvaliteten festival, ki hkrati povezuje Slovence z obeh strani meja. Letos mineva 25 let, odkar sem predsednik organizacijskega odbora. Leta 1991 so me obiskali Anton Nanut, Marijan Gabrijelčič in Peter Blažej ter mi predlagali, da sprejmem ta položaj, kar sem z veseljem storil. Lep pozdrav vsem, posebej še spoštovanima gostoma, predsedniku Akademije znanosti in umetnosti, gospodu dr. Tadeju Bajdu, in gospodu dr. Evgenu Bavčarju, častnemu članu Evropske akademije in avtorju razstave". Tudi Anton Nanut, ustanovitelj in umetniški direktor Kogojevih dnevov, od začetka do danes, je pisno opravičil svojo odsotnost. K mikrofonu je nato stopil častni gost dr. Tadej Bajd, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU). Spregovoril je o pomenu nacionalnih akademij v našem času in namenil pri tem posebno pozornost zdajšnji dejavnosti SAZU. Opaža namreč, da javnost bolj malo ve o vlogi in pomenu teh akademij. Med drugim je spomnil, "da rojstvo akademij predstavlja 'Hortus philosophorum', 'posvečen oljčni vrt', v katerem so pred več kot 2000 leti grški filozofi s svojimi govori postavili temelje vsem znanostim. Ponovno so akademije oživele v renesansi, ko so se humanisti zbirali predvsem v Rimu, Firencah, Benetkah in Bologni. V 17. in 18. stoletju so se akademije razširile po vsej Evropi. Takrat smo dobili prvo akademijo na slovenski zemlji. Academia operosorum je bila ustanovljena v Ljubljani l. 1693. Imela je le 23 članov, ki so bili pravniki, teologi in zdravniki in so za simbol izbrali čebelo, a njihove dejavnosti so zamrle že okrog l. 1752. Dr. Bajd je zatrdil, da mora biti glavna naloga akademij sistem znanstvenega svetovanja, ki je namenjeno predvsem politikom.

Dr. Tadej Bajd

/ str. 14

Iva Koršič

Žalostna vest iz Argentine

V Buenos Airesu je umrl Aleš Kralj

Iz Buenos Airesa je prišla žalostna vest, da je 2. septembra zvečer v 87. letu umrl Aleš Kralj, sin vidnega predvojnega primorskega politika Janka Kralja in njegove soproge Anice Simčič. Kot prvi od štirih otrok se je rodil 7. januarja 1930 v Gorici, kjer sta Janko in Anica Kralj živela, potem ko sta se dobrih šest mesecev prej vrnila iz konfinacije na otoku Lipari. V času najhujšega fašističnega režima je Aleš osnovno šolo obiskoval v Gorici, septembra 1943 pa je sledil očetu v Rim, medtem ko so drugi člani družine ostali doma in se nato do konca vojne umaknili v Lombardijo. V Rimu je bil sprejet v katoliški zavod v Mondragoneju v bližini Castelgandolfa, kjer je obiskoval gimnazijo. Kot 14-leten fant je bil pri očetu, ko je le-ta konec decembra 1944 podlegel usodni bolezni. Po vojni se je vrnil v Gorico, decembra 1947 pa se je še mladoleten po spletu čudnih okoliščin znašel v jugoslovanskem zaporu, tako da se je družini, ki je leta 1948 emigrirala v Argentino, pridružil šele leta 1949, potem ko je bil izpuščen iz zapora. V Buenos Airesu se je najprej zaposlil kot navaden delavec v raznih tovarnah, nato pa je pri podjetju Grafa začel preučevati tehniko organizacije dela, to je nadaljeval v tovarni čokolade Suchard in se končno kot izvedenec za delovni management zaposlil pri mednarodni naftni družbi Shell, kjer je delal do upokojitve leta 1990. V Buenos Airesu si je ustvaril tudi družino in imel dva otroka, Veroniko in Ivana, po smrti prve žene se je poročil vnovič in imel hčerko Maro. V prvih letih emigracije je aktivno sodeloval pri kulturnih dejavnostih slovenske politične emigracije, kasneje je to aktivno delovanje opustil. V osemdesetih in na začetku devetdesetih let je bil nekajkrat v Evropi, kjer je obiskal Gorico in Trst. Ob njegovem zadnjem obisku na Primorskem je Slovenija ravno doživljala demokratizacijo in osamosvajanje. Pokojni Aleš Kralj je kljub zemljepisni oddaljenosti vse življenje ostal tesno povezan s svojo domovino, s Slovenijo, s Primorsko, zlasti pa se je - kot ekonomist in politično izjemno razgledan človek - zelo živo zanimal za uspehe in težave samostojne države Slovenije. Bil je širok in svetovljanski človek, njegove politične in geostrateške ocene so bile globoke in prodorne, sploh ne konvencionalne. Od očeta je podedoval politični talent, ki bi ga v drugačnih in bolj naklonjenih okoliščinah brez dvoma lahko še kako drugače izkoristil.

/žč

Aleš Kralj leta 1987 v Buenos Airesu

†

V 87. letu starosti je v Buenos Airesu
2. septembra 2016 umrl

ALEŠ KRALJ

(sin slovenskega politika Janka Kralja)

ŽALOSTNO VEST SPOROČAJO:
žena Liliana, otroci Veronika, Ivan in Mara, sestra Lučka, nečaki Matjaž, Marko, Martin, Nevenka in Janika ter bratranec Tomaž z družinami

Predstavitvene besede dr. Verene Koršič Zorn

Ranjeni pogled - razstava fotografij dr. Evgena Bavčarja

Spoštovani ljubitelji glasbe in umetnosti!

Po že ustaljeni navadi se tudi letos glasbeni festival Kogojevi dnevi začenja z likovno razstavo. Tokrat se bomo seznanili z umetniško fotografijo izrednega gosta, ki je s svojim delom dodobra pretresel svetovno fotografsko srenjo, posebno tisto, v kateri delujejo nevideči fotografi. V veliko čast nam je, da lahko v naši sredi pozdravimo primorskega rojaka, razpetega med Pariz in rodni Lokavec, Evgena Bavčarja, trikratnega doktorja, zgodovinarja, filozofa in esteta, fotografa, poliglota, glasbenika, pisatelja, esejista, predavatelja na pomembnih svetovnih inštitutih, ambasadorja in posredovalca slovenske kulture v svetu, vsestranskega kulturnika z izostrenim čutom za spremljanje družbenega in političnega življenja, dobitnika številnih visokih odlikovanj, med drugim Reda za zasluge Republike Slovenije, Državljana Evrope in Viteza francoske legije časti, ki ga je svet prej spoznal in ovrednotil kot domovina, kar pa je, žal, pri nas že čisto običajen pojav.

Ko se letos spominjamo padca Gorice v prvi svetovni vojni in vseh grozo vzbujajočih spremljevalnih dogodkov, je Evgen Bavčar začutil dolžnost, da tokratno razstavo posveti vsem civilnim invalidom, nedolžnim vojnim žrtvam, tudi takim, ki niso bili osebno vpleteni v spopad, a so bili po spletu nesrečnihh okoliščin usodno zaznamovani; temu primerno je tudi uglašena tematika razstavljenih del. Zakaj naslov razstave Ranjeni pogled? Mislim, da za to ni potrebna razlaga, saj posledico ostankov vojnega orožja nosi Bavčar že od svojega enajstega leta dalje, s tem pa tudi usodne življenjske in delovne spremembe. Ko se je ob ugašanju vida boril s svojo drugačnostjo, ki jo je opredelil kot izgubo svobode, in jo končno sprejel kot sopotnico v nekakšnem antagonističnem odnosu, se ni odrekel pravici delati vse kot ostali. Iz tega je zrasla tudi strast do fotografije. Ko se je iz rodnega Lokavca po končanem študiju zgodovine in filozofije na Filozofski fakulteti v Ljubljani vpisal na pariško Sorbono in sledil svojim sanjam, si verjetno ni predstavljal, da ga bo tudi fotografija pripeljala na mednarodno sceno, da bodo o njem kot enem najbolj prepoznavnih fotografov pisali najodličnejši svetovni likovni kritiki in da se bo po njegovi zaslugi na mednarodni sceni razvil inštitut za proučevanje odnosa med fotografijo in slepoto. Bavčarjeva fotografija je izraz iskalca luči v pravem in prenešenem pomenu: je vznemirljiva, skrivnostna, izzivalna, nostalgična, tenkočutna, hrepenenjska, zadržana, pa tudi prikrito strastna, včasih izraža pritajeno bojevitost in nemoč. Rojeva se in in se uteleša v dvojni temi, v njegovem prisilno zatemnjenem svetu in fizični temi, saj avtor fotografira večinoma ponoči z umetno osvetlitvijo izrezov, nosilcev glavne misli. Zaradi te posebnosti se tudi idejna podlaga spremeni; ni več posnetek vidnega, ampak koncept, predstava nekoč videnega, ki se v brezkončni temini in tišini poraja v umetnikovem miselnem svetu, se kot odsev notranjega, po avtorjevih besedah tretjega očesa, zapiše na fotografski papir in v simbolni govorici prestopi prag umetniškega izraza. Na Bavčarjevih delih svetloba prebada temo, iz njenih nedrij trga spomine, predelane in preoblikovane v brezmejnih prostranstvih idej, z drugačno vrednostno lestvico in globoko sporočilnostjo. Širok tematski razpon Bavčarjevega fotografskega opusa izhaja tudi iz njegove izredne razgledanosti in različnih študijskih poglobitev in zanimanj: v spominske podobe v otroštvu videnega sveta se vpletajo filozofska, zgodovinska, estetska, psihološka, sociološka dognanja od antike do današnjih dni. Fotografske stvaritve preveva globoka etična misel, ki s svojo doslednostjo in vztrajnostjo prehaja v iskanje in odkrivanje presežnega. Zaradi omejenih prostorskih možnosti obsega razstava v tukajšnji Galeriji Rika Debenjaka ožji izbor v naslovu napovedane tematike in se v glavnem omejuje na odkrivanje vojnih sledov in posledic. Zaman bi iskali naslovov ob izbranih fotografijah, zadostuje namreč glavna misel o človekovi nespameti v oboroženih spopadih, ki za seboj pustijo opustošenje in neme pomnike umrlih. Umetnikova osebna prisotnost je na razstavljenih delih vidna le na začetku in koncu razstave, če izzvzamemo simbolični celopostavni avtoportret. Poplesavajoča in pomnožena silhueta avtorjeve roke nemirno drsi po ortopedskem pripomočku, nadomestni nogi, ki jo hoče "videti" z otipom in tako dojeti drugačnost in nas povesti v tragiko vojnih nesmislov. Na zadnjem razstavljenem delu pa se avtor z belo palico dotika teleskopa, ki presunljivo spominja na v nebo vperjeno topovsko cev. Gledalec si to lahko različno razlaga, morda tudi kot izredno tanko mejo med dobrim in zlom, med pogledom v brezmejno vesolje v zasledovanju Presežnosti in ubijalsko strastjo, med življenjem in smrtjo, med zemeljskim in večnim. Vznemirljivo in sočutno romanje skozi labirint kavern, s katerimi je prepletena notranjost soškega in kraškega hribovja, strašljive silhuete zarjavelih topov, spominska obeležja padlim, beli križi, kot bi zrasli iz črnih tal mogoče naravnost iz src padlih, belo prozorne sence na temni gmajni, to je le nekaj utrinkov razstavljenih del. Bavčar nam s fotografskimi izpovedmi razgalja svojo notranjo strukturo, svoja miselna polja, svoja občutja, svoje videnje sveta in dogodkov in pričakuje, da gledalec s svojimi povratnimi informacijami razgrne lastna opažanja, ki morda niso v celoti usklajena z avtorjevo prvotno idejo; njegovo tretje oko namreč vidi nekaj, česar naše fizično oko ne more zaznati. Na tak način se vzpostavlja med avtorjem in gledalcem stalna komunikacija, ki je nujen pogoj za vsako umetniško delo.

Dr. Verena Koršič Zorn

Ljubitelje umetniške fotografije že zdaj obveščamo, da bo čez nekaj tednov razstava v razširjeni obliki na ogled v Kulturnem centru Lojzeta Bratuža v Gorici, novembra pa tudi v Erfurtu v Nemčiji.

Evgenu Bavčarju smo neizmerno hvaležni, ker nas s svojo neusahljivo umetniško ustvarjalnostjo, plemenito osebnostjo, svetovljansko odprtostjo in z neizmerno ljubeznijo do sočloveka in domovine, ki jo je, edino, videl s fizičnim pogledom, spodbuja k vztrajnemu zasledovanju neminljivih moralnih in etičnih vrednot, ki jih v današnjem duhovno obubožanem času vedno bolj pogrešamo. Hvala!

Kratke

DSMO K. Ferluga / Tečaji slovenščine v Miljah

Društvo Slovencev miljske občine (DSMO) Kiljan Ferluga prireja tudi letos začetniške in nadaljevalne tečaje slovenščine v Miljah, na društvenem sedežu v ul. Roma 22. Pouk bo v začetku tedna po 18. uri, od 26. septembra dalje.

Pred tem bodo za vse začetnike na sporedu tri brezplačne uvodne ure v predvidene tečaje, in sicer dva zaporedna ponedeljka, 12. in 19. septembra, ter v torek, 20. septembra, ob 18. uri. Iste dni bo od 19. do 20. ure potekal tečaj pogovorne slovenščine, ki je letošnja novost. "Klepet v in o slovenščini" je namenjen učencem srednje in višje stopnje ter Slovencem. V tem času se bo mogoče vpisati in dobiti informacije o tečajih, lahko tudi po e-pošti dsmo_milje@alice. it, ali tel. 347.5853166 (Zvezda)

DSMO K. Ferluga iz Milj vabi k udeležbi še posebno starše italijanske narodnosti tistih otrok, ki obiskujejo slovenski vrtec in osnovno šolo, saj gre za res dragoceno in ugodno priložnost. Profesorica Kristina Ličen, ki vodi vse tečaje, bo letos prvič pripravila tudi tečaj na višji stopnji, na katerem bo govor o stilističnih in jezikovnih posebnostih slovenščine. Potekal bo v celoti v slovenščini in je namenjen tistim, ki bi se radi pogovarjali v knjižnem jeziku, obnovili pozabljene vzorce in celo osvežili znanje slovenske književnosti.

Vzdrževanje šol: z ministrstva dobrih 300.000 evrov za dela v Zgoniku

Osnovna šola 1. maj 1945 v Zgoniku bo prejela skoraj 305.000 evrov za financiranje nujnih vzdrževalnih del. Ministrstvo za izobraževanje je namreč po pridobitvi dodatnih sredstev razširilo lanski seznam prejemnikov podpore iz programa #scuolesicure za financiranje varnostnih del v šolah.

Kot je sporočila deželna odbornica za infrastrukture in prostor Mariagrazia Santoro, je ministrstvo z varčevalnimi ukrepi pri razpisnih postopkih pridobilo še 47,5 milijonov evrov in jih porazdelilo med osem dežel, vključno s Furlanijo Julijsko krajino. Naši deželi so odmerili dobre štiri milijone dodatne podpore, ki bo omogočila začetek vzdrževalnih del v sedemnajstih šolah v vseh štirih pokrajinah. Zgoniška šola je na tem seznamu edina s Tržaškega in obenem edina slovenska šola.

Ponekod bodo dela stekla že letos. Kot je razložila Santorova, deželna uprava čaka na vesti iz Rima, koliko denarja bo na razpolago že takoj. Znesek je namreč odvisen od dogovora med ministrstvom za izobraževanje in Evropsko investicijsko banko. / ARC/PV

Ob 20. obletnici smrti škofa Lovrenca Bellomija bogoslužje pri sv. Justu

Bil je človek mehkega in širikodušnega srca

Ob 20. obletnici smrti nekdanjega tržaškega škofa msgr. Lovrenca Bellomija je bilo v torek, 30. avgusta, v stolnici sv. Justa bogoslužje, ki ga je daroval Bellomijev naslednik, častni tržaški škof Evgen Ravignani. Somaševanje je vodil tudi v imenu zdajšnjega predstojnika tržaške Cerkve, msgr. Crepaldija, kot je poudaril v svoji homiliji. Msgr. Ravignani je v pridigi izpostavil vrline velikega škofa in tudi hudo trpljenje, ki so mu ga nekateri povzročili. Na lik velikega cerkvenega dostojanstvenika je msgr. Ravignani posebno navezan tudi zato, ker ga je ravno msgr. Bellomi leta 1983 posvetil v škofa. Ravignani je nato prevzel bogato duhovno in družbeno dediščino svojega predhodnika in jo suvereno utrjeval v obdobju svojega tržaškega episkopata.

Msgr. Lovrenc Bellomi

Msgr. Lovrenc Bellomi se je rodil leta 1929 v kraju Santa Lucia Extra v okolici Verone. Po osnovni šoli je stopil v semenišče in bil leta 1951 posvečen v duhovnika. Dve leti kasneje je bil imenovan za posebnega tajnika pomožnega škofa v Veroni Andree Pangrazia. Leta 1962 je postal ravnatelj zavoda Don Mazza, od l. 1964 do l. 1966 pa je bil župnik pri Sv. Trojici v osrčju Verone. Leta 1971 se je preselil v Milan, kjer je postal glavni pomočnik katoliške univerze Sacro cuore. To mesto je ohranil vse do leta 1977, ko je bil imenovan za tržaškega škofa. Škofovsko palico mu je vročil veronski škof Giuseppe Carraro ob somaševanju nadškofov Pietra Cocolina in Antonia Santina. Dušni pastir tržaške Cerkve je postal 8. decembra istega leta.

Njegovo dušnopastirsko delo v zalivskem mestu je temeljilo na dobrosrčnosti in poštenosti v odnosih do vseh tržaških duš, tudi slovenske. "Imeli smo ga radi, kot nas je on sam rad imel", nam je povedal predsednik DSI Sergij Pahor. Konkreten dokaz tega odprtega odnosa do slovenskega verskega življa je bil med drugim tudi njegov nastop na Dragi leta 1980, ko je predaval na temo Vera in kultura za svobodnega človeka. Slovensko besedo je spoštoval do take mere, da se je je tudi sam priučil na tečajih v naši matični domovini. Prisrčen odnos do slovenskega vernika je izkazoval tudi med uradnimi in neformalnimi obiski v tržaških 'slovenskih' župnijah. Pahor se Bellomija spominja kot pogumno osebo, kot človeka mehkega in velikodušnega srca, ki je slovenščini tudi v stolnici sv. Justa dajal enakovredno dostojanstvo, zaradi česar so se množili protesti iredentističnih in tradicionalističnih italijanskih krogov. Tovrstne težave je škof Bellomi doživljal tudi med pripravami na obisk papeža Janeza Pavla II. v Trstu meseca maja 1992. Takrat je glede želje v zvezi s prisotnostjo slovenske besede med osrednjim bogoslužjem na Velikem trgu doživljal hude pritiske in zato ni mogel v polnosti izvrševati svoje moči in oblasti.

IG

Jernejev teden na Opčinah

Bogato dogajanje, ki združuje opensko versko skupnost

Že od 15. stoletja je avgust mesec župnijskega zavetnika sv. Jerneja apostola in mučenca. Letos je bil njegov bogoslužni praznik v sredo, 24. avgusta. Ob 19. uri je bila sv. maša za obe skupnosti. Ob somaševanju duhovnikov z Opčin, iz Trebč in Repna je verski dvojezični obred daroval upokojeni škof msgr. Evgen Ravignani. Pel je domači cerkveni zbor Sv. Jernej in zbor italijanske skupnosti ob spremljavi kitar. G. škof je imel pomenljivo homelijo v slovenščini s kratkim povzetkom v italijanščini.

Maši je sledilo družabno srečanje pod lipami za cerkvijo v ritmu jazza in pesmi. Nastopila sta klaviaturist Samuele Orlando in pevka Maddalena Murano, duo "Mina in Jazz", ki izvaja pretežno pesmi italijanske pevke Mine. Izvajalca sta požela burne aplavze. Večer se je končal ob dobro obloženi mizi.

Četrtek je bil namenjen že tradicionalnemu Jernejevemu romanju. Tokrat nas je pot peljala na Koroško h Gospe Sveti, h Knežjemu kamnu, v Tinje in na Brezje. Vodič, ki se nam je pridružil v Celovcu, nam je izčrpno govoril o zgodovini teh krajev, o zibelki slovenstva, o ustoličevanju karantanskih vojvod, o Gospe Sveti, najstarejši božji poti med Slovenci. Od tod smo šli v Tinje, kjer je znamenita Rupnikova kapela s čudovitimi mozaiki in z Goršetovim Križevim potom. V njej je naš spremljevalec g. Jože Bajzek maševal. Nato smo se peljali preko Karavank na Brezje, kjer smo v baziliki Marije Pomagaj končali romanje.

V petek popoldne je bil na sporedu pohod po Jernejevih poteh openske župnije. Peš smo se sprehodili po cestah, ki jih navadno prehitro prevozimo z avtomobilom. Kasno popoldne in vse do večera pa je za cerkvijo otroke zabaval čarovnik Francesco in jim delil lasasti sladkor. Po večerni maši so se verniki napotili h križu na Proseški ulici, ki je bil pred kratkim namerno poškodovan.

Sobotni večer je bil namenjen sv. maši za vse tri župnijske skupnosti od Banov, Ferlugov in z Opčin. Tudi ta večer se je končal z glasbo, in sicer s koncertom trebenske godbe na pihala Viktor Parma in tudi tokrat je bilo poskrbljeno za otroke, saj je bil za cerkvijo postavljen napihnjen gumijast tobogan, ki so ga otroci osvojili in se na njem zabavali. Tudi zakuska ni manjkala. Cerkveni, bogoslužni del Jernejevega tedna je popestril posvetni del, ki se je uresničil po zaslugi Združenja SKUPAJ NA OPČINAH s predsednico Nado Bellina na čelu. S svojo prisotnostjo in gmotno podporo Združenja je podčrtala povezavo med svetnim in posvetnim v vaški skupnosti.

Praznovanje Jernejevega tedna se je končalo nadvse slavnostno v nedeljo, 28. avgusta. Že ob 8.30 je pred cerkvijo zaigrala godba na pihala s Proseka. Pocesija se je vila okoli cerkve ob spremljavi godbe in cerkvenega pevskega zbora. Sledila je slovesna sv. maša, ki je tako slavnostno sklenila praznovanje sv. Jerneja. G. župnik Franc Pohajač in g. vikar Jože Bajzek sta se zahvalila vsem, ki so kakorkoli pomagali pri zahtevni izvedbi praznovanja župnijskega zavetnika sv. Jerneja.

Foto d,amj@n

Pri vsaki maši so verniki molili sv. Jerneju: naj prejmemo razsvetljenje in pomoč za sedanje življenje in srečno večnost.

K. M.

Dolina / Kulturna dediščina

Gabrovec in Torrenti v Pangerčevi palači

Deželni svetnik Slovenske skupnosti Igor Gabrovec in deželni odbornik za kulturo Gianni Torrenti sta med poletnim premorom obiskala palačo Pangerc – Pongratz v Dolini. Predstavnika deželne uprave so med drugimi spremljali dolinski župan Sandy Klun in podžupan Goran Čuk, občinska odbornica Milena Rustia, svetnik Davide Stolli in gostitelj Marko Manin, neposredni potomec Josipa Pangerca, enega izmed najpomembnejših predstavnikov znamenite rodbine.

Marko Manin, kateremu gre zasluga za sedanje urejanje rodbinskega gradiva, je gostoma izčrpno orisal zgodovino, delo in zasluge družine, nato pa je beseda tekla o načrtih za ureditev in ovrednotenje te imovine. Manin je deželnima predstavnikoma izpostavil možnost ponovnega odkupa drugega dela poslopja, ki so ga bili Pangerci prisiljeni prodati leta 1930. S tem bi lahko palača zadobila ponovno svojo izvorno razsežnost, ki bi dopuščala primerno muzejsko ureditev vsega gradiva; le-ta po zanimivosti daleč presega občinske meje. V ta namen deluje leta 2012 ustanovljeni Srednjeevropski inštitut za zgodovino in kulturo, ki ima med drugim zaslugo, da je arhiv Pangerčeve rodbine dobil status priznane zgodovinske kulturne dediščine italijanske države.

Odbornik Torrenti je posebej pohvalil prizadevanje za ohranitev dragocene kulturnozgodovinske dediščine, sam deželni svetnik Gabrovec pa želi, da bi ovrednotenje stavbe in zbirke našlo prostor v okviru širšega načrta, ki naj zaobjame turistične in kulturno-etnografsko zanimive točke Trsta in podeželja, od Škedenjskega in Ricmanjskega muzeja pa vse do Kraške hiše, Ribiškega muzeja v Križu in čez.

Palača, ki stoji na osrednjem trgu občine Dolina, je bila več stoletij v lasti tržaških škofov, v 18. stoletju pa jo je odkupila družina Pangerc. Stavba ohranja še danes glavnino prvotne podobe in notranje razporeditve prostorov. Presenetljivo bogata je tudi zbirka notranje opreme, predvsem pa raznovrstnega dokumentarnega gradiva, ki se je ohranilo skozi stoletja kljub vojnim vihram, fašističnemu nasilju in zobu časa. V arhivu lahko najdemo načrte javnih in zasebnih stavb in cest, nad petsto javnih in zasebnih pisem, zbirke starinskih slovenskih, nemških, hrvaških, madžarskih in italijanskih časopisov, knjige, pesniške zbirke, notne rokopise, ustanovne akte in druge dokumente Hranilnice in posojilnice v Dolini, Občine Dolina, okrajnega šolskega sveta, dunajskega državnega zbora, istrskega deželnega zbora, dolinske srenje in številnih drugih krajevnih kmetijskih, obrtnih in gospodarskih zadrug. Ta raznolikost področij zrcali izredno plodovitost Pangerčeve rodbine na vseh področjih, saj je bil npr. sam Josip Pangerc politik, glasbenik, zborovodja, kulturni delavec, veletrgovec in oficir.

Darovi

Za rojanski cerkveni pevski zbor darujeta Ana in Ivan Buzečan 20 evrov in za rojansko glasilo Med nami Irma in Savino Piščanc 20 evrov.

S 3. STRANI 51. študijski dnevni Draga 2016

O migrantih, družini...

Po jutranji maši pod velikim belim šotorom v parku Finžgarjevega doma na Opčinah (o tej poročamo na str. 5) je v nedeljo, **4. septembra**, stopil za predavateljsko mizo nadškof **Ivan Jurkovič**, stalni opazovalec Svetega sedeža pri Uradu Združenih narodov in ostalih mednarodnih organizacijah v Ženevi ter stalni opazovalec pri Svetovni trgovinski organizaciji. Dopoldanskega predavanja eminentnega diplomata se je udeležilo tudi več uglednih gostov: med njimi so bili veleposlanik Stanislav Raščan, predsednica NSi Ljudmila Novak, nekdanja ministra Janez Dular in Peter Vencelj, državni sekretar Silvester Gaberšček, veleposlanik Karl Bonutti, ki je bil tokrat prvič na Dragi, in drugi.

Msgr. Ivan Jurkovič

Dr. Damjan Hlede, ki je moderiral jutranje srečanje, je o nadškofu Jurkoviču povedal, da je študiral na papeški diplomatski akademiji v Rimu, doktoriral iz cerkvenega prava in diplomiral iz diplomacije. Diplomatsko službo je opravljal v Južni Koreji, Kolumbiji, Rusiji, nadalje je deloval na državnem tajništvu v Vatikanu. Janez Pavel II. ga je julija 2001 imenoval za nadškofa in apostolskega nuncija v Belorusiji, od aprila 2004 je bil še apostolski nuncij v Ukrajini. Benedikt XVI. ga je februarja 2011 imenoval za nuncija v Rusiji, julija istega leta pa še za nuncija v Uzbekistanu. Frančišek ga je nedavno poslal v Ženevo. Dr. Jurkovič je tudi poučeval cerkveno pravo in objavil več strokovnih del. Gre torej za "večplastno osebnost, bogato tako v znanju kot v izkušnjah", je povedal Hlede pred predavanjem, posvečenim pravoslavnemu Vzhodu danes.

Msgr. Jurkovič je poudaril, da je večino svojega profesionalnega življenja preživel v Vzhodni Evropi. "Težko pričakujem, da se mi bo v življenju zgodilo kaj bolj pomembnega kot to, kar sem že preživel. Za to izkušnjo sem resnično Bogu hvaležen". V Rusijo je prišel marca 1992 iz Kolumbije, naslednjih 24 let je bilo povezanih z evropskim Vzhodom. Izkušnje in vtise iz tega obdobja, ki se je končalo pred nekaj meseci z imenovanjem v Ženevo, je nadškof strnil v predavanje za udeležence Drage. Začel je s krajšo kronologijo ruskega institucionalnega in političnega življenja in ruske pravoslavne Cerkve. V obdobju t. i. "postsovjetskega ponižanja" je bil v Moskvi priča popolnemu kolapsu sovjetskega sistema, ekonomije in valute. Psihološko je bilo za ljudi verjetno najtežje sprejeti razpad Sovjetske zveze, ki je bila na neki način dedič imperialne države. Znan je Putinov stavek: "Komur ni žal Sovjetske zveze, nima srca. Kdor pa si želi novo Sovjetsko zvezo, nima glave". Drugo obdobje je bilo obdobje vzpona: kljub pretresom in prilagojevanju novim razmeram se je kmalu pokazal resnični potencial nove tvorbe, Ruske federacije. Rusija se je relativno hitro dvignila s kolen in postala članica kluba najpomembnejših držav, tudi z ekonomskega vidika. Ogromno je investirala v Evropo in druge svetovne ekonomije: "To je eden največjih faktorjev stabilnosti Evrope... Rusija ima v Evropi ogromno interesov in, kot veste, skupni interesi so v marsičem merilo stabilnosti". V dobrem desetletju se je Rusija preobrazila v to, kar je danes in kar je vedno bila: zelo pomembna regionalna sila in, "kot bi sami hoteli", ena najpomembnejših držav v mednarodni areni. Tretje obdobje je "'nova Rusija', ker še ne vemo, kaj to za nas pomeni". Po skoraj eksplozivni rasti in spremembah so se pokazali prvi znaki gospodarske in finančne krize, ki še vedno traja. Sledili so politični dogodki v Ukrajini, nato Krim, mednarodne sankcije, oboroženi spopad v Ukrajini itd. Nekateri menijo, da se je Rusija preobrazila v nov model sicer modernizirane, pa vendar ne liberalne države. V percepciji ljudi je Evropa sovražnik nove Rusije: spet so se pokvarili odnosi z Nemčijo, ki so bili vedno pokazatelj neke stabilnosti. Odnosi z Rusijo so pomembni za vsako evropsko državo.

Kaj pa se je zgodilo z rusko pravoslavno Cerkvijo? Patriarh Kiril je označil četrtino stoletja po razpadu komunizma za obdobje, ki mu ni najti primerjave v zgodovini človeštva. "Nobena krščanska Cerkev ali druga religiozna skupnost se ni uspela preobraziti s tako hitrostjo in tako radikalno kot ruska pravoslavna Cerkev v tem času". Po 200 letih se je spet vrnil v Moskvo apostolski nuncij! Prišlo je do veliko sprememb, v novih okoliščinah je vladala tudi zmeda... In tako se je zgodilo, da se je visok državni funkcionar označil za 'pravoslavnega ateista'. Drug je dejal: "Jaz v Boga ne verujem, vendar verujem v Cerkev"! Tretji je dejal: "Jaz nisem veren, nikdar pa nisem bil ateist"! Novo obdobje je odprlo za rusko Cerkev možnosti zelo hitrega in korenitega razvoja, vladalo je vzdušje optimizma, navdušenja.

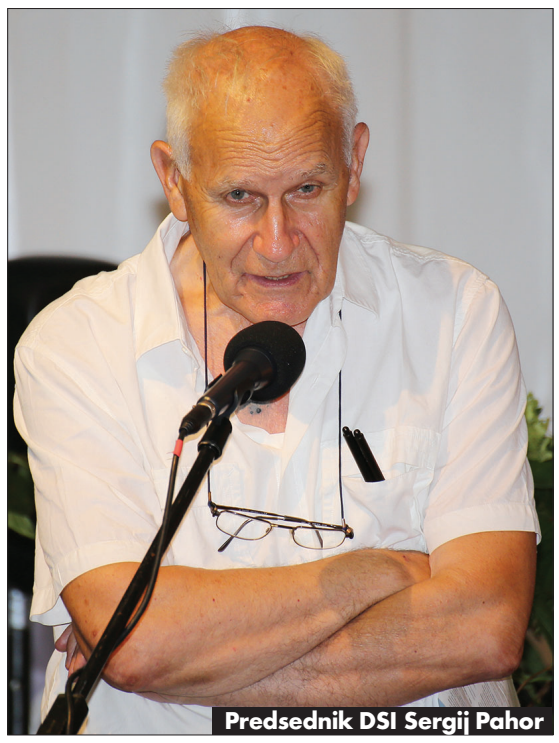
Predsednik DSI Sergij Pahor

Vpliv vere in Cerkve v družbi se je popolnoma spremenil. S patriarhom Kirilom, ki je bil ustoličen leta 2009, je "ruska pravoslavna Cerkev verjetno dobila voditelja, ki ga ni nikdar imela v zgodovini". Prestrukturiral je rusko pravoslavno Cerkev: pred drugo svetovno vojno so bili štirje škofje, ob koncu SZ je bilo 92 škofij, danes jih je 293, škofov pa kar 384. Cerkev je spet postala, kar je bila v zgodovini. Popolnoma se je spremenila vloga Cerkve v družbi, patriarh je postal ključni simbol ruske identitete. Močna je ideja "ruski mir", ki jo zastopa tudi patriarh: gre za idejo, da je kulturno in religiozno področje ruske pravoslavne Cerkve večje od samega ozemlja Ruske federacije in da se širi tudi na druge države, predvsem na Belorusijo in Ukrajino. Odnosi med pravoslavno in katoliško Cerkvijo so se spremenili s papežem Frančiškom, in to tudi zaradi dramatičnega stanja kristjanov na Bližnjem vzhodu in spora v Ukrajini.

Rusko pravoslavje je izšlo iz intelektualne, kulturne in družbene izolacije. Utrdilo se je tudi na Zahodu: trenutno je v Nemčiji 17 pravoslavnih škofij. Novi koncept pravoslavja imajo nekateri za nov ruski nacionalizem, toda "zgodovina se ne ponavlja, verjetno se vrača k nekaterim vprašanjem, se pa ne ponavlja". Rusko pravoslavje je prineslo konceptu globalnega pravoslavja dostojanstvo velike države; Rusi prinašajo svetu bolj odprto pravoslavje, bolj sposobno modernizacije in dialoga, pa tudi genialno kulturno kreativnost. "Rusija je misijonska država, svetovni geografiji je dala krščanski obraz". Katoliška Cerkev lahko naredi za Rusijo "relativno malo, posebno v Rusiji. Naredi pa lahko ogromno katoliško-pravoslavni dialog". Srečanje v Havani med papežem in patriarhom je bilo "epohalno, je mejnik, treba pa bo narediti, da bo tako enkratno srečanje postalo rutina, da bo resnično lahko vir novih navdihov za nove vizije Evrope".

Nedeljsko popoldansko predavanje, s katerim študijski dnevi običajno dosežejo svoj višek, je občinstvu na Opčinah tokrat podaril dr. **Janko Prunk**, naslov pa mu je bil *Evropa, kam?* Kratek profil zgodovinarja, politika in profesorja, avtorja temeljnega dela *Zgodovina Evrope v dobi racionalistične civilizacije 1775-2015*, je izrisal prof. Tomaž Simčič. Gost je zelo zahtevno temo, zgodovinsko-filozofsko sintezo evropske zgodbe, začel z ugotovitvijo, da se zadnji dve desetletji pojavljajo številni glasovi, ki govorijo, da ves zahodni svet drvi proti zatonu in propadu. "Taki pesimistični pogledi so se v Evropi pojavljali velikokrat", že ob koncu starega veka. Znamenita je knjiga Oswalda Spenglerja *Zaton Zahoda*, ki je izšla leta 1918, pa tudi Kosovelova *Ekstaza smrti* iz približno istega obdobja. Prunk je nato omenil ključne pojme različnih književnikov in mislecev, ki so poglobili temo o propadu naše civilizacije; posebno pomembna sta Franz Borkenau in Niall Ferguson. Sam Prunk misli, da kljub očitni krizi ni treba biti pesimisti in prisegati na propad naše omike. "Ne moremo govoriti o determinizmu,... zgodovinski determinizem je navadna ideološka izmišljotina". Zgodovinski tok "velikokrat skoči iz nekega pričakovanega teka, ubere čisto nepričakovano pot". Ta včasih traja krajši čas in se nato vrne v pričakovani tok, včasih pa takšen preobrat označuje začetek popolnoma novega zgodovinskega razvoja. "Ne moremo si pomagati z nobeno deterministično logiko". Zgodovinska analiza je "dialog med preteklostjo in sedanjostjo".

Grški in rimski imperij sta se zrušila zaradi pritiska barbarov, notranje gospodarske, politične, socialne krize, ki jo je spremljalo tudi pomanjkanje zavesti o transcendentalni naravi človeka, ki je slabilo človekovo življenjsko silo in optimizem. Krščanstvo, utemeljeno na veri v odrešenje in posmrtno življenje, je prineslo novo antropologijo. Os evropske civilizacije so nato premaknili Germani in Slovani. Od 14. stol. dalje se je začel rojevati humanizem, prišlo je do renesanse. V 17. stol. sta se rodila racionalizem in empirizem, ki sta svoja spoznanja utemeljevala v razumu in preizkusih. Zraslo je razsvetljenstvo, ki je postopoma preoblikovalo vse mišljenje in vse sfere življenja. "Razsvetljenski svetovni nazor se je pokazal za nezadostnega ustreči človekovim psihično-duhovnim potrebam v racionalistični civilizaciji", je prepričan Prunk. Je pa razsvetljenstvo ustvarilo temelje za razvoj znanosti in družbe na različnih področjih. 20. stoletje je vzbudilo največje upe, kar jih je kdaj spočelo človeštvo, ter uničilo vse iluzije in ideale, je dejal violinist Yehudi Menuhin. Iz opustošenja duš, ki ga je povzročila prva svetovna vojna, sta se rodila dva totalitarizma, fašizem in boljševizem. Po drugi vojni je Evropa znova vstala kot feniks iz pepela. Po hladni vojni se je tudi Vzhodna Evropa priklonila demokratičnemu liberalnemu sistemu in kazalo je na optimistične perspektive razvoja. Po zlomu komunističnega sistema je nastala cela vrsta samostojnih nacionalnih držav od Baltika do Jadrana, tudi Slovenija. Najmočnejša gospodarska sila je postala združena Nemčija, svetilnik socialno-tržnega gospodarstva in demokracije. Skupaj s Francijo je postala motor političnega povezovanja v EU. Znanost je prišla do epohalnih novih odkritij, ki vplivajo na spremenjeni način življenja in mišljenja evropskega človeka. Znamenja postmodernega časa so po besedah filozofa in umetnika Jožeta Muhoviča konec velikih zgodb, bio-tehniški bum, bumerang informacijskega buma, derealizacija realnosti, denaturalizacija človeškega, prehod od suverenega k pogojnemu subjektu, od homogenega k heterogenemu jazu. Obstaja nevarnost mutacije človeškega, kar bi lahko prignalo človeka do meje humanega, trdi Francis Fukuyama. S finančno krizo zadnjih let se je pokazala "senčna plat EU, pomanjkanje medsebojne solidarnosti". V tretjem svetu se stalno veča prebivalstvo in vojne ga silijo v Evropo; problem migracij se bo še nadaljeval.

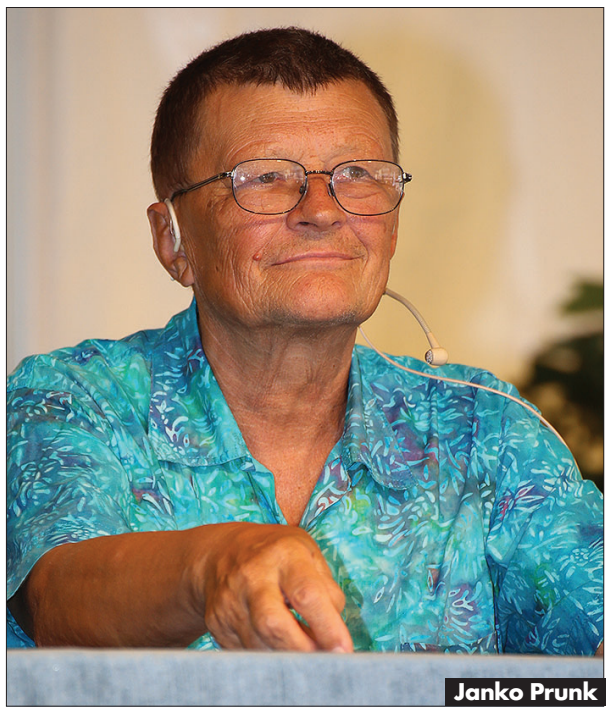
Janko Prunk

Kot zgodovinar je Prunk na koncu nakazal svoje odgovore na omenjene probleme v sedmih točkah: 1. Evropa naj nadaljuje svoje integracije na gospodarskem, socialnem, varnostnem in zunanjepolitičnem področju; pri tem naj upošteva mnoštvo narodnih individualnosti, ki mora zagotavljati ohranjanje njihove kulturne in nacionalne samobitnosti in enakopravnosti, ki se mora kazati v solidarnosti med članicami EU. Tako bo EU lahko postala močan politični dejavnik in enakopravni partner ZDA. 2. Evropa naj se poda v reforme socialnega gospodarstva in v njem poudari socialno plat zaščite delovnih ljudi. Takšna orientacija je v samem bistvu krščansko-socialnega nauka, pa tudi v doktrini moderne socialne demokracije. 3. Bolj odločno naj si Evropa prizadeva za mir v svetu prek OZN in tudi Nata. 4. Resneje in odločneje naj ukrepa za sonaravni razvoj in zaščito okolja, ki je hudo onesnaženo in že grozi z ekološko katastrofo. 5. Usmeri naj se bolj v skrb za kvaliteto življenja najširših slojev prebivalstva, ki se ne meri samo v kupni moči, ampak v kvaliteti socialnih storitev, dostopnosti zdravstvenega in socialnega varstva, dobrega javnega šolstva, dostopnega vsem sposobnim, zdravega okolja in prehrane, dostopnosti do kulturnih dobrin in do občutka družbene vključenosti. 6. Razmisli naj o skupni strategiji, kako sprejeti in rešiti vprašanje imigrantov iz tretjega sveta z njihovo drugačno socialno in kulturno identiteto, kar bo v prihodnje postalo velik problem. 7. Evropa naj si prizadeva za uveljavitev moralnih, etičnih načel v javnem delovanju.

Prof. Prunk je sklenil svoj poseg z mislijo nekdanjega nemškega kanclerja Helmuta Schmidta, ki je zapisal, da mora življenje sloneti na dveh temeljih: teološkem (vera, upanje, ljubezen) in na razsvetljenskem (pamet, pravičnost, pogum in mera).

Danijel Devetak

Razveseljiva novica z Vipavskega

Ajdovski šolarji bodo novo šolsko leto začeli v novi šoli

V Ajdovščini so pred kratkim odprli novo stavbo Osnovne šole Danila Lokarja. Nanjo so učenci in tamkaj zaposleni čakali dolgih sedem let, saj sta v času njene gradnje propadla dva gradbinca, tik pred koncem gradnje pa so ugotovili, da jo je treba povečati, sicer bi bila že ob odprtju premajhna.
Doslej so bili učenci Osnovne šole Danila Lokarja Ajdovščina razdeljeni v tri stavbe, največja in najnovejša med njimi pa je bila za uporabnike celo nevarna. Zato so se že pred letom 2009 odločili, da bodo zgradili novo šolsko stavbo in v njej združili vse šolske oddelke. Nevarno šolsko stavbo bodo prihodnje leto porušili, v preostalih dveh pa bodo namestili druge vsebine in uporabnike.
Julija 2009 je bil objavljen javni natečaj za izbiro najprimernejše arhitekturno urbanistične rešitve za novo šolsko stavbo. Gradnja se je začela ob koncu leta 2010, za dobrih pet milijonov evrov jo je bila pripravljena zgraditi družba Primorje. Po stečaju Primorja leta 2012 je Občina Ajdovščina pripravila nov razpis in izbrala podjetje Begrad.
Tretji gradbinec, družba Kolektor Koling je dela začela v začetku lanskega leta. Pokazalo pa se je, da bo v eno izmed dveh ajdovskih osnovnih šol hodilo več otrok od načrtovanega, zato so se sredi lanskega leta odločili za dograditev štirih učilnic. Na razpisu za izbiro izvajalca za izvedbo prizidka je dela pridobilo idrijsko podjetje Zidgrad in jih končalo do poletja.
Šola obsega 5000 kvadratnih metrov površin in ima 27 velikih učilnic, šest manjših, 13 kabinetov, večnamenski prostor, knjižnico in multimedijo, kuhinjo ter tudi zobozdravstveno ambulanto. Z nadhodom je povezana s športnim centrom, kjer poteka pouk telesne vzgoje. V novo šolsko leto bo stopilo 562 učencev v 26 oddelkih in dveh oddelkih s prilagojenim programom.
Občina Ajdovščina je za investicijo namenila 3,3 milijona evrov, ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport 2,84 milijona evrov. Ministrstvo je doslej nakazalo 1,22 milijona evrov, prihodnje leto jih bo nakazalo še 800.000 evrov, leto kasneje pa še 820.000 evrov.
Tudi druga ajdovska šola, Osnovna šola Šturje, bo letos dobila prizidek s šestimi novimi učilnicami. Gradbena dela počasi končujejo, vendar še kakšen mesec novi prostori ne bodo v uporabi. Na ajdovski občini so se odločili, da ne bodo hiteli in bodo raje pustili, da se tlaki čim bolj naravno posušijo. Najkasneje do konca septembra bodo zato v šturski osnovni šoli nekoliko improvizirali pri organizaciji pouka.
Poleg tega so v telovadnici šturske šole odstranili parket, ker so sumili, da se pod njim nabira talna voda. Najprej so sanirali polovico dvorane, maja pa še drugo polovico, učenci pa bodo septembra telovadili na zunanjih igriščih.

ISTRSKI PRIIMKI (7)

Del Vipaco

Tino Mamić

Na prvi pogled bi človek ob zapisu, da je bil 1596 krščen Gregorio Justino del Vipaco dejal, da gre za plemiča. Da je bil takrat v Kopru krščen sin plemiča iz Vipave. A v resnici ne gre za nobeno aristokracijo, ampak za preprostega človeka, ki verjetno niti svojega priimka ni imel. In zato so mu v Kopru kot priimek zapisali kraj rojstva. Tako je celo v 16. in 17. stoletju, kar je razmeroma pozno, v kozjem mestu na otoku nastalo nekaj novih priimkov.
Na enak način je nastal tudi priimek Ipavec, ki ga najdemo na Vipavskem in v njegovi okolici. Prišlek iz Vipavske je dobil tak priimek. Priimek najdemo tudi na Gori in Colu, saj gre za ljudi, ki so se tjakaj priselili iz doline. Roko na srce, lahko so prav srečni, da so jim domačini nadeli priimek Ipavec, saj sicer ljudi iz doline radi kličejo kar "tropinarji". Priimek Ipavec pa je vendarle malce uglednejši od Tropinarja, mar ne?

Zapis krsta v koprski stolnici iz 21. oktobra 1596: "Gregorio Justino fil. di Matteo del Vipaco". Najstarejšo krstno krstno matico iz stolne župnije danes hrani koprski Škofijski arhiv.

Zakaj potemtakem ni nastal priimek Vipavec oziroma Vipavc, se bomo vprašali? Zaradi narečja, saj si Vipavci po domače rečejo, da so Jepavci. Torej Ipavec. Obstajata pa tudi priimek Vipavec in Vipavc. V Sloveniji danes v vzhodnem delu najdemo 29 prvih in 19 slednjih. Kar je seveda precej manj od Ipavcev, ki jih je po vsej državi kar 464. In po svetu? Vseh skupaj je 830. Ipavcev je v Franciji 73, v ZDA 66 in v Italiji 56. Devet Vipavcev, ki so Vipavci tudi po priimku, živi v Kanadi.
Ali je iz koprskega zapisa Del Vipaco nastal Ipavec ali Vipavec, ni jasno. Vsekakor pa je priimek dokaz, da so se Vipavci v Istri naseljevali že davno. Resda precej manj kot v drugi polovici prejšnjega stoletja. Danes je namreč Vipavcev v Istri ogromno. Naj omenimo samo koprskega škofa, vikarja, stolnega župnika in stolnega kaplana. Nihče od njih nima priimka Ipavec, jih pa v Slovenski Istri najdemo 25.
Zanimivo, da najdemo v drugi najstarejši matični knjigi istega leta tudi enega Vipavca, in sicer Mateja Gregorja, Štefanovega sina. Tu je priimek zapisan kot Vipace. Kot zanimivost naj omenimo, da je ta knjiga nekaj posebnega, saj v njej niso zapisani krsti kronološko, kot je običajno. V prvem delu knjige so krsti fantkov, v drugem pa deklic. Kronološko pa so zapisani šele v okviru vsake začetnice posameznikovega imena. Preprosta logika, ki pa jo mora raziskovalec najprej ugotoviti, sicer je v gori slabo čitljivih zapisov povsem nebogljen.

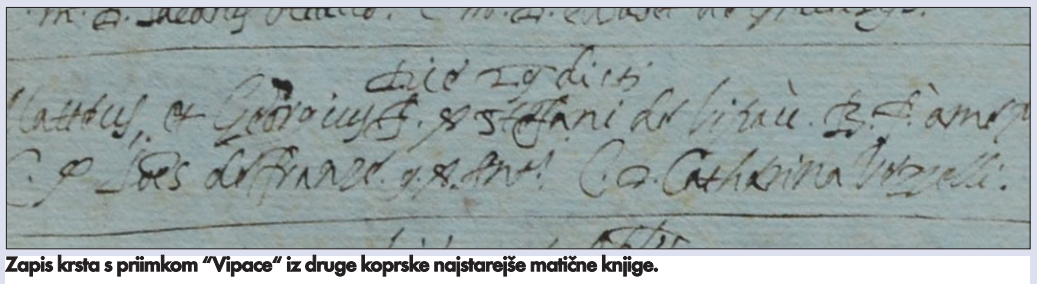

Zapis krsta s priimkom "Vipace" iz druge koprske najstarejše matične knjige.

(Rubrika istrski priimki je nastala ob podpori Luke Koper in projekta Živeti s pristaniščem.)

LUKA KOPER Port of Koper
Živeti s pristaniščem

Izjava Društva Združeni ob Lipi sprave glede prekopa žrtev iz morišča Huda Jama

Vsak človek ima pravico do dostojnega groba

Društvo Združeni ob Lipi sprave glede prekopa žrtev morišča Huda Jama zastopa stališče, da je treba žrtve pokopati skladno z osnovno pravico vsake žrtve nasilja. Skladno s tem se žrtve pokopavajo na ustrezen in dostojen civilizacijski način ter s pravico vsakega človeka, da ima dostojen grob, njegovi pa imajo možnost za ustrezno identifikacijo svojca. Potrebno je v primerih več žrtev iskati rešitev, ki zagotavlja dostopnost do groba (ov) večine tako svojcem kot ostalemu narodu. To predpostavlja, da se pri prekopih spoštuje in upošteva narodna (in morebitne druge) identiteta žrtev. Za prekop in pokop žrtev drugih narodov je nujno treba pridobiti soglasja držav, katerih narodi se nahajajo v moriščih. Treba je torej uradno obvestiti te države o vseh predvidenih postopkih. Dalje naj se skladno s pričevanji ter arhivskimi viri (tudi drugod) čim bolj pristno pojasni okoliščine morjenja ter zagotovi identifikacijo žrtev po slovenskih moriščih. Vladna Komisija za vojna in povojna grobišča (morišča) naj z vso odgovornostjo in mednarodno identifikacijsko transparetnostjo odpravlja prikrite ali zamolčane nejasnosti. Pred nameravanim načrtovanim (in drugimi) pokopom žrtev pa je treba zasledovati celovit interes vseh slovenskih in žrtev drugih držav, tudi s soglasjem pristojnih organov drugih držav. Tako je nujno preiskati in ugotoviti, kje oz. v katerih jamah v Kočevskem rogu in drugod so posmrtni ostanki slovenskih domobrancev in kje so druge slovenske žrtve. Tako npr. vsakoletne sv. maše za pobite v Kočevskem rogu ob jami pod Krenom ne potekajo pred moriščem slovenskih žrtev, slovenskih domobrancev, ampak večinoma pred moriščem žrtev drugih južnoslovanskih narodov.
Predvidena odločitev, da bi pokopali žrtve v kostnici v Mariboru, ne vodi k celoviti ureditvi narodnega spravnega problema, ker je oddaljena od središča Slovenije in je le parcialna tehnična rešitev. Prenos v Maribor kot začasna rešitev je lahko celo le zavajanje in negativen signal, da se nekaj dogaja, kar pa v bistvu ne bo vodilo k celoviti rešitvi problemov dostojnega obeležja in pokopa žrtev in ureditvi spravnih procesov v Sloveniji. V grobnici na Teznem v Mariboru so v veliki večini pokopane žrtve hrvaške narodnosti. S pokopom ostankov žrtev iz Hude Jame na Teznem bi tudi slovenske protikomunistične žrtve postavili v kontekst hrvaške problematike. Čeprav so žrtve po smrti v prvi vrsti žrtve in jih ne moremo deliti, pa predvsem zaradi razpoznavanja različnih zgodovinskih okoliščin, v katerih so delovali in umirali tisti, ki so se bojevali proti komunizmu, zaradi iskanja resnice o preteklosti in zaradi odprte in spravne prihodnosti, ni primerno, da se slovenske žrtve obravnavajo in obeležujejo skupaj s hrvaškimi na Teznem (ali drugod). Hrvatom, Črnogorcem, Srbom in drugim žrtvam bi Slovenija morala tudi dati možnost, da svoje žrtve pokopljejo na njim primeren način, mogoče celo, da svoje žrtve prepeljejo v grobnico na svojem ozemlju. Na vsak način pa je ob prekopavanju žrtev povsod nujno na mestu morišča postaviti ustrezno obeležje, kdo so žrtve, koliko jih je, kaj se je z žrtvami zgodilo, kdaj so bile izkopane in kje se sedaj nahajajo in na čigavo voljo ali željo so bile prekopane. Vsaj za morišče žrtev iz Hude Jame bi bil zaradi razsežnosti in načina poboja smiseln tudi pokop tam, gotovo pa je tam nujen spomenik v opomin prihodnjim rodovom z ustreznim in natančnim napisom, kdaj in kaj se je umorjenim žrtvami zgodilo in kdo jih je umoril. Tak zapis je nujen tudi v vseh primerih več kot 600 morišč v Sloveniji, razen, če bi svojci ali matične države žrtev zahtevale drugače.
Sicer pa razlogi govorijo tudi za celovito rešitev na Teharjah. Svojcem pobitih in Slovencem je taborišče Teharje simbol usode komunističnih žrtev ter je lahko tako tudi simbol narodne sprave.
Teharje je bilo eno največjih komunističnih taborišč in tudi morišče nasprotnikov nekdanjega režima v Sloveniji. Zdaj je že nacionalni park in pomnik in ga je treba za pokop ustrezno dopolniti ter urediti v kraj vseslovenske sprave. Tu bi se lahko svojci in vsi ostali poklonili vsem žrtvam in prosili za mir.
Večina pobitih je bila iz Dolenjske in Notranjske, deloma Primorske, torej bi bilo treba žrtve pokopati bodisi v Ljubljani kot v središču Slovenije in takratnem središču Ljubljanske pokrajine, kjer se je začela tudi revolucija, bodisi na Teharjah kot središčnem kraju morij, v katerem bi se pietetno izrazile vse bolečine in tegobe rajnih in njihovih svojcev ter vseh žrtev nekdanjega režima in bi se tako tlakovala pot narodne sprave ter sistemsko obdelovala naša največja narodna bolečina.

Janez Juhant

Vhod v rov sv. Barbare (Foto Družina)

V Sloveniji več učencev v osnovnih šolah, študentov pa manj, kot je bilo zanje razpisanih mest

V obeh ideološko-političnih blokih priprave za uspeh na naslednjih volitvah!

V slovenski politiki nastajajo prvine novih procesov, ki vzbujajo zanimanje in preučevanja analitikov. Medtem ko vlada Mira Cerarja še naprej kaže samozavest pri vodenju države, pri čemer spretno izrablja možnosti, ki jih ima zaradi večine, s katero razpolaga v parlamentu, pa so se v obeh ideološko-političnih blokih začele razprave in očitno tudi priprave na nove volitve. Novost pa je najbrž v tem, da je Milan Kučan domnevno odmrznil svojo partijsko knjižico in začel sodelovati v novo oblikovanem Forumu starejših članov nekdanje vodilne politične stranke na Slovenskem. Gre za Zvezo komunistov. Pod njegovim vodstvom naj bi sedanja Social-demokratska stranka, ki ima v državnem zboru šest poslancev, postala glavni dejavnik v pripravah na naslednje državnozborske volitve.

Milan Kučan

Milan Kučan, ki ima v Sloveniji še vedno znaten ugled in veliko privržencev, omenjenih navedb sicer ni potrdil, toda domnevno naj bi že iskali tudi nove osebnosti za zamenjavo sedanje vlade Mira Cerarja. Ta je po dobrih dveh letih upravljanja države, kljub večini, ki jo ima v parlamentu, izgubila podporo večine volivcev. Čeprav je na preteklih volitvah dobila več kot 34 odstotkov glasov, je njena podpora že po enem letu zdrsnila pod raven največje opozicijske stranke, SDS Janeza Janše, ki je na omenjenih volitvah prejela skoraj polovico manj glasov. Po dveh letih vodenja države je Cerarjevo stranko SMC prehitela tudi koalicijska partnerica, to je SD s šestimi poslanci. Volivci so razočarani, ker je Miro Cerar pred volitvami obljubljal bolj etično in na vseh področjih bolj pošteno in odgovorno državo. Po volitvah pa naj bi Slovenijo postopno prepustil lobijem in finančni mafiji.

Še bolj kritično je stanje v strankah desne sredine, v katerih se poglabljajo spori in polemike, kar zelo zmanjšuje ali celo preprečuje njihove možnosti za uspeh oziroma zmago na morebitnih predčasnih ali pa na rednih novih parlamentarnih volitvah. SDS kaže premalo občutljivosti za potrebo manjše in šibke Nsi, krščanski demokrati, da si v javnosti pridobi prepoznavno istovetnost in ugled samostojne politične stranke. Na drugi strani pa se Nsi, krščanski demokrati pogosto obnaša, kot da sta SDS in Janez Janša njen glavni sovražnik. Najbrž se v tej stranki ne zavedajo dovolj, da ji vztrajanje na poti "zoper janšizem" ne bo prineslo pričakovanih koristi, ker je na njej že zdaj gneča drugih strank in gibanj, nasprotnikov SDS in Janeza Janše.

Sociolog in politični analitik dr. Matevž Tomšič meni, "da bi se morale stranke desne sredine, tako obstoječe kot tiste, ki še nastajajo, v prvem koraku dogovoriti za nekakšen "pakt o nenapadanju", in s tem ustvariti pogoje za enotnost na volitvah. Samo takšna odločitev bi prinesla uspeh, brez katerega v razmerah veljavnega proporcialnega volilnega sistema ni mogoče prevzeti oblasti. Čas je, da vsem strankam desnega pola, ki negujejo domoljubje in prisegajo na evropske vrednote, postane jasno, da je zgrešena politika levice tisto, proti čemur se morajo boriti. Sloveniji trenutno vlada najbolj nesposobna in neučinkovita garnitura v vsej zgodovini njene samostojnosti. Pravzaprav tisti, ki zasedajo formalne pozicije oblasti, sploh ne vladajo, ampak zgolj "pokrivajo" odločitve, ki se sprejemajo v političnem zakulisju. Le-to s svojim delovanjem Slovenijo vztrajno oddaljuje od zahodnega civilizacijskega jedra. Omenimo naj stalno oživljanje nostalgije za nekdanjim komunističnim režimom in rusofilstvo precejšnjega dela slovenske politične levice. To se je v vsej svoji servilnosti pokazalo ob nedavnem obisku ruskega predsednika Vladimirja Putina v Sloveniji, ko je celoten naš državni vrh v maniri Titovih pionirčkov "v pozoru" čakal na prihod moskovskega vladarja".

Naj povzamem nekatera od razmišljanj. Slovenija je v svoji notranji in strankarski politiki razrvana in razdeljena, zaradi česar zdaj najbrž ni možnosti in pogojev za oblikovanje bolj demokratične desnice. Na naslednjih volitvah bo glavna alternativa obstoječi oblasti Slovenska demokratska stranka, skupaj z Gibanjem za družine in otroke Aleša Primca in z Novo ljudsko stranko Franca Kanglerja. Glede vloge in deleža SDS pa politični analitik, zgodovinar in latinist dr. Aleš Maver pravi, "da je SDS v tem trenutku še vedno razmeroma močna stranka, vendar se ji, če ne bo spremenila svojih stališč in delovanja, ta položaj počasi izmika".

Sedanje razmere v Sloveniji imajo še druge značilnosti in posledice. Vsi v državi, začenši z vlado, z največjo nelagodnostjo in s komaj prikritim strahom pričakujejo prihod napovedanega novega velikega vala t. i. prebežnikov iz raznih v vojne vpletenih afriških in azijskih držav. Slovenija je na njihov vpad najmanj pripravljena med vsemi članicami EU. To pa vlada vztrajno in ogorčeno zanika.

Glede novega šolskega leta lahko poročam, da se je pouk v vseh osnovnih in srednjih šolah redno pričel. Letos je v osnovnih šolah vpisanih kar 5.000 več učencev kot lani, vpisi v srednje šole pa še niso končani, kot tudi ne vpisi v visokošolsko izobraževanje in v višje strokovne šole. Ugotavljajo, da se v Sloveniji zdaj več mladih odloča za srednje poklicno in strokovno izobraževanje kot pa za nadaljevanje študija na univerzitetni ravni. Skladno s tem bo uvedeno tudi izobraževanje za vajence. Med pogoji za zaposlitev po končanem šolanju bo tudi znanje vsaj dveh tujih jezikov.

Toda v poročanju o začetku novega šolskega leta je nastala politična vrzel. V nobenem provladnem mediju, tudi na državni TV Slovenija, niso sporočili, da vlada še vedno ni izpolnila odločbe ustavnega sodišča, sprejete lani, o tem, da mora država vse javne programe izobraževanja v zasebnih šolah v celoti financirati. To je premier Miro Cerar med obiskom v neki zasebni šoli tudi obljubil, a vlada te obljube še ni izpolnila. Sicer pa je v Sloveniji samo 11 zasebnih šol, od tega pet osnovnih in šest srednjih. Vendar pa v njej deluje tudi 76 zasebnih otroških vrtcev, njihovo število pa se še povečuje.

Marijan Drobež

Lipica

Dnevi Kobilarne Lipica z edinstveno gala predstavo

Beli lipicanci in Perpetuum Jazzile bodo prvič združeni v edinstvenem spektaklu.

Pester program za družine z otroki se bo ob Dnevih Kobilarne Lipica, 24. in 25. septembra, pričel že ob 10. uri.

Beli lipicanski žrebci na vajetih jahačev Lipiške šole klasičnega jahanja bodo v nedeljo, 25. septembra, ob 15. uri glavne zvezde gala

predstave ob Dnevih Kobilarne Lipica. V edinstvenem spektaklu bodo zaplesali po taktih slovenske svetovno znane vokalne skupine Perpetuum Jazzile.

Izjemen preplet umetnosti klasičnega dresurnega jahanja in vrhunskih vokalov bodo predstavili v treh edinstvenih točkah: solo nastopu vrhunsko izšolanega lipicanskega žrebca, atraktivnih skokih šole nad zemljo in "plesu" kočij na lipiškem hipodromu.

Ob izbranih lipicancih Kobilarne Lipica bodo nastopili konjeniški gostje iz Slovenije in tujine, tudi člani Promocijske skupine PRC Krumperk Biotehniške fakultete in konjeniki policijske konjenice s svojimi lipicanci, posebno presenečenje na gala predstavi pa bo namenjeno otrokom.

Novost letošnje največje in najbolj priljubljene prireditve v Lipici bo tudi to, da je iz enodnevne prireditve prerasla v Dneve Kobilarne Lipica. Uvod v Dneve Kobilarne Lipica bo Odprto državno prvenstvo v vožnji vpreg, ki se bo v soboto, 24. septembra, začelo z dresurno in spretnostno vožnjo in bo v nedeljo, 25. septembra, dopoldne doseglo vrhunec z maratonsko vožnjo.

Oba dneva bo družinam z otroki namenjena delavnica Spoznajmo ponije, prav posebno bogat in privlačen program za družine pa bo v nedeljo pritegnil tudi z Deželo doživetij za otroke, tržnico izdelkov domače in umetnostne obrti, razstavo starodobnih vozil, prikazom podkovanja konj in mamljivo kulinarično ponudbo.

Kadrovske menjave v slovenskem zavarovalništvu

Preprosto geslo Globokega grla

Vročica po Putinovem obisku je v Sloveniji nekoliko popustila. Po velikem diplomatskem uspehu je politika odšla na počitnice. In se vrnila komaj v teh dneh. Vseeno pa je bilo v prejšnjih tednih v Sloveniji živo. Govorimo sicer (že spet) o kadrovskih zamenjavah, ki so (žal) v javnosti imela manjši domet, kot bi si ga zaslužile. Malo zaradi počitniškega obdobja, malo zaradi kompleksnosti afere. Gre vseeno za kadrovsko rošado (zamenjavo), ki bo na slovensko politično prizorišče prinesla precejšnje spremembe.

Kdo je Zvonko Ivanušič?

Ime Zvonka Ivanušiča je morda nekaterim bralcem znano. Čeprav je že dalj časa pod sojem gospodarsko-zavarovalniških žarometov, smo njegovo ime, čeprav za zelo kratko obdobje, zaznali tudi v političnih vodah. Vrniti se moramo v obdobje pred 16 leti. V šestmesečni pomladni vladi Andreja Bajuka je Zvonko Ivanušič tedaj prevzel vlogo finančnega ministra. Izhajal je iz političnega zaledja SLS in se z Bajukom kmalu skregal zaradi premierove zahteve po imenovanju Romane Logar na čelo davčne uprave RS. To je bil šele prvi povod, ki je pripeljal do velikega spora znotraj vladne koalicije med SDS in SLS v zvezi z volilnim sistemom. Posebej je takrat počilo znotraj novoustanovljene stranke SLS+SKD, ki je po šestmesečni vladni izkušnji razpadla. To je, zelo na kratko, politična zgodba Zvonka Ivanušiča. Po tem dogodku se je umaknil v svet gospodarstva, vseskozi pa je deloval v zakulisju SLS. V različnih obdobjih v naslednjih 15 letih se je približeval in oddaljeval od Janševe SDS, dejansko pa je vseskozi ohranjal funkcije v gospodarstvu. Posebej nas, v sklopu zgodbe, ki jo pripovedujemo, zanima njegova vloga predsednika pozavarovalnice Sava. To funkcijo je opravljal od leta 2008 do pred dvema tednoma. Nadzorni svet, ki mu predseduje Branko Tomažič (k njemu se vrnemo kasneje), je Ivanušiča odpoklical 25. avgusta letos.

Marjan Pišljar

Sporno kupčkanje

Preden vzamemo v pretres pomen te kadrovske menjave, poglejmo za njene razloge. Kot gre pri vseh teh sporih, so formalni razlogi najpogosteje samo t. i. "kaplja čez rob". V tem primeru gre za nepremičninski posel. Nedavno je namreč Pozavarovalnica Sava odkupila od podjetja Metalka Commerce nekdanjo stavbo ACH za 5,1 milijona evrov. Problematično je dejstvo, da je Metalka Commerce isto nepremičnino šest mesecev pred tem odkupila od prejšnjega lastnika za skupno vsoto 3,5 milijona evrov. Nadzorni svet očita Ivanušiču, da je razlika v ceni "dobrohotno darilo" človeku, ki stoji za Metalko Commerce. To je Marjan Pišljar, v preteklosti eden od pomembnejših zasebnih delničarjev Pozavarovalnice Sava. Delnice naj bi Pišljar po pisanju medijev kupil v obdobju Ivanušičevega vzpenjanja po hierarhični lestvici družbe, vrednost delnic pa je potem strmo padla. Skratka, ta nepremičninski nakup naj bi bil po očitkih Ivanušičevih nasprotnikov kompenzacija Pišljarju za izgubljeno naložbeno vrednost. Da bi dobili pravni vidik te zadeve, bo treba najbrž še nekoliko počakati, točka spora na ravni nadzorni svet – uprava pa je zelo jasna.

P. S. Naj vam v pojasnilo povemo, da je Marjan Pišljar isti podjetnik, ki je zaslovel kot upnik Jureta Jankovića. Županov sin je bil Pišljarju dolžan 3 milijone evrov, zaradi tega so organi pregona med drugim Jankoviću mlajšemu tudi zasegli del premičnin.

"Državniške" premije

O očitanem kupčkanju z milijoni se bodo v prihodnosti izrekle najbrž tudi pravosodne oblasti. Mimo tega pa ima menjava na vrhu Pozavarovalnice Sava tudi drugačen pomen in geostrateško vlogo v slovenskem gospodarstvu. Pozavarovalnica Sava po strateškem načrtu vlade spada v tako imenovane pomembne naložbe. To pomeni, da bo država znotraj nje ohranila 25-odstotni delež lastništva. Ob tem je v vladni strategiji posebej omenjeno, da bo v Pozavarovalnici Sava preostali delež prodan v razpršeni obliki. Po domače povedano, bodo lastniki preostalega 75-odstotnega deleža imeli posamično manjše deleže kot država. Država bo torej tudi v nadaljevanju največji posamični lastnik.

Preden nadaljujemo s specifičnim pomenom Pozavarovalnice Sava, samo še kratko pojasnilo. V Sloveniji so, poenostavljeno povedano, pozavarovalnice tiste zavarovalnice, ki zavarujejo druge zavarovalnice. Na tem trgu je Pozavarovalnica Sava v Sloveniji najpomembnejša. In še več... zavarovalniška logika v Sloveniji še vedno deluje po regionalnih ločnicah. Pozavarovalnica Sava obvladuje vzhodno Slovenijo, predvsem območje Bele krajine in Novega mesta. Novomeška Zavarovalnica Tilia je v njeni 100-odstotni lasti. Od leta 2013 je Pozavarovalnica Sava prevzela 100-odstotni delež Zavarovalnice Maribor in tako ustvarila enoten močan zavarovalniški steber v vzhodni Sloveniji. Številke pa so na dlani. Enotni vzhodnoslovenski zavarovalniški blok je omogočil Pozavarovalnici Sava močno povečanje vsote letnih premij, ki so v zadnjih osmih letih poskočile z nekaj več kot 200 milijonov evrov na skoraj 500 milijonov evrov. Če bo tudi po novem vladnem strateškem načrtu za kapitalske naložbe, ki ga je vlada Mira Cerarja sprejela lani, država še vedno največji posamični delničar v Pozavarovalnici Sava, so apetiti za obvladovanje (skoraj) 500 milijonov evrov obilne torte premij seveda precejšnji.

Zavarovalniška vojna

Pa smo spet pri Ivanušiču. Gre za človeka, ki je v zadnjih letih tako ali drugače obvladal vzhodnoslovensko zavarovalniško in pozavarovalniško področje. Nepremičninski posli s stavbo ACH niso bili edini očitki na njegov račun. Mediji in javnost so mu v zadnjih letih na primer očitali tudi negospodarnost pri poslih na Balkanu. Njegova zdajšnja odstavitev pa je zanimiva tudi zaradi akterjev, ki so pripomogli, da je do nje prišlo.

/ str. 16

kil

NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (30)

Mariza Perat

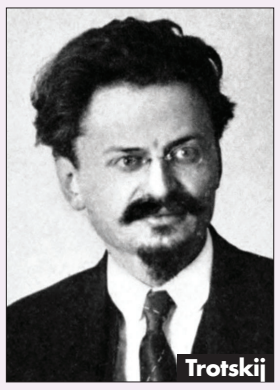
Trotskij

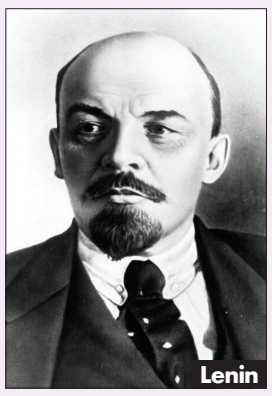
Lenin

Roženvenska pobožnost se je v stoletjih še zlasti ohranila v poznejši škofiji Leiria, in to tudi takrat, ko je drugje začela pešati. Dvajseto stoletje se je v Evropi pričelo z burnimi dogodki. Na Portugalskem je 5. oktobra 1910 kralj bil odstavljen in proglašena je bila republika. Na oblast so prišli framasoni - prostozidarji, ki so se z vsemi močmi borili proti Cerkvi. Njihov glavni namen je bil izbrisati krščanstvo, zato so preganjali in mučili škofe, duhovnike in redovnike.

Leta 1914 se je nato začela prva svetovna vojna. Portugalska je pristopila leta 1916 kot zaveznica Francije in Anglije. Medtem sta Lenin (1870-1924) in Trotskij (1879-1940) v Rusiji pripravljala tako imenovano "oktobrsko revolucijo". In prav v tem času je na drugem koncu Evrope, na njenem skrajnem zahodnem robu, Sveta Devica stopila na zemljo, da bi v srca trpečih in preizkušanih množic vlila novo upanje.

Lucija dos Santos

Tu se je namreč v Irijski globeli - "Cova de Iria" v bližini Fatime, Božja Mati v nedeljo, 13. maja 1917, prvič prikazala trem pastirjem, ki so tu pasli ovce, in sicer 10-letni Luciji dos Santos ter njenima bratrancema, devetletnemu Frančišku Martu in njegovi sedemletni sestri Hijacinti. Vsi trije so bili rojeni in so živeli v zaselku Aljustrel, v bližini Fatime, pod župnijo katere je kraj spadal.

In prav pozaslugi teh treh neukih pastirjev je Marija podala človeštvu sredstvo za njegovo osebno rešitev in za konec svetovne vojne: češčenje njenega Brezmadežnega srca in molitev sv. rožnega venca.

Tako so ti trije preprosti otroci postali njeni glasniki, njene priče, ki se niso ustrašili žrtev za rešitev človeštva in spreobrnjenje grešnikov. Že samo njihova nenavadna duhovna rast, ki jih je v kratkem času popolnoma preobrazila, njihova naravnost junaška pripravljenost za zatajevanje in nemajhne žrtve, za katere jih je nebeška Gospa prosila, njihova odgovornost pri sprejemanju in izpolnjevanju njenih naročil ter doslednost in globoka resnost pri njihovem uresničevanju, vse to nima na sebi nič otroškega, nič površnega, nič izmišljenega, ampak dokazuje, s kolikšno resnobo in zavzetostjo so ti otroci izpolnjevali naročila nebeške Gospe. Že samo to je zadosten dokaz za resničnost Marijinih prikazovanj v Fatimi.

LUCIJA DOS SANTOS (1907-2005) je, tako kot njena bratranca, bila rojena v preprosti kmečki družini, in sicer 22. marca kot sedmi otrok v družini Antona in njegove žene Marije, za katero sta bila značilna globoka vera in trden ter odločen značaj.

Prvo sveto obhajilo je Lucija prejela v starosti šestih let. Sama pripoveduje, da je pri tem občutila nadnaravno veselje, ki je njeno dušo popolnoma preobrazilo.

Lucijina družina leta 1919: v prvi vrsti Lucijina mati Maria Rosa (1869-1942) in Lucija (1907-2005); zadaj: Lucijin brat Manuel dos Santos (1895-1977), sestra Maria dos Anjos (1891-1986), nečakinja Gloria (1917-1934) in sestri Carolina de Jesus (1902-1992) ter Gloria de Jesus (1898-1971).

Po značaju je bila resna in molčeča, zelo zrela in razsodna za svoja leta. Odlikovala sta jo še prirojena nadarjenost in izreden spomin. Kot njena bratranca je tudi ona na prošnjo nebeške Gospe darovala žrtve za spreobrnjenje grešnikov.

V nasprotju z njenima bratrancema je Luciji bilo odločeno dolgo življenje, saj ji je bila zaupana naloga, da se je v svetu razširila pobožnost do Marijinega Brezmadežnega Srca kot sredstva za rešitev človeštva in za mir na svetu.

Hiša Lucijinih staršev

/ dalje

Z 9. strani

Slovesen uvod ...

Člani akademij niso le znanstveniki in umetniki z bogatim mednarodnim ustvarjalnim opusom, ampak tudi misleci s trdnim osebnim prepričanjem. Zato je včasih težko pripraviti izjavo, s katero se strinjajo vsi člani akademij, je dejal dr. Bajd. Tudi zaradi tega akademije prirejajo različne konference, simpozije ali okrogle mize ... Pri tem se trudijo, da bi nanje privabili čim več mladih znanstvenikov. Ti večkrat najdejo zaposlitev v tujini. Zato je pomembna tema znanstvenih srečanj tudi iskanje načina, kako privabiti mlade znanstvenike spet domov. Poleg drugega je omenil posvet, ki ga je SAZU pripravil o uporabi slovenščine in angleščine. Na njem so člani akademije sklenili, da mora biti obseg angleških predavanj na posameznem študijskem programu strogo omejen in omejitev ne sme biti prepuščena univerzi. Pomembna je vpetost SAZU v mednarodne zveze akademij in njihovo mednarodno delovanje, npr. izdajanje knjig, ki imajo posebno vrednost za naravno in kulturno dediščino naroda. Svoj nagovor je končal z mislijo Srečka Kosovela, sodobnika in rojaka Marija Kogoja, kjer primerja znanost in umetnost. Med drugim Kosovel pravi, da "nam umetnost odpira vrata v pravo življenje, odstira zaveso pred neznanim, ki se skriva za vsakdanjim".

Umetnostna zgodovinarka dr. Verena Koršič Zorn je s pronicljivimi mislimi predstavila razstavo fotografskih umetnin *Ranjeni pogled*. Avtor dr. Evgen Bavčar jo je posvetil vsem civilnim invalidom vojne – pa tudi slovenskemu nacionalnemu avtentičnemu spominu, ki ga vedno poudarja njegov prijatelj Boris Pahor, kot je sam povedal -. Tudi Bavčar nosi trajno posledico ostankov vojnega orožja – slepoto. V celoti objavljamo predstavitvene besede Verene Koršič Zorn o avtorju in razstavi, ki bo odprta v Galeriji Rika Debenjaka do 24. septembra 2016, v razširjeni obliki pa jo bo imel v gosteh Kulturni center Lojze Bratuž v Gorici od 28. septembra do 26. novembra 2016. Svojo življenjsko pot je na kratko orisal sam avtor dr. Bavčar - trikratni doktor, filozof, zgodovinar in vsestranski kulturnik -, ki je pozdravil ugledne goste in prijatelje (med temi je omenil tudi prof. Tatjano Rojc) in se zahvalil županu in slavnostnemu govorniku ter Koršič Zornovi, rekoč, da ona zanj "predstavlja vez evropsko koncipirane slovenske zgodovine umetnosti, kar je redkost". Najbolj prisrčno se je zahvalil Petru Blažeju, prijatelju iz mladih dni, ker ga je prav on v dijaških letih uvajal v eksistencializem, o katerem takrat ni nihče govoril. On mu je tudi svetoval, naj gre študirat čisto filozofijo, kar je bilo zanj odločilnega pomena. Kljub temu da se je Bavčar, kot je sam rekel, v življenju moral stalno boriti proti predsodkom, mu je uspelo stopiti na študijsko pot, ki ga je pripeljala do Sorbone in še dlje. Pri tem je omenil svojo plemenito mamo, ki mu je pomagala uresničiti želje. Na kratko je spregovoril še o razstavljenih delih, ki jih je posvetil "ljudem brez vojne slave, invalidom, ki so preko svojih teles živi arhivi neke preteklosti in tudi sedanjosti, saj vojne niso nikoli končane za nas". Večkrat v Sloveniji na te ljudi pozabljajo, saj radi brišejo preteklost in spomin na prvo svetovno vojno, v kateri so umirali tudi Slovenci, npr. na Doberdobskem, je dejal Bavčar. Prav tem ljudem je želel posvetiti razstavo ob 100-letnici padca Gorice. Med 33 razstavljenimi fotografijami je na eni tudi sam s puško v roki, tako, ki jo je zmeraj hotel imeti, kajti s takšnimi puškami so naši fantje branili slovensko zemljo. Sam puško naperja proti človeški neumnosti.

Evgen Bavčar in Verena Koršič Zorn

Razstavo spremlja dvojezičen katalog, ki so ga založili Galerija Rika Debenjaka in Prosvetno društvo "Soča" Kanal ob Soči in Kulturni center Lojze Bratuž, Gorica.

Po slovesnem dogajanju na Kontradi je bil v kanalski cerkvi sv. Marije Vnebovzete prvi koncertni večer letošnjih Kogojevih dni. Večkrat nagrajeni pianist Ivan Skrt, ki je diplomo opravil na državnem glasbenem konservatoriju P. I. Čajkovski v Moskvi, je zelo številnim poslušalcem z interpretacijsko močnimi poudarki posredoval skladbe *Slike z razstave* Modesta Musorskega (1839-1881) iz l. 1874 in *Piano* Marija Kogoja (1892-1956), osrednjega predstavnika slovenskega ekspresionizma, ter *La Valse* "koreografsko pesnitev", ki jo je Maurice Ravel napisal l. 1919 po naročilu baletnega impresarija Sergeja Diagileva. "Skladba s svojo izvirno temo predstavlja poklon dunajskim valčkom Johanna Straussa", je zapisala Metka Sulčičeva v programskem listu. O Mariju Kogoju pa Sulčičeva med drugim piše, da mu je "klavir predstavljal pripomoček za izražanje temeljnih in prepoznavnih značilnosti njegovega sloga – resnobnosti, poglobljenosti in liričnosti. Opus Marija Kogoja, ki ga oblikujejo samospevi, klavirska dela, zborovska in nekaj simfonične in komorne glasbe ter opera, je ovrednoten kot pomembna postaja srednjeevropske umetnosti na začetku 20. stoletja.

Naslednji koncert Kogojevih dni bo v petek, 9. septembra 2016, ob 20.30 prav tako v Kanalu v cerkvi sv. Marije Vnebovzete. Nastopil bo Godalni kvartet Feguš s skladbami Š. Maurija, S. Feguša, J. Suka in L. Janačeka.

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (122)

OSTEOPOROZA V NATUROPATIJI JE BIOLOŠKI MEHANIZEM

Osteoporoza je zelo pogosta bolezen, pri kateri postajajo kosti vedno bolj krhke, kar pa povzroča, da se le-te poškodujejo, nalomijo, počijo itd. Najpogostejše poškodbe so na vretencih, gležnjih, zapestjih, stegnenici, torej na tistih kosteh, ki držijo telo skupaj. Pri močni osteoporozi si lahko poškodujemo kosti že samo s kihanjem. Vsaj 200 milijonov ljudi na svetu trpi za osteoporozo in 80% teh so ženske. Vsaka druga ženska na svetu utrpi poškodbo kosti zaradi osteoporoze. Dobra novica pa je ta, da lahko osteoporozo zdravimo.

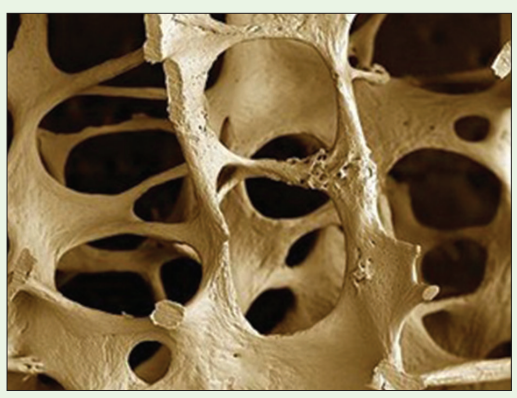

Kosti so sestavljene iz živih tkiv, predvsem iz kolagena – proteina, ki sestavlja mehko strukturo, in kalcijevega fosfata, ki daje kosti trdoto.

Skozi življenje se kosti nenehno obnavljajo: organizem vgrajuje novo kostno tkivo in odpravlja starega čez celo življenje.

1. V otroštvu telo ustvari veliko več kostnega tkiva kot v starosti.
2. Pri starosti tridesetih let se proizvodnja kostnega tkiva spremeni.
3. V starosti se zgodi to, da telo odstrani več kostnega tkiva, kot pa ga proizvede.

Pri osteoporozi imamo dve težavi:

1. Pacient ima v mladosti prešibko in slabo kakovostno kostno maso, zato se v starosti kosti takoj osiromašijo.
2. Proces osiromašenja kosti v starosti je prehiter.

Kosti se nenehno spreminjajo, telo neprekinjeno proizvaja novo kostno tkivo, ki zamenjuje starega. Temu pravimo "turnover". V mladosti telo proizvaja več kostnega tkiva, kot ga izniči; vse do 30. leta ta konstanta raste. V starosti se pa zgodi ravno obratno – telo uniči več kostnega tkiva, kot ga dejansko proizvede.

Kakovost kosti je odvisna od njihove oblike in gostote, sama gostota pa od količine kalcija, fosforja in drugih sinergičnih mineralov.

Tudi nivo hormonov je odvisen od gostote kosti. V menopavzi, ko se nivo estrogena zniža, je siromašenje kosti hitrejše. Tudi pri moških se zmanjša nivo estrogena in progesterona.

/ dalje

www. saeka. si

NOVI GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail **paljk@noviglas.eu**
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - **Pravni zastopnik** Marko Tavčar
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail **gorica@noviglas.eu**
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail **trst@noviglas.eu**
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail **uprava@noviglas.eu**
www.noviglas.eu
TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it
LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - **Poštni tekoči račun** 10647493
PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov
Bančni podatki: IBAN: IT 19 F 08532 12400 000000730643, **SWIFT** ali **BIC koda**: ICRAITRRES0
ali **IBAN:** IT 67 M 05484 12401 001570069280, **SWIFT** ali **BIC koda:** CIVIIT2C
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 – 34170 GORICA.
OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publistar, ul. Treppo 5/B – Videm.
Tel. št. 0039 0432 299664 – Faks 0039 0432 512095 – E-mail info@publistarudine.com
Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.
Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji **USPI** in Zveze katoliških tednikov v Italiji **FISC**
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
To številko smo poslali v tisk v torek, 6. septembra, ob 14. uri

V življenju smo sami

Prijatelji

Spet sem tu, sredi rušja in gledam v strme stene Montaža. Občutki in misli se izgubljajo v modrino. Kako čisto je nebo tu zgoraj, kako čisto in jasno je izklesan ta kamen, kako bistre so te ledene vode, v katere sem neštetokrat potopila obraz v iskanju osvežitve in pozabe. Občutek imam, da se mi vsakič, ko grem prek skal v to samoto, zbistri tudi duša. In modrina počasi spira težo misli in minulega. Občutek imam, da časa sploh ni, niti preteklosti in prihodnosti. In sedela bi tu brez vrnitve. Montažu bom pripovedovala o tistih minulih dneh, ki jih nosim s seboj kot veliko breme in bi jih najraje odložila med macesne in dišeče ciklame. Da jih nato pozno v jeseni počasi pokrije sneg.

Previsi, ki se dvigujejo v neskončnost. In samota. Samota sredi večnosti. Večna samota. Toliko je je, da bi jo lahko rezal z nožem. Počasi postajam del nje. Tiho in vdano, ker sem je vajena. Vsi smo namreč sami. Vse bolj. Z minevanjem let je samote vse več. Otipljive, krute samote. In vse manj prijateljstva. Iz leta v leto manj.

Prijateljstvo. Pod Montažem razmišljam, kaj mi sploh ta beseda pomeni. Nekoč mi je pomenila veliko. V otroštvu in predvsem v najstniških letih. Bila sem srečna, ker sem imela prijateljico, kateri sem lahko zaupala čisto vse. Moj svet je bil njen svet in obratno. Nikoli nisva opravljali druga druge. Saj nisva imeli niti časa za to, kajti po cele dneve sva tičali skupaj. In sanjali v dvoje. V tistih letih, ko je bilo prijateljstvo edino imetje in edino bogatsvo, je bilo samote malo. Samo takrat, ko sva morali s starši ali sorodniki po družinskih opravkih, sva se ločili, ali ko sva bili bolni. No, pravzaprav niti tedaj ne. Spominjam se, da je prijateljica zaradi prometne nesreče preživela nekaj mesecev v bolnišnici. In jaz z njo. Po pouku sem vsak dan hitela k njej na oddelek in ostala tam, dokler ni bila zunaj že tema. Pozno zvečer sem se z mestnim avtobusom odpeljala domov. Pa je bilo vendar lepo. Bolnišnica je postala najin svet, sanje in življenje sva prenesli med železne postelje in dolge bele hodnike. Tedaj nama je bilo to dovoljeno. Zdaj je drugače. Ravno včeraj sem prosila sosedovo hčerko, ki je tu na počitnicah, naj nese prijateljici pladenj sliv, ki sva jih z možem nabrala na vrtu. Pa je rekla, da bi rada, a ne sme, ker je prijateljica bolna, njej mama pa ne dovoli, da bi bila v stiku z bolniki. Pa smo bili mi, ki se nismo bali bolezni in bolnikov, kljub vsemu veliko bolj zdravi kot ti današnji otroci.

Ko moje prijateljice za dan ali dva ni bilo, je bila samota težka kot kamen. Včasih je dan preživela s katero izmed sester, jaz, edinka, sem ostala sama s svojimi knjigami na balkonu. Tesnoba in samota. Nisem je bila vajena in svet se mi je v takih trenutkih zrušil. Če sem le mogla, sem vzela drobiž, ki mi je ostal v denarnici, šla do telefonske govorilnice, tedaj jih je bilo v mestu veliko, in po cele ure klepetala s prijateljico.

Pozneje je bilo v življenju samote vse več, pa čeprav je bilo tudi poznanstev vse več. Poznanstev, ne prijateljstev, kajti v zrelih letih je prijateljstvo vse bolj redko. In sanje tudi. Ko odrastemo, če smo srečni, si namreč kupimo avto, dom, imetje. In denar postane veliko pomembnejši kot sanje. In kot pravo prijateljstvo.

Gledam Montaž in se skušam otresti bremena, ki ga nosim s seboj že nekaj dni. Večerja s prijatelji, ki jih imam rada, no, vsaj mislila sem, da jih imam rada. Zdaj je samota izbrisala čustva in v skalovju iščem odgovor na grenak okus po razočaranju. Pravzaprav spadamo vsi v tisti krog ljudi, ki bi se morali imeti za srečne. Drug drugemu razkazujemo domove, kjer prebivamo, četudi meni osebno ni veliko do tega. Dom je nekaj osebnega, intimnega. Gost je največja dragocenost, a zaradi bližine, prijateljstva, ne zato, da ga vodim iz sobe v sobo. Kozarec in pogovor sta dovolj. Objem je še najlepši. Razkazovanja ne maram. Meni so všeč besede.

Tisti večer s prijatelji je pustil v meni grenkobo. Zaradi pogovorov, jeze, nervoze. Zaradi opravljanja tudi. Čeprav je življenje težak boj, imamo ljudje veliko lepega, kar bi si lahko povedali. Nekoč so si ob večerih pripovedovali pravljice. Tega danes ne počnemo več, a lahko bi si pripovedovali o morju, gorah, naravi, otrocih, ki jih nekateri imajo in jih gledajo odraščati. O življenju bi si lahko pripovedovali, o poletju, ki mineva. Vsak nosi v sebi dragocenosti, srečo, lepoto... A o tem odrasli, danes, nikoli ne govorimo.

Ne vem, zakaj se ljudje tako radi pritožujemo. Ne vsi sicer, ampak veliko nas je takih. Kot bi se ne zavedali, da nosimo

vsak svoj križ. Vsak in vsi. In da bolečina, ki jo doživljamo ali smo jo doživljali, ni nič večja in nič drugačna od tiste, ki jo doživlja ves svet. Pa smo vseeno srečni. Že zato smo srečni, ker smo lahko skupaj, ker smo zdravi, ker sedimo pred polno mizo in segamo po dobrotah, ki niso dane vsakomur. Z grenkobo se spomnim, da se zadnjič za vse te dobrote še zahvalili nismo nikomur. Kar segli smo in vzeli.

Kaj pomeni odraslemu človeku prijateljstvo? Otrokom pomeni vse. Otroku je prijatelj vzrok za veselje in žalost. Otroci so radi skupaj in pogrešajo, če koga izmed njih ni. Mi, odrasli, se tudi opravljamo. Samo za hrbtom seveda, ker se ne znamo več skregati kot otroci in se čez nekaj minut spet objeti in pozabiti na prepir. Odrasli se redkokdaj odkrito prepiramo. Odrasli opravljamo. Najverjetneje zato, da bi sami izpadli najlepše in izgledali najboljši.

Montaž se spaja z modrino v ozadju, nizko spodaj je Zajzera. In moje otroštvo. Kolikokrat sem v to dolino prihajala z očetom. Majhna deklica in molčeč mož sta hodila z roko v roki med smrekami. Ne da bi spregovorila. Morda zato, ker nista znala govoriti drug drugemu. Moja mladost. Ni bila lahka, a ohranila sem njeno toplino. Zadnjič na večerji bi lahko povedala o tej deklici in tistem postavnem molčečem očetu. A nisem. Tudi tokrat, ista deklica, ni znala spregovoriti o sebi. V pogovoru o otroštvu sem čisto izpadla. Nisem se vključila v tekmo, kdo je živel slabše, kdo je bolj trpel, komu je bilo huje. Ni mi bilo do tega. Ker bi kljub vsemu dala vse, da bi lahko za en sam trenutek stisnila tisto žuljavo roko v svoji... Za en sam trenutek. Pa čeprav imam sedaj vse, kar hočem, tedaj pa mi je bilo težko.

Moje otroštvo ni bilo lahko. Niti brezskrbno. Niti bogato. So stvari, o katerih nočem in ne smem spregovoriti. Ne bom jih pripovedovala samo zato, da bodo drugi govorili, joj, to pa je bilo res hudo. Ne bom govorila o njih, kajti kljub vsemu živi v meni spomin na toplino, na roke, na sanje, na pomaranče, ki sem jih zagledala vsako leto, za Miklavža, ob postelji. In ne bom tekmovala v tem, kdo je bil bolj reven, kajti bogastvo je že, da imaš družino. To vem, kajti kot otrok sem se borila za to, da sem jo ohranila, da sem jo ubranila pred najhujšim.

Za revščino sicer vem, da ni nekaj najlepšega. A vem tudi, da je ljubezen močnejša. Močnejša od revščine, uboštva, žalosti, mraza... Zato sem molčala, ko so se drugi pritoževali nad otroštvom. Zato nisem pripovedovala spominov. Morda pa še zaradi tega, ker sem se bala, da ne bi razumeli. In zaradi očeta in mame, ki sta bila v revščini veliko bogastvo.

V časih, ko sem bila otrok, nismo imeli čisto ničesar. Niti pravega doma, kajti živeli smo v ljudskem stanovanju, ki ni bilo naše in ni imelo niti ogrevanja. Pa mi je bilo vseeno lepo, ko smo čakali na Božič, ko sva z mamo hodili v mesto, da sva gledali otroke, izložbe in ulice. In ko sva šli peš do morja, da sem se igrala z valovi, ona pa je bila daleč zadaj, ker se je bala vode in se je izogibala soncu. Celo tistikrat mi je bilo lepo, ko mi je neka dobrodelna organizacija podarila zimski plašč, ki ga nisem imela. Z mamo sva ga šli iskat z nekim bonom, h Godini. Bila sem nestrpna in radovedna, pa vesela hkrati. Ko so ga potegnili z obešalnika, sem komaj utajila solze. Bil je svetlo zelene barve, take barve, kot so tisti hrošči, ki tako zoprno smrdijo, ko se jih dotakneš ali pohodiš. Pa še dlakav je bil, z velikimi, ogromnimi, svetlo zelenimi gumbi. Samo tega imate, je za trenutek oklevala moja mama. Nato mi je velela, naj si ga oblečem. Lep je, lepo ti pristaja, mi je govorila pozneje na avtobusu, ko sem sramežljivo zrla v tla in razmišljala, kako me bodo zasmehovale sošolke. Res so me, vsakič, ko smo se skupaj vračale domov iz šole. A jaz sem se vsakič spomnila na mamo, ki je bila tako srečna, da mi bo toplo in da imam končno zimski plašč. Moja mama. Lani je odšla... tako uboga, tako bolna, tako drugačna, nemočna kot otrok. In sama. Ker smo v življenju vsi vedno sami. Tudi tedaj, ko imamo otroke, ko imamo družino. Tudi tedaj in morda še najbolj, ko imamo prijatelje.

Suzi Pertot

Dramska družina SKPD F. B. Sedej Števerjan / Gledališče na ocvrtem

Dve ostri družbenokritični predstavi

Po uvodni monodrami *(Moj) Devetsto*, avtorskem projektu mlade dramske igralke Patrizie Jurinčič, sta se na odru števerjanskega župnijskega doma F. B. Sedej v nizu gledaliških predstav *Gledališče na ocvrtem*, ki ga prireja Dramska družina SKPD F. B. Sedej iz Števerjana v sodelovanju z ZSKP Gorica, pod pokroviteljstvom JSKD, SSO in Vinoteko Briški griči, zvrstili dve uprizoritvi, ki jima je skupna ošiljena kritika na račun posameznika in družbe nasploh z vsemi njenimi hibami, napakami in zmotami. V **petek, 26. avgusta 2016**, je prišla v goste gledališka skupina KUD "Zarja" Trnovlje – Celje s predstavo *Blazinec*, sodobnega angleškega dramatika irskega rodu Martina McDonagha (1970) v prevodu Tine Mahkota in režiji Tomaža Krajnca. Uprizoritev je na 54. Linhartovem srečanju 2015 v Postojni bila deležna kar štirih matičkov: za najboljšo predstavo v celoti, za najboljšo režijo, za igralski stvaritvi (Nejc Jezernik za vlogo Michala in Žiga Medvešek za vlogo Ariela). Posebno priznanje pa je prejel Živko Beškovnik za vlogo Tupolskega. Z vseh vidikov zelo zahtevna drama ima za prizorišče preiskovalni zapor, kamor so pripeljali pisatelja Katuriana z obtožbo umora otrok, ki so bili ubiti na tak način kot tisti v njegovih zgodbah, in njegovega duševno motenega brata, ki naj bi bila kot otroka žrtvi nasilnih staršev. Drama je s svojo mračno vsebino, v kateri se prepletajo prizori iz preteklosti in z zaslišanj na policiji, pa tudi tisti iz Katurianovih zgodb, pa še zaradi poudarkov na moči literature in na grozljivi temi zlorabe otrok, ki je žal še kako presunljivo prisotna v sodobni družbi, pustila velik vtis pri gledalcih, ki so napolnili dvorano. Nič čudnega ni, če so za predstavo izvajalci

prejeli toliko priznanj na 54. srečanju ljubiteljskih gledaliških skupin iz Slovenije in zamejstva.

Po ogledu take igre se je briška kapljica še toliko bolj prilegla, da je vsaj malce sprala iz ust grenkobo, ki jo je vlila vanje žal zelo realistična tematika, ki bremeni sodobno družbo.

V petek, **2. septembra 2016**, se je v Sedejevem domu v Števerjanu predstavil Koroški deželni teater Slovenj Gradec s predstavo *Vse zastonj! (Sotto paga, non si paga!)* , katere avtor je Dario Fo, italijanski igralec, tekstopisec, politični aktivist in še kaj ter prejemnik Nobelove nagrade za literaturo (l. 1997). Režijo je podpisal Peter Militarev. Foja publika v Italiji zelo dobro pozna zaradi njegovih ostrih in prodornih kritik predvsem na rovaš kapitalistične družbe nasploh, pa tudi zaradi njegovega burkaško satiričnega nastopa, po zgledu Commedie dell'arte. Njegov igralski slog je nekaterim zelo priljubljen, saj vzbuja smeh, čeprav ima le-ta zmeraj grenak priokus, razkriva namreč tudi globlje vsebinske poante in žalostna dejstva. S pokojno ženo Franco Rame sta kot zelo ubrana gledališka dvojica spretno in živahno izvajala njegova dela in jih sproti posodobljala. Farsa ali burkaška komedija s pridihom črnega humorja *Vse zastonj!* je nastala l. 1974, ko so v Italiji zapirali tovarne in so noseče delavke odpuščali, ko je katoliška Cerkev nastopila proti kontracepciji, ko so tovarnarji bogateli na račun svojih delavcev, ko so si sledile stavke in ko delavske družine niso imele dovolj plače za preživetje in plačevanje najemnin, zato so večkrat morale zapustiti dom. Tudi predstava *Vse zastonj!* je bila uvrščena v finalni del 54. tekmovanja ljubiteljskih gledaliških skupin Linhartovo srečanje. V njej obravnavane teme žal niso nič manj aktualne, tudi na slovenskih tleh, kjer so se po osamosvojitvi Slovenije pojavili kot gobe po dežju tajkuni, ki so s svojo slo po denarju uničili podjetja in tovarne ter pognali na socialno dno uboge delavce. Režiser Militarev s petimi igralci - eden izmed njih, Marjan Areh, je odigral kar štiri vloge - je skušal čim bolje prenesti Fojevo vsebino in razmišljanje na slovenska tla. Koliko mu je uspelo prestaviti v slovensko miselnost oz. na oder Fojev način igralskega izražanja, pa naj presodijo gledalci sami. Prisotno petkovo občinstvo – tokrat manj številno, verjetno tudi zato, ker je bila igra v programu Abonmaja ljubiteljskih gledaliških skupin Štandrež 2015 in si jo je že marsikdo ogledal v štandreški župnijski dvorani novembra lani - so jo lepo sprejeli, saj so igralcem namenili toplo ploskanje. Po predstavi pa so se, kot vedno, zadržali na razgledni točki pri dvorani v klepetu ob vabečem cvrtju in briškem vinu, ki "poživlja žile".

Naslednji petek, 9. septembra 2016, bo na sporedu zadnja predstava iz niza *Gledališče na ocvrtem*. Domači igralci Dramske družine F. B. Sedej bodo uprizorili večkrat nagrajeno predstavo *Alularia* latinskega komediografa Plavta v dramaturški priredbi Franka Žerjala in Jasmin Kovic. Balkansko obarvana komedija je bila tudi finalist 54. Linhartovega srečanja, na katerem je prejela posebno priznanje za likovno celovitost. Le-to so si ustvarjalci res zaslužili, saj je scenska in kostumografska podoba predstave z rekviziti vred res izredno podrobno preštudirana in uresničena.

Abonenti tega novega abonmajskega niza *Gledališče na ocvrtem* bodo deležni še nagradne predstave. Organizatorji bodo postregli z *"družinskim mijauziklom" Obuti maček*, ki ga je na oder postavila mladinska gledališka skupina O' Klapa iz Gorice v režiji zelo mlade gledališke navdušenke Sanje Vogrič.

IK

Odkritje na Rombonu

Na Rombonu so našli ostanke najvišje postavljene džamije v Evropi

Na Rombonu na 1800 metrih nadmorske višine so našli ostanke džamije ali večje molilnice, za katero predvidevajo, da je najvišje postavljena v Evropi. Ostanke na Rombonu so si minuli teden ogledali predstavniki slovenske islamske skupnosti, saj je bil strateško pomembna točka soške fronte, ki so jo skrbno varovali in branili bošnjaški vojaki v prvi svetovni vojni. Obiskali so položaje avstro-ogrske vojske, na katerih so se v veliki večini bojevali bošnjaški vojaki iz regimenta BH4, ki so sloveli kot pogumni in drzni borci. Med 12. ofenzivo je prišlo do menjave in so Bošnjake na tem položaju zamenjali Avstrijci. Ob tem pa so se odločili, da bo muezin ostal in klical k molitvi, tako kot je bilo vse do menjave, saj so tako Italijani mislili, da so Bošnjaki še vedno na svojih položajih. Ostanke objekta je prvi opazil Miloš Domevšček, ki je ljubiteljski raziskovalec soške fronte in z njo povezanih dogodkov, pri katerih so bili vključeni tudi Bošnjaki. O svojem odkritju, da na Rombonu obstaja objekt, ki bi lahko bil sakralne narave (džamija), je seznanil islamsko skupnost v Sloveniji. "Očarani smo bili nad dejstvom, kako dobro so še vedno ohranjeni položaji in utrdbe po 100 letih od postavitve in kako uspešno kljubujejo težkim vremenskim pogojem", so sporočili iz islamske skupnosti v Sloveniji.

Objekt ima še vedno ohranjene vse štiri stene, njegov položaj pa je bil dobro zaščiten pred sovražnim ognjem in tako skrbno narejen, da je imel celo s kamnom obzidano okno in polkrožni mihrab (prostor v džamiji, kjer stoji imam med opravljanjem obredne molitve), ki je še vedno dobro viden. Na zunanji strani mihraba je tudi izboklina v zidu, ki nakazuje smer Meke in položaj imama. Na desni strani objekta je nekaj metrov oddaljen začasen, a prav tako skrit minaret, s katerega je bilo mogoče slišati muezina, ki kliče k molitvi. V objektu se nahaja tudi kaverna, ki je služila kot zaklonišče pred sovražnim obstreljevanjem.

Osebni spomini na pot osamosvajanja Slovenije (7)

Samostojni

BRŠADIN

Srbija je skupaj z vojsko 15. maja 1991 preprečila, da bi Hrvat Mesić – kot je predvidevala ustava – postal predsednik zveznega predsedstva. Tudi v naslednjih dneh Mesića niso potrdili, zato smo se posebni dopisniki Rai-a odločili, da se vrnemo domov, vendar smo se razdelili. Uradni avtomobil s štirimi kolegi je izbral avtocesto proti Zagrebu, ostali štirje, radijski kolega Filippo Pellegrini, snemalec Silvano Kapelj, šofer Vischi in podpisani, pa smo z v Italiji najetim avtomobilom krenili proti Vojvodini, da bi preverili, ali so beograjski prepiri odjeknili tudi v notranjosti avtonomne pokrajine. V Novem Sadu je življenje potekalo po ustaljenih tirnicah, zato smo vožnjo nadaljevali proti meji s Hrvaško. Po dobrih 30 prevoženih kilometrih smo se ustavili v mestecu na levi strani Donave, Bački Palanki, kjer živita tudi precej močni manjšini Slovakov in Madžarov.

Po ogledu pristanišča smo šli na tržnico, kjer je Kapelj posnel nekaj kadrov razstavljene zelenjave in sadja. Ustavil nas je policaj, zavrnil, da je prepovedano snemanje, in zahteval, da mu sledimo na policijsko postajo. Odvzeli so nam potne liste in tudi akreditacije, med katerimi je bilo dovoljenje za snemanje, ki ga je izdal srbski sekretariat za informiranje. Čakanje v predsobi načelnika policijske postaje se je zavleklo za kake pol ure z izgovorom, da iščejo prevajalca. Seveda ni zaleglo, ko sem jim po srbsko povedal, da prevajalec ni potreben. Končno me je poveljnik le sprejel in vprašal, kaj delamo. Ni počakal na odgovor, na živce mu je šlo, ker je bilo dovoljenje za snemanje napisano v latinici, nato pa je sam ugotovil, da so morali napisati v latinici, če ne mi, "polupismeni" je dejal, ne bi znali prebrati. Vrnil je potne liste, akreditacije in dovoljenje, z nasvetom, zdaj pa kar odidite. Kot kakšen šerif ob koncu devetnajstega stoletja na Daljnem zahodu. Šofer

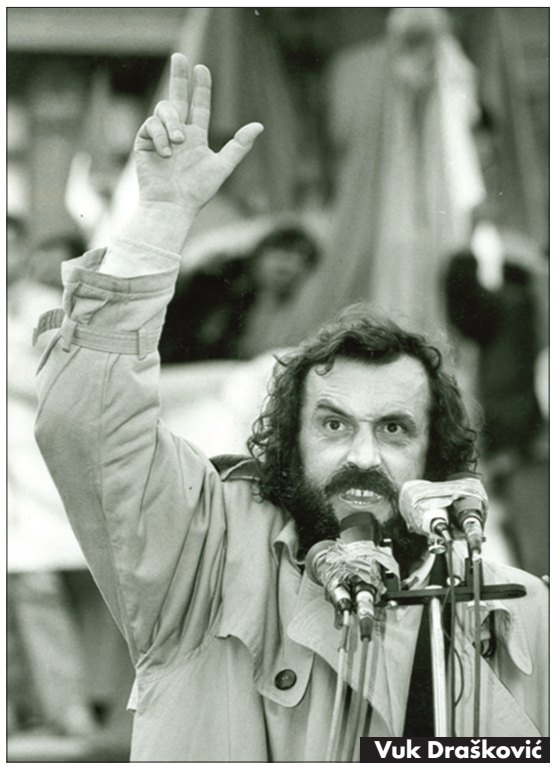
Vuk Drašković

Vischi se je spretno znašel v mestnem vrvežu in že smo drveli proti mostu čez Donavo, ki so ga na čast Titu poimenovali most 25. maja. Bili smo na Hrvaškem. Oddahnili smo si, a ne preveč. Vozili smo skozi prvo hrvaško, povsem prazno vas Ilok. Vse zapuščeno, nikogar ne na ulici ne po hišah. Le na vojašnici na Principovcu je plapolala hrvaška šahovnica. Postajalo je vedno bolj turobno: izpraznjene vasi Mohovo, Opatovac, Sotin. Nekaj kilometrov pred vukovarskim pristaniščem na levem bregu Donave se je povrnilo življenje. V restavracijo hotela Dunav na ulici Vladimira Nazorja je bilo moč le preko metaldetektorja, v jedilnici so bili skoraj sami hrvaški teritorialci v tipičnih mimetiziranih delovnih uniformah. Silvano je posnel Filippa, kako se prebija skozi metaldetektor. Natakarja sem vprašal, ali imajo ribe, zelo cenjeni so dunavski smuči, ki merijo do pol metra. Zviška me je pogledal, češ, kaj ne veste, kaj jedo smuči. Na Donavi je vedno več trupel. Odločili smo se seveda za meso.

Odpeljali smo se po državni cesti 55 proti Vinkovcem in nato po avtocesti bratstva in edinstva do Zagreba. Po dobrih 7 kilometrih smo z zemljevida razbrali, da se vozimo po cesti Milenka Mirkovića, heroja, ki je padel v boju z nacisti. Še preden smo zagledali tablo z napisom Bršadin, je Vischi zakričal: glejte tam spredaj. Skupina moških je s hlodi postavljala neke vrste oviro. Zapeljali smo mimo hlodov, medtem ko je Kapelj snemal. Srbski separatisti, takoj nam je bilo jasno, kaj se dogaja, so zakričali: "Stoj"! Vischi pa je pritisnil na plin, da nas ne bi ujeli. Pellegrini, ki je imel za seboj vrsto poročanj z vojnih prizorišč, ga je miril, češ ob koncu vasi bomo naleteli spet na hlode, vozi počasi in previdno, ustavi, če bodo tako ukazali. Šofer je ubogal, počasi smo vozili po glavni ulici, ko se je na desni pokazala srbska pravoslavna cerkev Arhangela Gabrijela. Še dobrih 300 metrov in Pellegrinijeva napoved se je uresničila. Fant s kalašnikom pod pazduho nam je že od daleč mahal, naj se ustavimo. Vsi štirje ven iz avta z rokami na strehi. Skrbno nas je pretipal, nič ni pomagalo prepričevanje, da nismo oboroženi. "Kaseto s posnetki"! je zahteval mladenič, ki se je s pištolo v roki približal. Silvano je odprl kamero in izročil kaseto, prazno, ker smo tisto s posnetki skrili. Snemali ste in pravo kaseto boste dali, če jo zasežejo Hrvati, bodo prepoznali vaščane, ki so postavljali pregrade. Nič ni pomagalo prigovarjanje, da je Silvano počasen, da se je prepozno zavedel in ni ničesar posnel. Vischi je postajal vedno bolj nervozen, zahteval je vsaj še zadnjo cigareto, preden ga bodo počili. Ustavljeni smo bili poleg pokopališča in izza nagrobnih kamnov sta se pojavili dve puškini cevi. Nervoza se je stopnjevala, Vischiju so dovolili kaditi, fant s pištolo je predlagal stražarju: pihnimo jih in vzemimo kamero, vrgla bo gotovih 1.000 mark. Ponudili smo mu cigareto, obenem pa sem ga prosil, naj pokliče predstojnika, da mu razložimo, če želi, ga intervjuvamo, da bo svet zvedel za upor srbskega ljudstva proti hrvaškemu nasilju v Slavoniji in Kninu. "Molči"! me je nahrulil in mi pretil s pištolo. Mordа sem ga le prepričal, nekaj je spregovoril v prenosni radijski oddajnik. Puškine cevi s pokopališča so nas spremljale. Vischi je pokadil verjetno že svojo peto, zadnjo cigareto. Napetost se je večala. Nič manj bolj prijetno mi ni bilo pri srcu kot tistega 9. marca na beograjskih Terezijah ob prvi protivladni manifestaciji. Medtem ko je množici študentov govoril Vuk Drašković, je počilo. "Dol"! mi je zaklical Saša Ota, avtomatično sem se sklonil. V očeh mi je ostal rdeč madež na licu mladeniča, ki je stal nekaj metrov bliže govorniškemu odru. Ne vem, ali je bil Branivoje Milinković, prva žrtev policijskega nasilja, ali kdo drug. Stali smo v Bršadinu z rokami na strehi avtomobila, nismo se pogovarjali, le čakali, vsak s svojimi mislimi. Minila je ura, minili sta dve, ko se je na zarjavelem kolesu po stranski Živkovićevi ulici pripeljal v črno haljo zavit vodja četniške skupine. Počohal se je po neurejeni bradi, nas premeril od pete do glave, vsakega posebej, "Boga zahvalite, da niste ne Nemci ne ustaši, če ne bi jih plačali za divjanje v drugi svetovni vojni. Svojim je ukazal, naj nam vrnejo kamero, nato nas je odslovil z zgovornim "skidnite se mi sa... " V hipu smo bili v avtu in že smo drveli proti najbližji vasi pod hrvaškim nadzorom. Dober kilometer pred Nuštarjem nas je ustavil hrvaški policijski avto z okorno narisano šahovnico. Na dolgo in široko so nas zasliševali, zanimala jih je vsaka podrobnost, čeprav je bilo iz vprašanj razvidno, da so dobro poznali ne le vsakega posameznika iz četniške enote, pač pa tudi njihovo oborožitev. V Nuštarju smo se ustavili, da bi si z rakijo opomogli od prestanega strahu, nato pa nadaljevali pot proti Vinkovcem in avtocesti bratstva in edinstva. Pozno zvečer smo bili končno v Zagrebu.

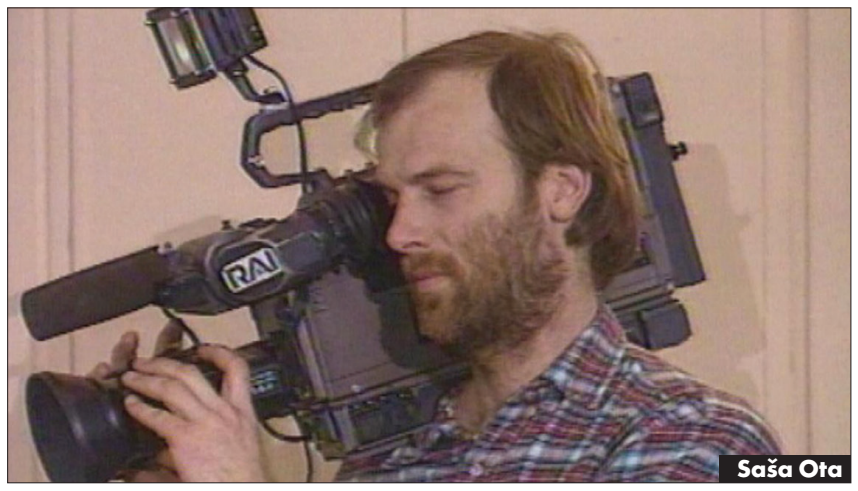
Saša Ota

/ dalje

Saša Rudolf

S 13. strani

Preprosto geslo ...

Tukaj je v prvi vrsti predsednik nadzornega sveta Branko Tomažič (bežno smo ga omenili v začetku članka). Mesto na čelu nadzornega sveta je nastopil leta 2009, v zadnjem obdobju pa je zaradi Ivanušičeve nepremičninske afere

Borut Jamnik

sprožil precej ostro "interno vojno", ki je na koncu odnesla predsednika uprave. Branko Tomažič je doma iz Nove Gorice. Pred približno 10 leti je bil predsednik uprave igralnic Hit. Tomažič je bil tudi drugače upravljalec državnega premoženja v številnih drugih podjetjih in skladih. Tukaj nas zanima predvsem povezava s še enim državnim upravljalcem, ki ga najdemo zelo pogosto pri pomembnejših državnih naložbah. Govorimo o osi med Brankom Tomažičem in Borutom Jamnikom, nečakom nekdanje izolske županje in zastopnice SD Brede Pečan, ki velja za enega od upravljalcev državnega premoženja z najmočnejšim vplivom. Skupna pot je Tomažiča in Jamnika vodila skozi izkušnjo v Hitu (2005 in 2006), leta 2013 pa je bil med Jamnikovim predsednikovanjem Kapitalske družbe Tomažič predsednik nadzornega sveta. Skratka, med njima dvema se – vsaj navzven – kaže precejšnje sodelovanje. In to že dalj časa. Jamnik je danes na številnih vplivnih položajih. Njegova primarna vloga je na čelu Modre zavarovalnice: ta zavarovalnica je svojstven hibrid, ki je po osnovni dejavnosti pokojninski sklad za dodatno pokojninsko zavarovanje. Ob tem še upravlja lastniške deleže nekaterih podjetij. No, Jamnik je ob tem še predsednik nadzornega sveta v Telekomu, Cinkarni Celje in Združenju nadzornikov Slovenije.

Razkritje kart

Kaj ima z Jamnikom in njegovo Modro zavarovalnico po vsem tem Pozavarovalnica Sava? Modra zavarovalnica je njen 4-odstotni lastnik. Ni največji posamični, je pa med pomembnejšimi. Največji posamični lastnik ta trenutek je Slovenski državni holding (SDH) s 25 odstotki – v upravi SDH pa sedi tudi nekdanja Jamnikova sodelavka na Kapitalski družbi Anja Strojin Štampar. Torej, povezav je kar veliko. Razumeti je ob vsem tem potrebno, da je obvladovanje zavarovalniškega in pozavarovalniškega stebra, ki ga predstavlja Pozavarovalnica Sava, ključ do finančnega in strateške pozicije na tem trgu v vzhodni Sloveniji. Zaradi vsega tega bi bilo potrebno biti na novico o kadrovski zamenjavi, ki so jo sredi avgusta zabeležili slovenski mediji, posebej pozorni. Posebno pozornost bi bilo potrebno nameniti dejstvu, da je za Ivanušičevo odslovitev odgovoren Branko Tomažič, tesen sodelavec Boruta Jamnika, ki ima na zavarovalniškem področju navzkrižne interese. To nikogar ne odvezuje morebitnih lastnih odgovornosti, še najmanj Ivanušiča. Daje pa popolnejšo sliko dogajanja.

Geslo Globokega grla, novinarskega informatorja v aferi Watergate, je bilo dokaj preprosto: "Sledi denarju"!

SOLKAN Ob 110-letnici Solkanskega mostu in Bohinjske proge

Tudi predsednik Borut Pahor na muzejskem vlaku

V soboto popoldne, 3. septembra 2016, je bila na Trgu Jožeta Srebrniča v Solkanu osrednja slovesnost ob 110. obletnici Solkanskega mostu in Bohinjske železniške proge. Udeležil se je je tudi predsednik Republike Slovenije Borut Pahor. Krajši kulturni program se je vil pod naslovom *Od železne ceste*. Povezovala sta ga mlada dramska igralca Urška Taufer in Žiga Udir. Prvačka pleh banda je poskrbela za primerno glasbeno kuliso, ljubiteljska gledališka skupina TRD Globočak s Kambreškega pa je postregla s komično minjaturko v režiji igralke Ane Facchini, članice SNG Nova Gorica. K enodejanki je igrivo pristopil še sam predsednik Pahor (ne vem, če bi kaj takega dočakali mi v Italiji s predsednikom Mattarellom!). Gospe, ki je v enodejanki čakala vlak, je pomagal nesti kovčke, potem ko se je javil iz občinstva prav on, ko je "utrujena potnica" gledalce vprašala za pomoč. Zbrano publiko je poleg predsednika Pahorja, ki je poudaril pomen železniškega prometa za prihodnost in urejenost države ter opozoril na naravne in kulturne lepote vzdolž te zgodovinsko pomembne proge, nagovoril še novogoriški župan Matej Arčon. Predsednik Pahor se je v Solkan pripeljal z muzejskim vlakom po Bohinjski železnici, ki skupaj s Solkanskim mostom, največjim kamnitim mostom na svetu (oba sta vpisana na poskusni seznam svetovne dediščine UNESCO), letos praznuje 110-letnico. Vožnja se je začela na Mostu na Soči s pozdravom tolminskega župana Uroša Brežana. Bohinjsko železniško progo označujejo sami presežki, v Bači pri Modreju je najvišji železniški most v Sloveniji, Podbrdo in Bohinjsko Bistrico povezuje najdaljši slovenski predor, zgrajenih je pet galerij in 65 mostov. Na znamenitem Sokanskem mostu je akrobatska skupina Dunking Devils na svojevrsten način z akrobatskimi spretnostmi počastila okroglo obletnico mostu. Na konstrukcijah vlaka so v živo izvedli dih odvzemajoč akrobatski nastop.

Ta dogodek spada v skupino prireditev ob krajevnem prazniku Solkana 2016. Naslednji praznični dogodek bo 10. septembra ob 17.30, ko bosta lutkovna predstava *Peter Klepec* in razstava lutk v dvorani na solkanski karavli v organizaciji KD Slavec Solkan, ob 18. uri bo kotalkarska predstava *Ostržek* na pokritem kotalkališču solkanske karavle v organizaciji KK Perla, ob 19.30 pa družabno srečanje z ansamblom Kalamari, prav tam. Za gostinsko ponudbo bo poskrbela Gostilna Solkanska klet, srečelov bo v organizaciji Turističnega društva Solkan. Vse skupaj prireja Krajevna skupnost Solkan.

Prireditve ob krajevnem prazniku se bodo nadaljevale ves september do 2. oktobra.

IK